ئێوە ڕۆڵەی كوردستان و ڕۆڵەی عیراقی مەزنن

بڕیاری مێژوویماندا بۆ گێڕانەوەی دەستەڵاتی تەواومان لەسەر خاكو ئاوەكەمان و بە توانا و لێهاتنەوە دژی هەركەسێ دەوەستین بەربەستی ئەم بڕیارە مێژووییە ڕەوایەبكات .
سەرۆكی فەرماندە
صدام حسین

ڕۆژنامەیەكی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلسە

هاوكاری

التضامن

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الخمیس ٢٦ اذار ١٩٨١ العدد (٥٨٠) ●
● پێنجشەممە ٢٦ ئاداری ١٩٨١ ژمارە (٥٨٠) ●

گەلی كورد ئامادەیە بە خوێن بەرگری لە عیراق بكات

٣٥ هەزار جەنگاوەری كورد لە ڕیزی سوپای میللی دان

سەرۆكی فەرماندە بەشداری جەژنی نەورۆز دەكات و دووپاتی دەكاتەوە:

سەرۆكی فەرماندە میدالیای ئازایەتی بە ژمارەیەك سەركردەكانی سوپا دەبەخشێت و دووپاتی دەكاتەوە

گیانی سەركەوتن گیانی عیراقی نوێیە

بەڕێز سەرۆك موهیب ڕوكن صدام حسین سەركردەی گشتی هێزە چەكدارەكان پاش نیوەڕۆی پێرێ میدالیای ئازایەتیی بە ژمارەیەك لە سەركردەكانی پارچە سوپاییەكان بەخشی ئەویش بۆ ڕێزلێنانی ئەو پاڵەوانێتییە بێ هاوتایەی كە بۆ داكۆكیكردن لە سەربەرزی و سەربڵندیی نەتەوە دژبە فارسی ڕەگەزپەرستی دوژمن نواندیان .

سەرۆكی بەڕێز لە ووتەیەكدا لە كاتی بەخشینی میدالیاكانی ئازایەتیدا دووپاتی كردەوە كە گەلی مەزنی عیراق سەرچاوەی بنەڕەت و سەرەكیی ئەم شكۆمەندی و ڕێزلێگرتنەو .. خزمەتی عیراقییەكان بووەتە ئەركێكی پێویست نەك تەنیا بە گوێرەی ئەو بیروباوەڕانەی پێش ئێستا فێریان بووین بەڵكوو ئەو قوربانیدان و ئامادەبوونی بە خشینەی دەخرێتە سەر كە كۆتایی نایەت و عیراقییەكان پێشكەشیان كردوون بۆ ئەوەی سەرمان هەر بڵند بێت .

بەڕێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین ڕووی قسەی لە ئەفسەرەكان كردو ووتی ئێوە چەسپاندتان و هەموو عیراقییەكان چەسپاندیان و سوپای عیراق لە پێشەوەی عیراقییەكان چەسپاندی كە ئەم گەلە لە پێناوی مافەكان و دەسەڵات و بیروباوەڕو شكۆمەندیی خۆیداو لە پێناوی ئەوەی بە هێز بێت لە بەرانبەر هیچ هێزێكدا ناشكێت هەر چەندە ئەو هێزە ستەمگەربێت و هەرچەندە لە حیساباتی هونەریدا بە هێز بێت .

هەروەها بەڕێز سەرۆكی فەرماندە ووتی پاش حەوت مانگ جەنگكردن وورەكان قووڵترو فراوان تر دەبن و ئامادەبوونی قوربانیدان و سوور لە سەربوونی پاراستنی نەك هەر ئەو سەركەوتنە سوپاییەی كە لە یەكەمین هەفتەی جەنگدا وەدەست هێنراو بەس بەڵكوو پاراستنی گیانی سەركەوتن كە گیانی عیراقی نوێیە بە هەموو مەوداو قووڵیی مرۆڤایەتی و كۆمەڵایەتی و ڕامیاری و سوپاییەكانیەوەو بە هەموو مەودا داهێنەرەكانیەوە .

بڕوانە : ل : ٧

هێزە چەكدارەكانمان پاڵەوانانە دەست لە دوژمن دەوەشێنن

هێزە چەكدارە نەبەزەكانمان لە كەرتەكانی بەرەی جەنگدا پاڵەوانانە دەست لە هێزەكانی دوژمن دەوەشێنن و ڕۆژ نییە زیانی گەورەتریان لێنەدەن و شڕو هوڕیان نەكەن و بەردەوام سەنگەرو جێگاكانیان بۆردمان و گوللەباران دەكەن و سەركەوتنی نوێ وەدەست دەهێنن و ، لەم ڕۆژانەی دواییەدا سەرجەمی زیانەكانی دوژمن بەم جۆرە بووە :ـ

ڕۆژی ١٩-٣-١٩٨١

(١٢٤) كوژراوو .. چوار سەنگەری پیادەو پێنج تانك و .. یەك نەفەربەری زرێلی و . . چواردە ئۆتۆمبیل و سێ تۆپخانەو یەك بنكەی مووشەك و دوو ڕووانگە .

ڕۆژی ٢٠-٣-١٩٨١

(١٦٧) كوژراوو .. حەوت سەنگەری پیادەو .. چوار تانك و .. چوار نەفەربەری زرێلی و .. هەشت ئۆتۆمبیل و .. هەشت تۆپخانەی هەمەجۆرو .. چوار ڕووانگە .

ڕۆژی ٢١-٣-١٩٨١

(١٤١) كوژراوو .. پێنج سەنگەری پیادەو .. چوار تانك و . . سێ نەفەربەری زرێلی و .. پازدە ئۆتۆمبیل و .. دوو تۆپخانەو .. دوو بنكەی مووشەك و .. یەك بلدۆزەرو .. سێ ڕووانگەو .. یە مووشەك هاوێژی لوولەیی .

ڕۆژی ٢٢-٣-١٩٨١

(١١١) كوژراوو .. چوار سەنگەری پیادەو .. یەك سەنگەری فەرماندەو . . دوو تانك و یەك نەفەربەری زرێلی و .. دوو ئۆتۆمبیل و سێ تۆپخانەو . . یەك بنكەی مووشەك و . . سێ ڕووانگەو .. ئێستگەیەكی بێتەل .

ڕۆژی ٢٣-٣-١٩٨١

(١٢١) كوژراو ، یەك سەنگەری پیادە ، سێ تانك و دوو نەفەربەری زرێلی و سێ ئۆتۆمبیل و پێنج تۆپخانەو یەك بلدۆزەرو سێ ڕووانگەو سێ پارچەی دەریایی بچووك .

ڕۆژی ٢٤-٣-١٩٨١

١٣٢ كوژراو ، چوار سەنگەری پیادە ، شەش تانك ، یەك نەفەربەر ، یەك زرێلی چوار ئۆتۆمبیل ، دوو تۆپخانە بنكەیەكی مووشەك .یەك شەفڵ. یەك ڕووانگە .

ڕۆژنامەی (دەنگی كورد) لە لوبنان

سڵاو ئاراستەی بیرەوەری یاسای ئۆتۆنۆمی دەكات

٢١ ـ بەیرووت / ئا.د.ع

ڕۆژنامەی (دەنگی كوردەكان) دووپاتی كردەوە كە ڕۆڵەكانی عیراقی نوێ ئەمڕۆ یەك ڕیز لە داستانی قادسیە صدامدا ڕاوەستاون و جوانترین داستانی پاڵەوانێتی تۆمار دەكەن لە پێناوی ئەوەی ئاڵای دەستەڵات و سەربەرزی و نەبەردی لە عیراقی تێكۆشەردا بەرز ببێتەوەو لە بەرەی جەنگ و شكۆمەندی وێنەی عیراقی پەرەسەندووی پێشكەوتوو بە سەرۆكایەتی پاڵەوانی سەركەوتوو سەرۆك صدام حسین پیشان دەدەن .

ئەم ڕۆژنامە كە ئۆرگانی پارتی دیموكراتی كوردە لە لوبنان لە ووتارێكدا بەبۆنەی بیرەوەریی حەوتەمین ساڵەی دەركردنی یاسای ئۆتۆنۆمی و جەژنی نەورۆزەوە ووتوویەتی وەدیهێنانی ئۆتۆنۆمی بۆ كوردستانی عیراق یەكێكە لە دەستكەوتە مەزنەكانی ڕێڕەوی شۆڕشی حەڤدەی تەمووز بە سەرۆكایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست .

هەروەها دووپاتی كردەوە كە دەركردنی یاسای ئۆتۆنۆمی بە ڕاستگۆیی ناوەرۆكی شۆڕش و حزبە سەركردەكەی و تێڕوانینی سەرتاپاگیری و مرۆڤایەتییان دەربڕی .

ڕۆژنامەكە ووتی ناوچەی

بڕوانە : ل : ٧

سەرۆكی بەڕێز موهیب ڕوكن صدام حسین سەركردەی گشتیی هێزە چەكدارەكان بەشداریی ڕۆڵەكانی گەلی كوردی كرد لە ئاهەنگەكانیاندا بەبۆنەی جەژنی نەورۆزەوە ئەویش لەو سەردانەیدا كە بەڕێزی بۆ چەند گوندو قەزای ناوچەی ئۆتۆنۆمیی كوردستان لە ڕۆژی شەممەی ڕابوردوودا ئەنجامیدا .

ئەوە بوو بەڕێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین سەری لە قەزای زاخۆی سەر بە پارێزگای دهۆك داو بەشداریی هاووڵاتییانی قەزاكەی كرد لەم جەژنەیاندا بەم بۆنەیەوەو لە ناو ئۆتۆمبیلێكی كراوەدا دەگەڕا سڵاوی لە هەزاران ڕۆڵەی قەزاكە دەكرد كە بۆ پێشوازی لێكردنی بەڕێزی هاتبوونە دەرەوەو پێخۆشحاڵیی خۆیانیان سەبارەت بەم پێگەیشتنە دەردەبڕی و ... ڕێزیان لە بەشداریكردنی بەڕێز سەرۆكی فەرماندە دەنا بۆ ئەم بەشداریكردنەی لە شادی و جەژنەكانیاندا .

بەڕێز سەرۆكی فەرماندە رووی قسەی كردە ڕۆڵەكانی قەزاكە كە لە بەردەمی بینایەی قایمقامیەدا كۆ ببوونەوەو گوتی .. برایان دیسانەوە كوردەكانی عیراق چەسپاندیان وەكوو چۆن لەمەو پێشیش چەسپاندوویانە كە لە پلەی بنەڕەتدا عیراقین و ئامادەن بە خوێنیان داكۆكی لە عیراق بكەن بە چاوپۆشین لەوەی سەر بەچی نەتەوەیەكن .

بڕوانە : ل ٢ و ٧

تەقینەوەی بنكەی سەرەكیی پاسەوانەكانی خومەینی

سەرلەبەیانیی سێشەممەی ڕابوردوو تەقینەوەیەكی توند بەشێكی بینایەی بنكەی سەرەكیی ئەوەی ناوی لیژنەی ناوەندیی شۆڕشگێڕیی پاسەوانی خومەینییە ڕووخاند .

ئاژانسی دەنگ و باسی پارسی ئێرانی كە ددانی بە هەواڵەكەدا ناوە ووتوویەتی ئاگرێكی زۆر بەر بووەتە بینایەكەو لە ناوەندی تارانی پایتەختەوە دەنگی تەقینەوەكان بیستراوە لەكاتێكدا دووكەڵ لە بنكەی سەرەكیی بینایەكەوە بە ئاسماندا بەرز دەبووەوە .

هێشتاكە ژمارەی كوژراوانی تەقینەوەكە نەزانراوە لە كاتێكدا هێزەكانی پۆلیس ئەو ڕێگایانەیان بەستووە كە بەرەو ئەوێ دەچن .

ئەوە بوو ڕادیۆی تاران ووتبووی كە تەقینەوەكە بەهۆی ئاگر تێبەربوونی ئەمباری تەقەمەنییەوە بووە .. بێ ئەوەی هیچ شتێكی تر دەربارەی ڕووداوەكە بڵێت .

زانراویشە ئەوانەی پێیاندەووترێت لیژنەی شۆڕشگێڕی هێزێكن لە چەشنی پۆلیس و دەستەڵاتی گرتنی خەڵكیان هەیە لەگەڵ لێپرسینەوەو ناردنیانە دادگاكانی خەڵخالی .

ووتەی هاوكاری

بەبۆنەی وتە مێژوویەكەی سەرۆكی فەرماندە لە جەژنی نەورۆزدا ..

عیراق بە كوردو عەرەبەوە گەورە دەبێت

● جارێكی كە ، سەرۆكی فەرماندە ، لە چیاكانی كوردستانی خۆشەویستەوە ئەو ڕاستییە مێژووییەی دووپات كردەوە ، كە یەكێتی گەلی عیراق ئەوەندە سەربەرزو سەربڵندەو ، تواناى دوژمنان و ناحەزان ناتوانن زەفەری پێ بەرن برایەتی كوردو عەرەبیش ئەوەندە پتەوو بەهێزە كە هەرگیزو هەتاهەتایەو شایانی كەرت بوون نیە ..

● لەوەش گرنگتر سەركردەی كاروان ئەوەی دووپات كردەوە ، كە لەم بارو زروفە ناسكەی وڵاتەكەمانی پیا تێ دەپەڕێ نەتەوەی كورد ، سەر لەنوێ ، دڵسۆزی و بەوەفای خۆی بۆ خاكی نیشتمانی عیراق سەلماندو سەلاندیشی گەلێكی ئازاو لێهاتووە و بەخوێن بەرگری لە سەربەرزی و یەكێتی وڵات دەكات .

● لەكاتێكدا جەنگاوەرانی كوردو عەرەب لە سوپای عیراقی دلێردا ، مەزنترین نموونەی ئازایەتی و پاڵەوانیەتی دەنوێنن ، لەپاڵ جوانترین وێنەی یەكێتی خاك و گەلی عیراقدا ، لە چیا سەر كەشەكانی كوردستان و بەڵكو هەموو گۆشەیەكی عیراق ، كاری بنیات نان و دیداردەی شادمانی و بەختەوەری هەر زیاد دەكات و پێدەگات .

● وتە مێژووییەكانی سەركردەی رابەر صدام حسین بەڵگەی سەربەرزی و مەزنی عیراقە ، عیراقی گەلی كوردو عەرەب ؛ ئەو عیراقەی صدام حسین رابەریەتی و چقڵی چاوی ئەو دوژمنانەیە حەز بەو سەربەرزییەی عیراق ناكەن عیراق بە كوردو عەرەب و بە دڵسۆزی و ئازایەتی كوردو عەرەب و بە دڵسۆزی و ئازایەتی عەرەب و بەرابەری سەركردایەتیە لێهاتووەكەی تادێ گەورە دەبێت .

Institut Kurde de Paris

سەفەرێکی ئەفسوناوی ، یا ...... ؟!

محەمەد موکری

ئامە ، وەستا حەمە کەریم مام قادر ، سالەسنەیی ، حەمەومینی کوری سالەسنەیی، مام سالح ، فەیەخانیژنی ، سەباویکچی مام سالح ، خومسار ، حاجی مەحمودی عەلاف ، سەمەد ئاغا ، حەمەجەزا ، ئەحە گەللە ، حەمە سلیم شیروان مامۆستا شێخ عبدالله لەیلەی نەسرین پوورەخەیری ، باجی ئەجێ ، خەلە مەجی ، نەنە عەتێ حەمیدەخان ، پیرێژنێکی نەزیرەی کچی باجی ئەجێ ژنێکی سەرە ، سمەسور ، حەمەعەلی کوری حاجی قادری شەربەت ، باوک و دایک و کاکی حەمەعەلی ...

فڕکان ، فرکان ، زرمەزلێ ، پۆل پۆلیسن ، موشین ، بەگ ، قرە ، پاش بەگ ، تیل کەر ، قرج ، هەموکێن ، سافسافێن ، چاڵچاڵێن چەرخ و فەلەک ، لگاو ...

× × ×

بەغدا ، جادەی تازە ، باغی گشتی ، وەیسی ، ئاشەگوواوی ، مەیدانی ماست فرۆشەکان ، مەیدانی کافرۆشەکان ، خومخانەکان ، سەراجەکان ، مزگەرەکان ، بازار و قەیسەری وەسمان پاشا ، حەمامی سورەتێ ئەسحابە سپی ، دەرکی سەرا ، پێنجوێن ، قەڵادزێ ، رانیە قەمراغ ، موشیر ئاوا ....

چل ناوو پانزە جۆر یاری منداڵان و بیست و دوو شوێنی — دوورو نزیک — دەگەڕێین کە بە حیسابی بێڵ تەپ کردن چوونەتە ناو کورتە چیرۆکێکی دە دوانزە لاپەڕەیی کاک حوسین عارف ، کە لە ژمارە تایبەتی یەکەی گۆڤاری رۆژی کوردستاندا بڵاوبووەتەوە ، چاکتریشی وایە بێ درێژدادڕی و یەکسەر روو لە چیرۆکەکە بکەین :

(حەمە عەلی کوڕی وەستا قادری شەربەت — قارەمانی سەرەکی چیرۆکی (سەفەرێکی ئەفسوناوی)، ئەم کەسە هەر لە سەرەتای چیرۆکەکەوە تا چەند دێرێک پێش کۆتایی پێ هێنانی کاک حوسین عارفی چیرۆکنووس کردوویەتی بە دوو بەشەوە و ناوێ (ئەم و ئەو — ی) لێناوە ، (ئەم) بە حیسابی سایکۆلۆژیا یانی « ئیگۆ » و (— یش) یانی (سۆپەر ئیگۆ) و دەشێ کاک حوسین بۆ مەبەستێکی دی ئەم دابەش کردنەی دروست کردبێ و زیاتر عەقڵ و سۆز دەگرنەوە ..

عەقڵ و سۆز (پاش بیست و پێنج ساڵ) لە کێشەیێکدا خۆ دەبینەوە : ئەویش نەک رێ خۆش کردن بێ بۆپەنا بردنە بەر یادگاری بەڵکو هەوڵدانە لەرێی بینینەوەی گۆڕەپانەکانی سەردەم و تەمەنی **(خاوێنی و دڵ سافی)** ئەو هێڵە نیمچە کوێرەوە بووانەی (یاد) تۆخ کەنەوە . بە واتایێکی تر لەرێی مەلموسەوە (شەحەناتی حسی ببەخشێتە فامەوە .. ئەلبەتە هونەرمەند کە خۆی لەووی ئەم کارە قورسەدا رادەگرێ تەنها بۆ ئەوە نییە هێڵەکاڵەکانی یادگاری خۆی تۆخ کاتەوەو بەس .

بەڵکو رەگی رەسەنایەتی هونەرمەند لەم کارەدا ئەوەیە بنوانێ لە گەڵ تۆخ کردنەوەی هێڵەکاندا ، جۆرە هێڵێکی دی هێڵەکاندا ، جۆرە هێڵێکی دی بکاتە (ئەنجام) و بیبەستێتەوە بە رەفتاری هونەری و پێ گەیشتنی نوێی لێ وەدەستبێنێ .. . بەلام بەداخەوە ، لەم سەفەرە ئەفسووناوییەی کاک حوسین عارفدا جگە لە راستگۆیی دەربڕین و کۆمەڵە وێنەیێکی فۆتۆگرافی و هەندێ وێنەی کاریکاتێری بەولاوە — **ئەویش کە بە گیروگەوالی** دراونەتە دەم یەک و تۆمار کردنی هەندێ یاداشتی هاوبەشی (هەموو منداڵان)و دەرخستنی چەند پرسیارێکی قورسی منداڵانەو سەلماندنی ئەو رایەی کە رۆژگار ناتوانێ بسڕێتەوە — ئەویش تانە لێدان و درۆی سپی بۆ چارەسەر کردنی هەڵوێستێ — لە مێشکدا تۆمار دەبێ :

(تانەکەی شیروان و هەڵویستی مامۆستا شێخ عبدالله)لەگەڵ بەرپەچدانەوەی نەستیمەتی دایک و باوک و هاندانیان بۆ رقویستی و کینە هەڵگرتن :

چاکم دێتەوە یاد...منیش هەموو جارێک دایکم هەڕەشەی لێدەکردم کە نابێ قسەت لەگەڵدا بکەم .. دەموت باشە..قسەی خۆمان بێ بڕیاریشم دەدا قسەت لەگەڵدا نەکەم ، بەلام کە دەکەوتینە راکەراکەو یاری کردن بەڵێنەکەم هەر لەبیریش نەدەما ..) هیچ هێڵێکی ئەو تۆ نەبووە شا هێڵ لەرێی ئەم بەخۆداهاتنەوەدا راستە رێیی دەست نیشان بکات ..

ئەم سەفەرە ئەفسووناوییە هەر لەگەڵ یەکەم هەنگاوەوە تا کۆتایی چیرۆکەکە لە گۆشەی سەرنجی منداڵییەوە دیمەنەکانی خراوەتە روو بەچاوی ئەوساوە لەمەزەت بەخشە ، کەچی ناکامی ئەم سەفەرە ئەفسووناوییە (بووە بە بەڵمە برنجەکەی شارەزوور) .

شێوەی چیرۆکەکە ، لە ئەدەبی جیهانیدا ئەوەندە دووبارە بووتەوە سوواوە ، سەردێکی رووت و قووتە ، جگە لەو هەڵە هونەرییەی کە دەبوو کەسێکی وەک کاک حوسین عارف تێی نەکەوتبایێت : بۆ روون کردنەوە با (ئەم)و (ئەو)ە بکەینە ژمارە : (ئەم = ١) و (ئەو = ٢) جا با سەیری هەڵویستی ئەم ١ ، ٢ بکەین . ١ = (ئەم) ، دوو دڵە ، حەز بەم ئیشە ناکات ، بۆ کارێکی تر هاتووە ، نا بە دڵە، بێ دەنگە ، دەستە مۆیەو پەلەکێش دەکرێ . جا بە حوکمی : تەبیعەتی سایکۆلۆژی دەبێ : لەگەڵ هەموو هەنگاوێکا جۆرە وریاییێکی هەبێ و ئەوەندە تێکەڵی دنیای یادگارییەکان نەبێت و چاکتریشە ئەگەر (تحمیضی) وێنەکان بکات و رەنگی ئیستای پێ ببەخشێ و بە چاوی ئەم تەمەنەوە شێوە بەراوردی دروست بکات کەچی کاک حوسین عارف بە پێچەوانەوە هەموو تفاعل و بەخۆداچوونەوە یەکی بە (١) سپاردووە ، لە کاتێکدا لە چەند شوێنێکی چیرۆکەکەدا دەیسەلمێنێ کە (١) ئابەدڵەو پەلەکێش دەکرێ و بە پێچەوانەی (٢)وە کە : شەیتان چووەتە بن کلێشەیەوە ، خرۆشاوە ، وازناهێنێ و ئاگاداری (١) یش دەکاتەوەو حەز بە سەرزنشت کردن دەکاو لە گێنچەڵیش دەترسێ . واتە خۆپەرستەو زاڵە ، ئەگەر چی دەشزانێ (١) لەسەر پێچی کردنەکەیدا راستە (ئەو : درێژەی پێ نەدا ، دەیزانی راست دەکا ، رۆشتن) واتا (٢ دەیزانی ١ راست دەکات). بە کورتی : (١ و ٢) دەبێ دوو قوتبی دژ بەیەکی یەکگرتووبن و کەچی بۆ شایێکی بەرین لە نێوان ئەم دوو دژەدا هەیە کە پێویستی دەکرد چیرۆکنووس بە زاتیەتی خۆی ئەو بۆشاییە پرکاتەوەو جەمسەری هەر دوو قوتبەکە بە عەقڵ و فامی ئیستای لە بۆتەی (کارێکدا) بگەێنێتەوە یەک واتا بۆ رۆشن کردنەوەی کونج و کەلەبەرەکانی ئەم چیرۆکە دەبوایە ئەم ساردو گەرمە بگەێنێتە گلۆپی مێشکی خۆیەوە ، کەچی بەداخەوە ئەم وا دیارە « تەوژمەکە » زیاد لە توانای بەرگری بووەو وفیوزی پێ کردووە ، نەک هەر ئەمە بەڵکو دەسەوسانە لە رووی ئەوەی (تاین) بە مانا کیمیاوییەکەی لە رووی ئەم دوو دژەدا ساز بدا ، یانی (ئەم) لێی هەڵوەرێ و (ئەو) بیقۆزێتەوەو بە پێچەوانەشەوە .. .. . کەچی کاک حوسین وەکو دوو تۆپەڵە ووشە ، هەر یەکەو لە جێیەکدا جێ هێشتوون .. .. (١ و ٢) کە دەبوایێ ٢ = ئەو لەگەڵ گۆڕەپانەکانی یادگاری تێکەڵ بێ و تەفاعل بکات نە ١ = (ئەم)ی سەر پێچی کەرو نا بە دڵ و پەلە کێشکراو .. بەم پێیە وەک چیرۆکنووس لە چەند دێری یەکەمەوە کێشەی نێوان ئەم و ئەو دەردەخات دەبێ بڵێین ئەصلا لە کۆتایی چیرۆکەکەدا نەک هەر تەنها جێ گۆڕکێیان پێ دەکا بەڵکو لە دۆخی حەمە عەلی قادری شەربەت (لە نێو بەڵمە برنجەکەدا) دەیانتوێنێتەوە ، بە کوردی ئەم هەڵە هونەرییە ئەوە دەسەلمێنێ ، ئەم دابەش کردنە لە رووی وردبینی و قووڵ بوونەوەوە نەهاتووە بەڵکو جۆرە فەنتازیایەکی ناشییانەیەو لاسایی کردنەوەیێکی نابەجێیە ...

× × ×

« دوو برۆی هێجگار چڕی هێجگار ڕەش و لە شێوەی ژمارە چوارێکدا لەسەر باری ستونی چەسپێنرا بێتە دامێنی ناو چەوانییەوە ، دوو چاوی گەورەی زەق لە ژێریانەدا چوار چرچی ئەستور بەسەریانەوە ، دوو لێوی هەڵتۆقیو ، چەناگەیێکی بان و چاڵێک لە ناوەندی بەشی خوارووی ، لوتێکی گەورە بە نێوان دوو رومەنی گوپێندا هەڵواسرابێ ، ئنجا ئەمانە بە سەرێکی گەورەی مزنەوە بن ، سەرەکە بە سەر ملێکی کورتی ئەستورەوە داکوترابێتە بەینی دوو شانی بانەوە » .

ئەگەر ئەم وێنە کاریکاتێرییە بە چیرۆکنووسێکی ناشی بێکێشابا ئەوا وەپشت گوێ دەخراو هیچی لەسەر نادەگوترا .. ئایە دەشێ کاک حوسین عارفی خاوەن تاقی کردنەوە لە چیرۆکی کوردیدا بەم جۆرە مامەڵە لەگەڵ وێنەو نیگاردا بکات ؟! ئایە ئەم کارە هەر بۆ لاپەڕە رەشکردنەوەو قەبارە بە چیرۆک بەخشین نییە ؟! (کەی چیرۆک بە کورتی و درێژی چیرۆک بووە ؟ .

ئەگەر مەبەستیشی لە دەرخستنی ئەم وێنەیە بەر پەچ دانەوەی ئەو رایەیە : کە سەرو سیمای ناشیرین (لە ئەدەبدا) دەبێ بەدکارو رەفتاری نابەجێی هەبێ و خاڵە مەجیش پێچەوانەی ئەم (فەهمە) نادروستەیە .. ئەگەر مەبەست ئەمە بێ ئەوابە دوو قسەی کورت دەبڕایەوە.

جگە لە مە ئایە قۆزتنەوەی ناونیشان و هەوڵدان بۆ داتاشینی شتێک ! تا لە قالبی ناونیشانەکە گیرێ (نوێخوازییە) ؟ هەی بەر خوردار بی کەی چاستونی باشلار — ی بەستەزمان (لە جوانکاری جێگادا وا باس لە جوانکاری جێگا دەکات ؟ :

(حەوشەیێکی بچوکی خوارو خێچ ، بە دەستە چەپدا هەیوانێکە هەیوان پشت هەیوانێک و کەلەگەیەکی لە سەرە ، لە بنەوەی کەلەگییەکەدا گەنجینایەکە ، بەرانبەر هەیوانەکە هەیوانێکی تری بەر بەرەڵلایە ، سەر تەنورە ، چێشتخانەیە ، حەمامە ، ئاودەستە بە بێ ئەوەی هیچ تەیمانێک لە نێوانیاندا هەبێ ، تەنیا ئاودەستەکە نەبێ کە تەنیشتێکی بە جنفاس گیراوە) بەهەر حاڵ ئەمە بۆ خوێنەوار جێدێڵم !!

× × ×

دەستنیشان کردنی کات و شوێن و ناوهێنانی گەرەک و بازار لە چیرۆکدا دەبێتە مایەی پرسیارێکی زەق ئەویش :

کەسێک ٢٥ ساڵ چاوەڕێ دەکات بەسوبی بینینەوە ئەو ماڵ و گەرەکەیە لە زۆربەی تەمەنی خاوێنی هەڵمژیوە ... چاکەو بەجێیە، بەلام لە چ شوێنێکەوە هەر ٦٥٠ کیلۆمەتر !! . بووەتە ئەوەی ٢٥ ساڵ دان بە خۆدا بگیرێ .. بریا ئەم (٦٥٠) کیلومەترە ئەبو (٦٥٠٠) مەتر بەلام لە چیرۆکەکەدا دەستنیشانی کارێ یا رووداوێ یا بە کوردی یەکەی خۆمان بە زۆر دەرکردنێ .. بەندیێ .. ئاوارە بوونێ .. دوژمنایەتی بێ .. شتێ لەم بابەتانە رێی سەردانەوەی بگرتایێ .. .

بێ قەزابن من وام زانی قارەمانەکە مرۆڤێکی دەربەدەرەو شوێنەکەی لە ئامریکاش دوور ترە .. بریا ئە مە موعاناتی بەرخەلەوانێکی بەزۆر دەرکراو دەبو ... حەز ناکەم دەست بە کونە زەردەواڵەوە ، بکەم و دەبیڕمەوە !

وەک دەڵێن قسە قسە رادەکێشێ با ئەم نووسینەم وەک چیرۆکەکەی کاک حوسینی لێ نەیێت (قسە قسە رابکێشێ) !

شیعری مارتن کارتەر

گۆڕینی بەدەستکارییەوە جەمال غەمبار

● نامەی یەکەم ●

● ئەمەیان پێکردم ،
لە نێو زیندانیان خزاندم ،گەلێ لە دوور شاردمیانەوە
لە جیهانیان دابڕکردم
بەری خۆریشیان لێگرتم ..
زەمینیان کردە شەوەزەنگ
ناوجەرگی گوڵەکانیان رەش کردەوە
هەناسەکانیان بەند کردم
لە مردنەکەم وورد بوونەوە ..

× × ×

من پێکەنینم پێیان هات
پێکەنیم .. چونکە زانیم توانای کوشتنی منیان نییە
چونکە زانیم توانای کوشتنی بیروڕاکەمیان نییە
چونکە زانیم کە ناتوانن
نووسینەکانم بکوژن ...
من مرۆیەکم ، لە نێو دڵی گەلەکەمدا ئەژیم
شانازم ، وەک ئەو درەختە بەجەرگەی
کە دار بڕەکان ناتوانن
هەرگیز بیخەن ..
گەر رۆڵەکانی گەلەکەم بژین ،
منیش ئەژیم
دڵنیاشم ئەوان ئەژین ، بەڵێ ئەژین
بەلام من پێکەنینم بەمانە دێ
نازانم چ بیرۆکەیەکی پووچەڵ
لەنێو مێشکیانیا خول ئەخوا

× × ×

ئەمڕۆکە لە کینیادا ، خوێنی ئافرەتە رەشەکان ئەخۆنەوە
لە « مەلایۆ »ش پاڵەوانەکان راونەکرێن
هەروەکو سەگ فڕێ ئەدرێن
لێرەیش ، ئەوەتانێ سەیرمان ئەکەن و
وەک جانەوەر ، بەزوبان ، لمۆزیان ئەلێسنەوە
بۆ راوکردنی منالە بچووکەکان ، دائەنوێنەوە

× × ×

بەلام من پێت ئەڵێم ،
وەک تەزووی هەڵقوڵیوی دڵی شتەکان
ئەو رۆژەی ئەمانەوێ ،
هەردێت و دێ ..
گەر منیش نەژیم ، تائەو رۆژە ببینم
ئەوا کوڕەکەم ئەیبینێ ..
گەر کوڕەکەمیش نەیبینی ،
کوڕی کوڕەکەم ئەیبینێ ...
ئەو رۆژە دێ و سەراپای جیهان تەی ئەکات ..
ئەو رۆژەدێ ،
بۆ ئەم زەوییەو گشت زەوییەک ..
کاتێکیش هات
لەنوێ زیندوو ئەبمەوە
دیسانەوە پێ ئەکەنم
پێ ئەکەنم و لەم زیندانە دێمە دەرەوە ..

× × ×

● نامەی دووەم ●

پاش بیست شەوو بیست رۆژ لە زیندانا ،
بەئاگا دێیت و
بۆتیشکی خۆرو باڵندەکان ئەگەڕێی ..
چاوەڕێی باران و بروسکە ئەکەی ..
بیر لەماڵەکەت ئەکەیەوەو ،
ژانێک لەدڵتا گینگڵ ئەدا
پێکەنینەکەت ، لە لەعنەت رێسواکەرتر ئەبێ بۆ ئەوان
بیر لە بەیانییە سەوزەکان ئەکەیەوە ..
بیر لەو منالە رووتانە ئەکەیەوە ،
کە ئەژێر بارانا گەمە ئەکەن ..
تەنانەت لەو ماسییانەش ،
کە لەچەمێکدا مەلە ئەکەن ..
بیر لە گۆشەی ئەو شەقامە ئەکەیتەوە
کە بەیانییان ،
ئافرەتان لەماڵ دێنە دەرەوەو
لەتەکیەوە بەرەو بازێر رائەبوورن ..
بیر لەپیاوێکی پیرئەکەیەوە ،
ئەڕواو گۆچانەکەی لەزەوی گیرئەکات ..
کەسێ نابینێ
نەچەپکێ تیشک ، نەگوڵێکی ئاڵتوونی
بەلام بەدرێژایی ئەو شەوەی
لەسەرو چاوییەوە ناڵاوە ، هەر ئەگەڕێ ..

× × ×

ئای خۆشەویستەکەم :
ئای ! ئەی ئەوژنە خۆشەویستەی
کەناتوانم دەنگە پرسۆزەکەت ببیەم !
باسی منالەکەمم بۆبکە !
ئێستاش هۆگری خەڵک ئەبێ ؟
تەندروستی چۆنە ؟
وەکو جاران لاساریی و بزێوی ئەکا ؟

× × ×

تاکو ئێستاش ،

بروانە ل ٧

— بەرایی یەک —

★ مارتن کارتەر لەساڵی ١٩٢٧ دا لە گۆیانا هاتۆتە دنیاوە . لە ساڵی ١٩٥١ دا یەکەم کۆمەڵە شیعری بەچاپ ، گەیاندوە . لەساڵی ١٩٥٢ دا کۆمەڵێک شیعری دیکەی بڵاوکردۆتەوە ، دوا بەدوای ئەوانەش و لەساڵی ١٩٥٣ داکۆمەڵە شیعری (گەڕانەوە)ی چاپ و بڵاوکردۆتەوە .

★ شیعرەکانی وەرگێڕاونەتە سەر زۆربەی زمانە زیندووەکانی جیهان ..لەوانە رووسی و ئیسپانی و چینی و ئەڵەمانی و ....هتد .

ئەم پارچە شیعرەی کە لەشێوەی سێ نامەی ناوزیندانەوە نووسیوە ، نموونەیەکی زیندوون بۆ بەرچاو خستنی خاسیەتی شیعری بەرگری لە گۆیانادا بەگشتی و خاسیەتی شیعری « مارتن کارتەر »بەتایبەتیی کە جۆرە سۆزێکی شیعریی و گەرم و گوڕیەکی خەباتگێڕیانەی تێدا بەدی ئەکرێ ، هەروەکو ووتراوە « ئارەزووی رامیاریی لەکارێ ئەدەبیدا هەرگیز نابێتە راستییەکی رامیاریی ئەگەر ئەو ئارەزووە لەبۆتەی راستییەکی ئەدەبیدا نەتوێتەوە .».

★ لە راستیدا لەبەر دوورو درێژیی نامەکان ، ناچار بووم کەتەنیا دوو نامەی وەرگێڕاوی بنێرمە رۆژنامەی هاوکاری خۆشەویست ، نامەیەکی دیکەشم بە وەرگێڕاوی لەلایە بەو هیوایەی لەداهاتوویەکی زۆر نزیکدا ئەویش رووناکیی بڵاوکردنەوە ببینێ .

بۆ کوردستانی ئێران

سروودی پێشمەرگەیەک

ئاگادارین ..
هەموو بستێکی ئەم خاکە کێڵگەیەکەو
نارنجۆکی تیا چێنراوە
هەزارە برسییەکانیش
خاک و خۆڵی برژاو دەخۆن ،
ئاگادارین ..
رووبارەکانی ئەم خاکە هەموو سوورن
جۆگەی خوێنیان تیا رژاوە
هەزارە تینووەکانیش
خوێنی جۆگەو رووبارەکان دەخۆنەوە ...
وەکو لووتکەی سەر بە تەمن ،
بەفری رەش وا لە سەریانەو
هەر گۆرانی کوردیش دەڵێن ..

× × ×

هەر گۆرانیی کوردییان ووت .
هەر گۆرانیی کوردییان ووت .
هەتاوەکو چەمی گەروویان ووشک بوو .. و
هەوری چاویان بوو بە بروسکەو رەهێڵە
پڕ دڵیان بوو لە دڕکەزی
هەموو موویەکی لەشیشیان بووبەدەرزی
ئەی ئیتر چۆن زمانیان نەبێ بە شمشێر .؟
ئەی ئیتر چۆن سنگیشیان نەبێ بە سوپێر
ئەی ئیتر چۆن سەریشیان نەبێ بە ئاسن . ؟

× × ×

× وا نەزانن لە ناوگۆڕام
من لە ناو سەنگەرێ ترام
مەرگم کردۆتە تفەنگ و
دڕ دەدەم بە تاریکایی ناو گۆڕەکەم
تا سبەینێ بە پەیژەی پەلکەزێڕینە
چەپکێ هەتاو دێتە خوارێ
بۆ ناو هەموو گۆشەیەکی وڵاتەکەم !

× × ×

— بلند ئەحمەد —

Institut Kurde de Paris

سەفەرێکی ئەفسوناوی ، یا .....؟!

محەمەد موکری

ئامە ، وەستا حەمە کەریم مام قادر ، سالەسنەیی ، حەمەومینی کوری سالەسنەیی ، مام سالح ، فەیمەخانی ژنی ، سەباوی کچی مام ساڵح ، خومسار ، حاجی مەحمودی عەلاف ، سەمەد ئاغا ، حمەجەزا ، ئەحە گەللە ، حەمە سلیم شیروان مامۆستا شێخ عبدالله لەبلەی نەسرین پورەخەیری ، باجی ئەجێ ، خەڵە مەجی ، نەنە عەتی حەمیدەخان ، پیرێژنێکی نەزیرەی کچی باجی ئەجێ ژنێکی سەرە ، سمەسور ، حەمەعەلی کوڕی حاجی قادری شەربەت ، باوکو دایکو کاکی حمەعەلی ...

فرکان ، فرکان ، زرمەزلێ ، پۆل پۆلیسن ، موشین ، بەگ ، قرە ، پاش بەگ ، تیل کەر ، قرج ، هەموکێن ، سافسافێن ، چاڵ چاڵێن چەرخو فەلەك ، لگاو ...

× × ×

بەغدا ، جادەی تازە ، باغی گشتی ، وەیسی ، ئاشەگوواوی ، مەیدانی ماست فرۆشەکان ، مەیدانی کافرۆشەکان ، خومخانەکان ، سەراجەکان ، مزگەوتەکان ، بازارو قەیسەری وەسمان پاشا ، حەمامی سورەتی ئەسحابە سپی ، دەرکی سەرا ، پێنجوێن ، قەلادزێ ، رانیە قەمراغ ، موشیر ئاوا ....

چل ناوو پانزە جۆر یاری منداڵانو بیستو دوو شوێنی - دوورو نزیک - دەگەڕێین کە بە حیسابی **بێڵ تەپ کردن** چوونەتە ناو کورتە چیرۆکێکی دە دوانزە لاپەڕەیی کاک حوسین عارف ، کە لە ژمارە تایبەتی یەکەی گۆڤاری رۆژی کوردستاندا بڵاوبووەتەوە ، چاکتریشی وایە بێ درێژ- دادڕیو یەکسەر روو لە چیرۆکەکە بکەین :

(حەمە عەلی کوڕی وەستا قادری شەربەت - قارەمانی سەرەکی چیرۆکی (سەفەرێکی ئەفسوناوی)، ئەم کەسە هەر لە سەرەتای چیرۆکەکەوە تا چەند دێرێک پێش کۆتایی پێ هێنانی کاک حوسین عارفی چیرۆکنووس کردوویەتی بە دوو بەشەوە و ناوی (ئەمو ئەو - ی) لێناوە ، (ئەم) بە حیسابی سایکۆلۆژیا یانی « ئیگۆ » و (- یش -) یانی (سوپەر ئیگۆ) و دەشێ کاک حوسین بۆ مەبەستێکی دی ئەم دابەش کردنەی دروستکردبێو زیاتر عەقڵو سۆز دەگرنەوە ..

عەقڵو سۆز (پاش بیستو پێنج ساڵ) لە کێشەیێکدا خۆ دەبینێتەوە : ئەویش نەك رێ خۆش کردن بێ بۆ پەنا بردنە بەر یادگاری بەڵکو هەوڵدانە لە رێی بینینەوەی گۆڕەپانەکانی سەردەمو تەمەنی **(خاوێنیو دڵ سافیی)** ئەو هێڵە نیمچە کوێرەوە بووانەی (یاد) تۆخ کەنەوە . بە واتایێکی تر لە رێی مەلموسەوە (شەحەناتی حسی ببەخشێتە فامەوە ..

ئەڵبەتە هونەرمەند کە خۆی لەووی ئەم کارە قورسەدا رادەگرێ تەنها بۆ ئەوە نییە هێڵەکاڵەکانی یادگاری خۆی تۆخ کاتەوەو بەس .

بەڵکو رەگی رەسەنایەتی هونەرمەند لەم کارەدا ئەوەیە بنوانێ لە گەڵ تۆخ کردنەوەی هێڵەکاندا ، جۆرە هێڵێکی دی هێڵەکاندا ، جۆرە هێڵێکی دی بکاتە (ئەنجام) وبیبەستێتەوە بە رەفتاری هونەرییو پێ گەیشتنی نوێی لێ وەدەسبێنێ ... بەڵام

بەداخەوە ، لەم سەفەرە ئەفسووناوییەی کاک حوسین عارفدا جگە لە راستگۆیی دەربڕینو کۆمەڵە وێنەیێکی فۆتۆگرافیو هەندێ وێنەی کاریکاتێری بەولاوە

- ئەویش کە بە گیروگەواڵی- دراونەتە دەم یەکو تۆمار کردنی هەندێ یاداشتی هاوبەشی (هەموو منداڵان)و دەرخستنی چەند پرسیارێکی قورسی منداڵانەو سەلماندنی ئەو رایەی کە رۆژگار ناتوانێ بسڕێتەوە - ئەویش تانە لێدانو درۆی سپی بۆ چارەسەرکردنی هەڵویستێ- لە مێشکدا تۆمار دەبێ :

(تانەکەی شیروانو هەڵویستی مامۆستا شێخ عبدالله) لەگەڵ بەرپەچدانەوەی نەستیمەتی دایکو باوکو هاندانیان بۆ رقویستیو کینە هەڵگرتن :

چاکم دێتەوە یاد... منیش هەموو جارێک دایکم هەرەشەی لێدەکردم کە نابێ قسەت لەگەڵدا بکەم .. دەموت باشە.. قسەی خۆمان بێ بڕیاریشم دەدا قسەت لەگەڵدا نەکەم ، بەڵام کە دەکەوتینە راکەراکەو یاریکردن بەڵێنەکەم هەر لەبیریش نەدەما ..) هیچ هێڵێکی ئەو تۆ نەبووە شا هێڵ لە رێی ئەم بەخۆداهاتنەوەدا راستە رێی دەست نیشان بکات ..

ئەم سەفەرە ئەفسووناوییە هەر لەگەڵ یەکەم هەنگاوەوە تا کۆتایی چیرۆکەکە لە گۆشەی سەرنجی منداڵییەوە دیمەنەکانی خراوەتە روو بەچاوی ئەوساوە لە ئەزەت بەخشە ، کەچی ناکامی ئەم سەفەرە ئەفسووناوییە (بووە بە بەڵمە برنجەکەی شارەزوور) .

شێوەی چیرۆکەکە ، لە ئەدەبی جیهانیدا ئەوەندە دووبارە بووتەوە سواوە ، سەردێکی رووتو قووتە ، جگە لەو هەڵە هونەرییەی کە دەبوو کەسێکی وەك کاک حوسین عارف تێی نەکەوتبایێت : بۆ روون کردنەوە با (ئەم)و (ئەو)ە بکەینە ژمارە : (ئەم = ١) و (ئەو = ٢) جا با سەیری هەڵویستی ئەم ١ ، ٢ بکەین .

١ = (ئەم) ، دوو دڵە ، حەز بەم ئیشە ناکات ، بۆ کارێکی تر هاتووە ، نا بە دڵە ، بێ دەنگە ، دەستە مۆیەو پەلەکێش دەکرێ . جا بە حوکمی : تەبیعەتی سایکۆلۆژی دەبێ : لەگەڵ هەموو هەنگاوێکا جۆرە وریایێکی هەبێو ئەوەندە تێکەڵی دنیای یادگارییەکان نەبێتو چاکتریشە ئەگەر (تحمیضی) وێنەکان بکاتو رەنگی ئێستای پێ ببەخشێو بە چاوی ئەم تەمەنەوە شێوە بەراوردی دروست بکات کەچی کاك حوسین عارف بە پێچەوانەوە هەموو تفاعلو بەخۆداچوونەوە یەکی بە (١) سپاردووە ، لە کاتێکدا لە چەند شوێنێکی چیرۆکەکەدا دەیسەلمێنێ کە (١) نابەدڵەو پەلەکێش دەکرێو بە پێچەوانەی (٢)وە کە : شەیتان چووەتە بن کلێشەیەوە ، خرۆشاوە ، وازناهێنێو ئاگاداری (١) یش دەکاتەوەو حەز بە سەرزنشت کردن دەکاو لە گێچەڵیش دەترسێ . واتە خۆپەرستەو زاڵە ، ئەگەر چی دەشزانێ (١) لەسەر پێچی کردنەکەیدا راستە (ئەو : درێژەی پێنەدا ، دەیزانی راست دەکا ، رۆشتن) واتا (٢ دەیزانی ١ راست دەکات).

بە کورتی :

(١ و ٢) دەبێ دوو قوتبی دژ بەیەکی یەکگرتووبن و کەچی بۆ شایتێکی بەرین لە نێوان ئەم دوو دژەدا هەیە کە پێویستی دەکرد چیرۆکنووس بە زاتیەتی خۆی ئەو بۆشاییە پڕکاتەوەو جەمسەری هەر دوو قوتبەکە بە عەقڵو فامی ئێستای لە بۆتەی (کارێکدا) بکەێنێتەوە یەك واتا بۆ رۆشن کردنەوەی کونجو کەلەبەرەکانی ئەم چیرۆکە دەبوایە ئەم ساردو گەرمە بگەێنێتە گلۆپی مێشکی خۆیەوە ، کەچی بەداخەوە ئەم وا دیارە « تەوژمەکە » زیاد لە توانای بەرگری بوودو وفیوزی پێکردووە ، نەك هەر ئەمە بەڵکو دەسەوسانە لە رووی ئەوەی (تاین) بە مانا کیمیاوییەکەی لە رووی ئەم دوو دژەدا ساز بدا ، یانی (ئەم) لێی هەڵوەرێو (ئەو) بیقۆزێتەوەو بە پێچەوانەشەوە .. .. . کەچی کاك حوسین وەکو دوو تۆپەلە ووشە ، هەر یەکەو لە جێیەکدا جێهێشتوون .. .. (١ و٢) کە دەبوایێ ٢ = ئەو لەگەڵ گۆڕەپانەکانی یادگاری تێکەڵبێو تەفاعل بکات نە ١ = (ئەم)ی سەر پێچی کەرو نا بە دڵو پەلە کێشکراو .. بەم پێیە وەك چیرۆکنووس لە چەند دێری یەکەمەوە کێشەی نێوان ئەمو ئەو دەردەخات دەبێ بڵێین ئەصلا لە کۆتایی چیرۆکەکەدا نەك هەر تەنها جێ گۆڕکێیان پێ دەکا بەڵکو لە دۆخی حمە عەلی قادری شەربەت (لە نێو بەلمە برنجەکەدا) دەیانتوێنێتەوە ، بە کوردی ئەم هەڵە هونەرییە ئەوە دەسەلمێنێ ، ئەم دابەش کردنە لە رووی وردبینیو قووڵبوونەوەوە نەهاتووە بەڵکو جۆرە فەنتازیایەکی ناشیانەیەو لاسایی کردنەوەیێکی نابەجێیە ...

× × ×

« دوو بڕۆی هێجگار چڕی هێجگار ڕەشو لە شێوەی ژمارە چوارێکدا لەسەر باری ستونی چەسپێنرا بێتە دامێنی ناو چەوانییەوە ، دوو چاوی گەورەی زەق لە ژێریاندا چوار چرچی ئەستور بەسەریانەوە ، دوو لێوی هەڵتۆقیو ، چەناگەیێکی بانو چاڵێك لە ناوەندی بەشی خوارەوەیدا ، لوتێکی گەورە بە نێوان دوو رومەتی گووپندا هەڵواسرابێ ، ئنجا ئەمانە بە سەرێکی گەورەی مژنەوە بن ، سەرەکە بە سەر ملێکی کورتی ئەستورەوە داکوترابێتە بەینی دوو شانی بانەوە » .

ئەگەر ئەم وێنە کاریکاتێرییە چیرۆکنووسێکی ناشی بیکێشابا ئەوا وەپشت گوێ دەخراو هیچی لەسەر نادەگوترا .. ئایە دەشێ کاك حوسین عارفی خاوەن تاقی کردنەوە لە چیرۆکی کوردیدا بەم جۆرە مامەڵە لەگەڵ وێنەو نیگاردا بکات ؟ ئایە ئەم کارە هەر بۆ لاپەڕە رەشکردنەوەو قەبارە بە چیرۆك بەخشین نییە ؟ (کەی چیرۆك بە کورتیو درێژی چیرۆك بووە ؟) .

ئەگەر مەبەستیشی لە دەرخستنی ئەم وێنەیە بەر پەچ دانەوەی ئەو رایەیە : کە سەرو سیمای ناشیرین (لە ئەدەبدا) دەبێ بەدکارو رەفتاری نابەجێی هەبێو خاڵە مەجیش پێچەوانەی ئەم (فەهمە) نادروستەیە .. ئەگەر مەبەست ئەمە بێ ئەوابە دوو قسەی کورت دەبڕایەوە .

جگە لە مە ئایە قۆزتنەوەی ناونیشانو هەوڵدان بۆ داتاشینی شتێك ! تا لە قاڵبی ناونیشانەکە گیر بێ (نوێخوازییە) ؟ هەی بەر خوردار بێ کەی چاستونی باشلار - ی بەستەزمان (لە جوانکاری جێگادا وا باسی لە جوانکاری جێگا دەکات ؟ :

(حەوشەیێکی بچوکی خوارو خێچ ، بە دەستە چەپدا هەیوانێکە هەیوان پشت هەیوانێكو کەلەگەیەکی لە سەرە ، لە بنەوەی کەلەگییەکەدا گەنجینایەکە ؛ بەرانبەر هەیوانەکە هەیوانێکی تری بەر بەرەڵلایە ، سەر تەنورە ، چێشتخانەیە ، حەمامە ، ئاودەستە بە بێ ئەوەی هیچ تەیمانێك لە نێوانیاندا هەبێ ، تەنیا ئاودەستەکە نەبێ کە تەنیشتێکی بە جنفاس گیراوە)

بەهەر حاڵ ئەمە بۆ خوێنەوار جێدێڵم !!

× × ×

دەستنیشان کردنی کاتو شوێنو ناوهێنانی گەڕەكو بازار لە چیرۆکدا دەبێتە مایەی پرسیارێکی زەق ئەویش :

کەسێك ٢٥ ساڵ چاوەڕێ دەکات بەسوبی بینینەوە ئەو ماڵو گەڕەکەیە لە زۆربەی تەمەنی خاوێنی هەڵمژیوە ... چاکەو بەجێیە ، بەڵام لە چ شوێنێکەوە هەر ٦٥٠ کیلۆمەتر !! . بووەتە ئەوەی ٢٥ ساڵ دان بە خۆدا بگیرێ .. بریا ئەم (٦٥٠) کیلۆمەترە ئەبو (٦٥٠) مەتر بەڵام لە چیرۆکەکەدا دەستنیشانی کارێ یا رووداوێ یا بە کوردی بەکەی خۆمان بە زۆر دەرکردنێ .. بەندێ .. ئاوارە بوونێ .. دوژمنایەتی بێ .. شتێ لەم بابەتانە رێی سەردانەوەی بگرتایێ ..

بێ تەزابن من وام زانی قارەمانەکە مرۆڤێکی دەربەدەرەو شوێنەکەی لە ئامریکاش دوور ترە .. بریا ئەمە موعاناتی بەرخەڵەوانێکی بەزۆر دەرکراو دەبو ... حەز ناکەم دەست بە کۆنە زەردەواڵەوە ، بکەمو دەیبڕمەوە !

وەك دەڵێن قسە قسە رادەکێشێ با ئەم نووسینەم وەك چیرۆکەکەی کاك حوسینی لێ نەیێت (قسە قسە رابکێشێ) !

بۆ کوردستانی ئێران

سروودی پێشمەرگەیەك

ئاگاداربن ..
هەموو بستێکی ئەم خاکە کێلگەیەکەو
نارنجۆکی تیا چێنراوە
هەزارە برسییەکانیش
خاكو خۆڵی برژاو دەخۆن ،
ئاگاداربن ..
ڕووبارەکانی ئەم خاکە هەموو سوورن
جۆگەی خوێنیان تیا ڕژاوە
هەزارە تینووەکانیش
خوێنی جۆگەو رووبارەکان دەخۆنەوە ...
وەکو لوتکەی سەر بە تەمن ،
بەفری ڕەش وا لە سەریانەو
هەر گۆرانی کوردیس دەڵێن ..

× × ×

هەر گۆرانیی کوردییان ووت .
هەر گۆرانیی کوردییان ووت .
هەتاوەکو چەمی گەروویان ووشك بوو .. و
هەوری چاویان بوو بە بروسکەو ڕەهێڵە
پڕ دڵیان بوو لە دڕکەزی
هەموو موویەکی لەشیشیان بووبەدەرزی
ئەی ئیتر چۆن زمانیان نەبێ بە شمشێر .؟
ئەی ئیتر چۆن سنگیشیان نەبێ بە سوپەر
ئەی ئیتر چۆن سەریشیان نەبێ بە ئاسن . ؟

× × ×

× وا نەزانن لە ناوگۆڕام
من لە ناو سەنگەرێ ترام
مەرگم کردۆتە تفەنگو
دڕ دەدەم بە تاریکایی ناو گۆڕەکەم
تا سبەینێ بە پەیژەی پەلکەزێڕینە
چەپکێ هەتاو دێتە خوارێ
بۆ ناو هەموو گۆشەیەکی وڵاتەکەم !

× × ×

- بلند ئەحمەد -

سێ نامە لە بەندیخانەوە

شیعری مارتن کارتەر
گۆڕینی بەدەستکارییەوە جەمال غەمبار

- بەرایی یەك -

★ مارتن کارتەر لەساڵی ١٩٢٧ دا لە گۆیانا هاتۆتە دنیاوە . لە ساڵی ١٩٥١ دا یەکەم کۆمەڵە شیعری بەچاپ ، گەیاندوە . لەساڵی ١٩٥٢ دا کۆمەڵێك شیعری دیکەی بڵاوکردۆتەوە ، دوا بەدوای ئەوانەش و لەساڵی ١٩٥٣ داکۆمەڵە شیعری (گەڕانەوە)ی چاپ و بڵاوکردۆتەوە .

★ شیعرەکانی وەرگێڕاونەتە سەر زۆربەی زمانە زیندووەکانی جیهان ..لەوانە ڕوسیو ئیسپانیو چینییو ئەڵەمانیو ....هتد .

ئەم پارچە شیعرەی کە لەشێوەی سێ نامەی ناوزیندانەوە نووسیوە ، نموونەیەکی زیندوون بۆ بەرچاو خستنی خاسیەتی ببینێ .

شیعری بەرگریی لە گۆیانادا بەگشتیو خاسیەتی شیعری « مارتن کارتەر »بەتایبەتیی کە جۆرە سۆزێکی شیعرییو گەرمو گوڕییەکی خەباتگێڕیانەی تێدا بەدی ئەکرێ ، هەروەکو ووتراوە « ئارەزووی ڕامیاریی لەکاری ئەدەبیدا هەرگیز نابێتە ڕاستییەکی ڕامیاریی ئەگەر ئەو ئارەزووە لەبۆتەی ڕاستییەکی ئەدەبیدا نەتوێتەوە . ».

★ لە ڕاستیدا لەبەر دوورو درێژیی نامەکان ، ناچار بووم کەتەنیا دوو نامەی وەرگێڕاوی بنێرمە ڕۆژنامەی هاوکاری خۆشەویست ، نامەیەکی دیکەشم بە وەرگێڕاوی لەلایە بەو هیوایەی لەداهاتوویەکی زۆر نزیکدا ئەویش ڕووناکیی بڵاوکردنەوە

● نامەی یەکەم ●

● نسەیان پێکردم ،
لە نێو زیندانیان خزاندم ، گەلێ لە دوور شاردمیانەوە
لە جیهانیان دابڕکردم
بەری خۆریشیان لێگرتم ..
زەمینیان کردە شەوەزەنگ
ناوجەرگی گولەکانیان ڕەش کردەوە
هەناسەکانیان بەند کردم
لە مردنەکەم وورد بوونەوە ..

× × ×

من پێکەنینم پێیان هات
پێکەنیم .. چونکە زانیم توانای کوشتنی منیان نییە
چونکە زانیم توانای کوشتنی بیروڕاکەمیان نییە
چونکە زانیم کە ناتوانن
نووسینەکانم بکوژن ...
من مرۆیەکم ، لە نێو دڵی گەلەکەمدا ئەژیم
شانازم ، وەك ئەو درەختە بەجەرگەی
کە دار بڕەکان ناتوانن
هەرگیز بیخەن ..
گەر ڕۆڵەکانی گەلەکەم بژین ؛

منیش ئەژیم
دڵتیاشم ئەوان ئەژین ، بەڵێ ئەژین
بەڵام من پێکەنینم بەمانە دێ
نازانم چ بیرۆکەیەکی پووچەڵ
لەنێو مێشکیانیا خول ئەخوا

× × ×

ئەمڕۆکە لە کینیادا ، خوێنی ئافرەتە ڕەشەکان ئەخۆنەوە
لە « مەلایۆ »ش پاڵەوانەکان ڕاوئەکرێن
هەروەکو سەگ فڕێ ئەدرێن
لێرەیش ، ئەوەتانێ سەیرمان ئەکەنو
وەك جانەوەر ، بەزوبان ، لمۆزیان ئەلێسنەوە
بۆ ڕاوکردنی منالە بچووکەکان ، دانەئەوێنەوە

× × ×

بەڵام من پێت ئەڵێم ،
وەك تەزووی هەڵقوڵێوی دڵی شتەکان
ئەو ڕۆژەی ئەمانەوێ ،
هەردێتو دێ ..
گەر منیش نەژیم ، تائەو ڕۆژە ببینم
ئەوا کوڕەکەم ئەیبینێ ..
گەر کوڕەکەمیش نەیبینی ،
کوڕی کوڕەکەم ئەیبینێ ...

ئەو ڕۆژە دێو سەراپای جیهان تەی ئەکات ..
ئەو ڕۆژەدێ ،
بۆ ئەم زەوییەو گشت زەوییەك ..
کاتێکیش هات
لەنوێ زیندوو ئەبمەوە
دیسانەوە پێئەکەنم
پێئەکەنمو لەم زیندانە دێمە دەرەوە ..

× × ×

● نامەی دووەم ●

پاش بیست شەوو بیست ڕۆژ لە زیندانا ،
بەئاگا دێتو
بۆتیشکی خۆرو باڵندەکان ئەگەڕێ ..
چاوەڕێی بارانو بروسکە ئەکەی ..
بیر لەماڵەکەت ئەکەیەوەو ،
ژانێك لەدڵتا گێنگڵ ئەدا
پێکەنینەکەت ، لە لەعنەت ڕیسواکەرتر ئەبێ بۆ ئەوان
بیر لە بەیانییە سەوزەکان ئەکەیەوە ..
بیر لەو منالە ڕووتانە ئەکەیەوە ،
کە ئەژێر بارانا گەمە ئەکەن ..
تەنانەت لەو ماسییانەش ،
کە لەچەمێکدا مەلە ئەکەن ..
بیر لە گۆشەی ئەو شەقامە ئەکەیتەوە
کە بەیانییان ،
ئافرەتان لەماڵ دێنە دەرەوەو
لەتەکیەوە بەرەو بازێر ڕائەبوورن ..
بیر لەپیاوێکی پیرئەکەیەوە ،
ئەڕواو گۆچانەکەی لەزەوی گیرئەکات ..
کەسێ نابینێ
ئەجەپکێ تیشك ، ئەگولێکی ئاڵتوونی
بەڵام بەدرێژایی ئەو شەوەی
لەسەرو چاوییەوە ناڵاوە ، هەر ئەگەڕێ ..

× × ×

ئای خۆشەویستەکەم :
ئای ! ئەی ئەوژنە خۆشەویستەی
کەناتوانم دەنگە پڕسۆزەکەت ببیەم !
باسی منالەکەمم بۆبکە !
ئێستاش هۆگری خەڵك نەبێ ؟
تەندروستی چۆنە ؟
وەکو جاران لاسارییو بزیوی ئەکا ؟

× × ×

تاکو ئێستاش ،

بڕوانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

قۆناغی ئامادەیی هونەری بنیاتدانان :ـ

ئامۆژگاریەکانی مامۆستایانی هونەری جیهان بۆ هونەرمەندە لاوەکان

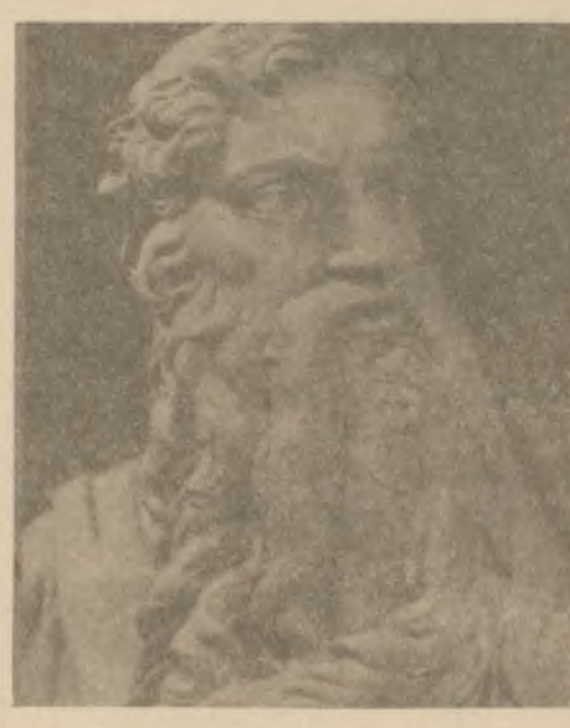

سوودوەرگرتن و لە شتی ئەندازەیی

پشتبەستن بە شتی ئەندازەیی وەك :ـ (کووبیك ، بیرامیدا ، لەشی خڕ ، پەیکەری زەق واتە : ڕیلیف و پەیکەری لەزەق بەرجەستەتر ، واتە : گووڕەلیف ، قۆناغێکی سەرەتایی و ئامادەیی هەرەگرنگ لە مەشقی هونەریی هونەرمەندانی لاو ، پێكدەهێنێ . بێ بڕینی قۆناغی ناوبراو ، هەڵەیە ئەگەر بێ و هونەرمەندی لاو دەست بەشتێکی گرانتر بکات ، وەك دەربڕینی پەیکەری بەرجەستەکراو ، واتە :ـ (ScuIuPture) و مۆدێل : (Model) . ئەمەش بەوە دەچێ کە دەبێ (جەبر) پاش « ماتماتیك » بخوێندرێ ، نەوەك بە پێچەوانەوە .

تیۆریستی مەزنی ئیتالی « ئەلبیرتی » ، دەڵێ :ـ (مرۆڤی نەخوێندەوار ، لە سەرەتادا ، فێری پیت و ووشەو ڕستە دەبێ ، لەپاشان زمان فێردەبێ ، هونەرمەندی لاویش ، پێویستە لە سەرەتادا ، فێری ڕەسم کردنی شتی بچووك و ووردو (پارچەشت واتە ـ دیتال) بێ ، ئینجا دەستبداتە شتی قورس و مەشق کردنی دوورو درێژ ... ئەم شتانە دەبنە (زەخیرەی زستان)ی ئەم هونەرمەندەو باشترین یارمەتی دەرو پشتیوانی دەبن ، بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژە هونەرییەکانی .

بۆ ئەوەی ئەم شتە ئەندازەییانە ، بە هۆی ڕەنگەوە ، سرنجی نیگاکێش ڕانەکێشی و تەگەرە نەخاتە ڕێی هونەریی پێویستە ڕەنگیان سپی بێت . بەکارهێنانی ئامرازو شتی ماڵەوە ، پێویستە سرنجی هونەرمەندی لاو بە نەخش و نیگارو وورده‌کاری ڕانەکێشی . گرنگ شێوەی بینراوی گشتییە .

لەهەر مەشقێکی هونەریدا ، پێویستە مەبەستێکی دانراو ئاشکرا هەبێ و جێبەجێ بکرێ ، بۆ نموونە :ـ لە بنیاتێکدا پێویستە مەبەستی ئەم مەشقە لێکۆڵینەوەیەکی قووڵی ڕووخساری بینراوبێت و دەست نیشان کردنی دامەزراندنی ڕووی ناوەوەی هەمان شت بێت . لە مەشقێکی تردا ، مەبەستی سەرەکی لێکۆڵینەوەی (پەرسپەکتیف)ی بێت .

لە مەشقی سێیەمدا ، لێکۆڵینەوەی دابەش کردنی ڕۆناکی و تاریکی و تۆنەکانی هەمان شت بێت .

ئەم هەموو مەبەستە هونەریانەی باسکران ، وەیان بەشێکیان ، لە لێکۆڵینەوەی ئەکادیمی دوورو درێژ نەبێ ، جێبەجێ ناکرێن .

کێشەی گرنگی دۆزینەوەی پەیوەندی ڕاستەقینەی ڕووخسار ، بە دامەزراندنی ناوەوەی واتە ڕووی نەبینراوی ، قورسترین ئەرکی سەر شانی هونەرمەندە . ئەم شتە پێی دەگوترێ :ـ constructio لێرەدا بەردی بناغەی مەشقەکە بەکارهێنانی زانستی پەرسپەکتیفە ، مەزنترین مامۆستایانی ئەم زانستە واتە Perspictive هونەرمەندانی بلیمەت :ـ لیونارۆ داڤینستی ، پیێرۆ دێلافرەنچیسکاو تێوەڕەڕ)ن .

ـ ع . هـ ـ

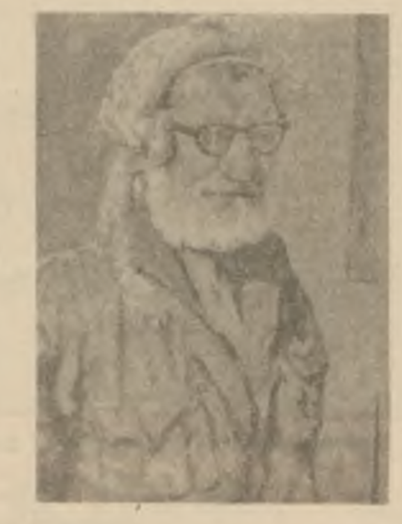

هونەرمەند فارس سعدی

هونەر ئاوێنەی بەسەرهاتەکانی میللەتە

● گفتوگۆو ئامادەکردنی ڕیپۆرتاج لەگەڵ هونەرمەندانا پێویستی بە جۆرە خۆئامادەکردنێکی تایبەتی هەیە ، چونکە مەلەکردن یان فڕین بە ئاسمانی بریقەدارو ڕەنگاوڕەنگی ئەواندا شتێکی ئاسان نیە ...

کاك فارس سعدی ، هونەرمەندو ، ئەندازیار ، ئەندامێکی کۆمەڵی هونەرە جوانەکانی کوردەو لاوێکی هێمن و لەسەرخۆیە ، کە لە ئەلیا دەدوێ بەکسەر جیهانێکی فراوانی هونەریت لە ژێر پەردەی ئەو هێمنییەیەوە بۆ دەردەکەوێ .

ـ « لە ناوەڕاستی شەستەکانەوەو لە کاتێکدا کە سروشتی کوردستان و ژیانی میللەتەکەم هەستی جۆلاندم .. بۆم دەرکەوت کە هونەر ، تاکە هۆیە بۆ دەربڕینی ئەو هەست و سۆزە پەنگ خواردووەم) .

بەم جۆرە کاك فارس دەربارەی سەرەتای ژیانی هونەری خۆی دوا ..

● ئایا لە نیگارکێشاندا بەرنامەیەکی تایبەتیت هەیە .. یان شوێن پێی قوتابخانەیەکی دیاریکراو هەڵدەگری ؟

ـ لە سەرەتادا کەوتمە (نقل) کردنەوەی سروشتی جوان و هەندێ لە تابلۆکانی هونەرمەندە کلاسیکیەکان بۆ قوولبوونەوەم لە ڕەنگەکان و داڕشتنیاندا ، بەڵام لە دوایی‌دا بوومە خاوەنی هەست و بیرو شێوازێکی تایبەتی هونەری ، بێ ئەوەی تەوەقوعم کردبێ .. بۆ نموونە : سکێچات و وێنەی ئاوی و پۆستەرات و تابلۆی ڕۆنیم لەم بوارانەدا بەکارهێناوەو هەندێ جاریش کەرەستەی خاوم لە سروشتەوە وەرگرتوە بۆ دەربڕینی هەستم ..

● وەکو چی ؟

ـ بەفری زستانانی کوردستان کە لە چەند چرکەیەکدا دەبارێت ، نموونەی سەرو سیمای مرۆڤی کوردم لێدروست کردوە . بەردەوامیشم لە دروست کردنی بەرهەمی هونەری بە شێوازی تازەو گونجانی لەگەڵ ڕۆژگاری ئەمڕۆی گەلەکەماندا ، مەرجیش نیە ڕۆژێك تەرخان کەم بۆ خستنەڕووی بەرهەمەکانم چونکە هەر تابلۆیەك چەند لاپەڕەیەکی مێژووە ، مێژووش بەسەرهاتی گەلە .

● چۆن لەگەڵ (ڕەنگ)دا مامەڵەدەکەی ؟

ـ مامەڵەکردنم لەگەڵ (ڕەنگ)دا وەکو مامەڵەکردنی جوتیارە لەگەڵ خاکەکەیدا .

● هونەری نیگارکێشان لە کوردستاندا . لە پاش شەستەکانەوە لای تۆ چی دەگەیەنێ ؟

ـ بەڕای من لە پاش شەستەکانەوە جموجوولی هونەری و نیگارکێشان لە لای هونەرمەندانمان وەکو تەقینەوەی ئاگرپژێن وابوو ، دەتوانم بڵێم ئەم ڕووداوە سەرەتای بەستراوە بە باری سیاسی و ئابوری ڕۆژانەی خەڵکەکەوە .

● چەند پێشانگات کردۆتەوەو لە کوێ ؟

ـ پێشانگای تایبەتیم نەکردۆتەوە ، لەبەر نەبوونی دەرفەتێکی لەبار ، بەڵام لە زوربەی پێشانگا هونەرییەکانی شارەکانی سلێمانی و موسڵ و بەغداو هەولێردا بەچەند تابلۆیەك بەشداریم کردوە ، ئەمەیان بۆ هونەری نیگارکێشان .

هەروەها لە چوار پێشانگای وێنەی فۆتۆگرافدا لە هەولێرو سلێمانی بەشداریم ـ کردوە .

عبدالوهاب تالەبانی
نووسینگەی هەولێر

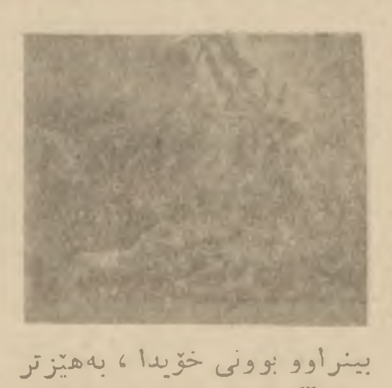

فەرهەنگی هونەر

هونەری ڕۆمانتیکی

فەلسەفەی هونەری ڕۆمانتیکی ، لەسەر ئەو پەیوەندیە بەهێزو تەوژمەی نێوان هونەرمەندو ڕووداودا ، دامەزراوە ، کە لە ئەنجامدا هونەرێکی ئەوتۆ دروست دەبێ ، گەلێك لە ڕووخساری بینراوو بوونی خۆیدا ، بەهێزتر ـ داڵگیرتر دەبێ .

لە ڕاستیدا هونەری ڕۆمانتیکی و ڕیالیزمی ، پشتیوانی یەکن و بۆ مەبەستێکی پیرۆز ، کە بریتی‌یە : (لە دەرخستنی ڕاستی و بەرجەستەکردنی کاکڵ و ناوەڕۆك ، بە هۆی ڕووخسارێکی قەشەنگ و قوول) ، هەوڵدەدەن .

دەرکەوتنی هونەری ڕۆمانتیکی ، سەرکەوتن و جەسپانی جیهانی ناوەوەی هونەرمەند بووە .

بە هۆی ئەم قوتابخانە هونەرییەوە ، گەلێك لایەنی گەشبینیی مرۆڤ و مرۆڤایەتی و ڕەوشت و خووی بەرزی قارەمان و جوانیی سرووشت ، لە چوارچێوەی ئەمریدا ، دانراوە .

ئەم جۆرە ڕۆمانتیکیەتە دژی ڕۆمانتیکیەتێکی ترە ، کە پێی دەڵێن :ـ **(ڕۆمانتیکیەتی ڕەش‌بینی)** ، کە بۆ دەربڕینی خەم و پەژارەو نائومێدی و بێ باوەڕی و بزربوون لە گێژەلوولکەی کێشە تراژیدیەکانی ژیانا تەرخان کراوە .

بەرزترین مامۆستایانی هونەری ڕۆمانتیکی ، هونەرمەندانی نەمری فەڕەنسا (دێلاکرواو ژیریکۆ)ن .

محمد عارف

بەرهەمی هەڵبژاردە خالد الرحال

● لە شاری بەغدا لەدایك بووە .

● کۆلیجی حقوق و ئامۆژگای هونەرە جوانەکانی بەغدای لە یەك ساڵدا تەواو کردووە .

● ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکانی ناو : (بۆ زاری) لە پاریس تەواو کردووە .

● دکتۆرای لە (مێژووی هونەری ئیسلامی) لە فەرەنسادا . وەرگرتووە .

● پاش گەڕانەوەی بۆ عیراق (مێژووی هونەر)ی لە زانکۆی بەغدا ، فێری قوتابیان کردووە .

● عمیدی ئامۆژگاو ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکانی بەغدا بووە .

● سەرۆکی کۆمەڵەی هونەرمەندان و نەقابەی هونەرمەندانی عیراقی بووە .

● سکرتێری یەکێتی گشتی هونەرمەندانی عەرەب بووە .

● ئێستاش مامۆستای مێژووی هونەرو هونەری نیگارکێشانە لە ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکانی بەغداو کۆلیجی ئاداب .

● پیشانگای هونەری تایبەتی لە بەغداو بەرلین و بۆخارست و براگ و دانیمارك و سعودیە کردووە . هەروەها لە پیشانگاکانی ئەمریکاو بروکسل و یەکێتی سۆڤیەت و لوزان و ئەڵمانیاو چین و هیندو پۆلونیاو بولگاریادا ، بەشداری کردووە .

هەڵمەتی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری و گیروگرفتەکانی

لە پارێزگای سلێمانی

● لەسەرەتای دەست پێ کردنی هەڵمەتی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەوارییەوە لە پارێزگای سلێمانیدا چالاکانە چاکی هەوڵی لێ گیرا بەلاداو لە قۆناغی سەرەتادا ئەنجامێکی یەکجار باشی هەبوو کە نزیکەی ١٠٠ تا ١١٢ هەزار فێرخواز چوونە مەڵبەندەکان و بەشی زۆریان فێری خوێندن و نووسین بوون .

بەڵام لەم دوایەدا لە هەموو سەرانسەری پارێزگاکەدا ئەم ژمارەیە هاتە خوارەوەو ، وەك بڵێی لەمەسەلەکە سارد بوونەوە جا بەڕێز پارێزگاری سلێمانی مامۆستا جعفر عبدالکریم البرزنجی دوای پێ سپاردنی کاروباری پارێزگاری سلێمانی وستی لە هۆی ئەم ساردبوونەوەیەو دواکەوتنی هەڵمەتەکە بکۆڵێتەوە ، بەونیازە لەم ماوەیەدا لەگەڵ بەڕێوەبەرو یاریدەدەرو هەموو کاربەدەستانی بەڕێوەبەرێتی نەهێشتنی نەخوێندەواری سلێمانیدا کۆبووەوەو بە دوورودرێژی لە هەموو لایەنەکانی مەسەلەکە کۆڵانەوەو لە کۆبوونەوەکەدا بەڕێز هاوڕێ عبدالرزاق فارس رازگری سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزب ئامادە بوو .

● سەرەتا پارێزگاری بەڕێز بەخێرهاتنی ئامادەبووانی کۆبوونەوەکەی کردو ووتی :ـ

× پێ خۆشحاڵم وا لەگەڵتان کۆ ئەبمەوەو ڕاستەوخۆ لە باسی گیروگرفتەکانی ڕێگای هەڵمەتی نیشتمانی ئەدوێین برایان ، خوشکان ، ئاشکرایە جێبەجێ کردنی ئەم کارە پیرۆزە ئەرکێکی گەورەیەو ئەتوانم ناوی بنێم شەڕ لەگەڵ نەخوێندەواری ئەمەش شەڕێکی گەورەو درێژخایانە حۆراگرتنی ئەوێ چونکە ئەرکێکی نیشتمانییە ئەکەوێتە سەرشانی هەموو دڵسۆزێکی ئەم گەلەو نیشتمانەو ئاشکرایە سەرەڕای ئەم بارەی ئێستای وڵاتمان کە لە شەڕی مافی خۆیدایە لە گەڵ دوژمندا سەرکردایەتی حزب و شۆڕش بەسەرکردایەتی سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین گرنگی و بایەخێکی یەکجار زۆری داوەتە ئەم مەسەلەیەو ئەبەوێ بەهەموو جۆرێك هەوڵ بدرێت جێبەجێ بکرێت و وڵاتمان لەدەستی نەزانین رزگار بکەین و لەم کۆبوونەوەیەدا ئەمانەوێ ڕاستەوخۆ هەرچی گیروگرفت و تەنگوچەڵەمەی ڕێگای هەڵمەتەکەیە لە خۆتانی ببیسین کە ئێوە ئەداتی جێبەجێ کردنی کارەکەن و هەرچەندە من لەسەرپەرشتی کردنی ئەنجومەنی ناوخۆیدا تازەم بەڵام هاوڕێ عبدالرزاق خۆی جێگری سەرۆکی ئەنجومەنەو داوای لێ ئەکەین تێبینیەکانیمان بۆ باس بکات .

● دوای ئەوە هاوڕێ عبدالرزاق فارس رازگری نهێنی سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزب دەستی بەقسەکردن کرد کەگشتی دەربارەی باری ئەمڕۆی وڵات و هەڵمەتەکە ووتی :ـ

× خوشکان ، برایان منیش زۆرشادمانم کەوا لەگەڵتان کۆبوومەوەو لەگەڵ بەڕێز پارێزگاردا باسی گیروگرفتەکانتان ئەکەین ، هەروەکو بەڕێز کاك جعفر ووتی ئەم هەڵمەتە وەکوو شەڕێکی گەورەی درێژخایان وایەو ئەم لە شەڕی سەربازی قورسترە ، شەڕی سەربازی درێژە ناکێشێ بەڵام شەڕ لە گەڵ نەزانیندا زۆر درێژ ئەبێتەوە ، هیچ شەڕێکی سەربازی شەش مانگ درێژە ناخایەنێ تەنها شەڕی قادسیەی صدام نەبێت کە ئەویش بە هۆی نەفامی و لێنەگەیشتنی ئەرمان ردواکانی ئێرانەوەیە ، کە بەرژەوەندی وڵاتی خۆیان لێك نادەنەوەو بە خەیاڵیاندا نایەت وڵاتیان کاول ببێ و گەلیان سەرگەردان ببێت و ئابوریان نەمێنێ . جا ئێوەش ئەی براو خوشکان ڕاستەوخۆ لێپرسراون لە جێبەجێ کردنی ئەم هەڵمەتەو ئەرکی زۆری لە سەرشانی ئێوەیە بۆیە وا ئێمە ئەمانەوێ گوێ لە پێشنیارو داواکانی ئێوە بگرین و بۆ نەهێشتنی گیروگرفتەکان بەگوێتان بکەین و بێگومان بەگوێرەی کارەکەتان و پەیوەندیتان لەگەڵ مەڵبەندو فێرخوازو مامۆستای قوتابخانەکاندا پێشنیارو ڕای خۆتان هەیەو ئێوە لە هەمووکەس باشتری لێ ئەزانن و ئێمە ئەمانەوێ بەو پەڕی دڵفراوانی و ئاشکرای و دڵسۆزیەوە قسە بکەن و گیروگرفتەکانمان بۆدەست نیشان بکەن تابتوانین نەیان هێڵین و حەلیان بۆ دابنێین .

چونکە ئەمانەوێ بگەینە ئەنجام و تەنگوچەڵەمەکان نەهێڵین و ئێوەش هەمووتان بۆتان هەیە سەر لە مەڵبەندو قوتابخانە گەلیەکان بدەن و سەردانی مەیدانیش کارێکی زۆر ئەکاتە سەر ئەم مەسەلەیەو هەموو مەسەلەیەکی وا گرنگ لە ژیانی گەلماندا و ئیتر وا ئێمە گوێتان لێ ئەگرین و فەرموون بزانین چیتان هەیە .

● مامۆستا محمد حامد قادر لێپرسراوی قوتابخانە گەلیەکان لەو بەڕێوەبەرێتی یەدا ووتی :ـ

× بەڕێزان وەکوو لە ئەنجامی پەیوەندیمان لەگەڵ مەڵبەندەکان و قوتابخانە گەلیەکاندا بۆمان دەرکەوتووە گرنگترین گیروگرفتی مامۆستایان دەوام نەکردنی فێرخوازەکانەو لە دوای ئەوە نەبوونی سزای بەجێیە بۆیان کە بەگوێرەی یاسا ، ئەبێ ئەوکەسەی لەدەوام دوا ئەکەوێ سزا بدرێت ، ئێمە داوا ئەکەین کە محاسەبەی دواکەوتووان و کەم تەرخەمان بکرێت و سوپاس .

● دوای ئەوە مامۆستا بهجت سعید کابان یاریدەدەری بەڕێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری ووتی :ـ

× بەڕێزان لەگەڵ ڕێزماندا بۆ هەموو لێپرسراوان کە زۆر بە دڵسۆزی پشتی کاروباری ئێمەیان گرتووە ، ئێمە وەك دەزگای نەهێشتنی نەخوێندەواری لە سلێمانیدا بەهیچ جۆرێك لە کاروباری ئیشوکاری خۆماندا کەم تەرخەم نەبووین و کۆبونەوەی دەوری خۆمان ئەکەین و هەموو بڕیارەکانی ئەنجومەنی ناوخۆ جێبەجێ ئەکەین و وەك ئەزانن لە سەرەتادا زۆر باش وڕێکوپێك ڕۆشت و نزیکەی ١٠٠ تا ١١٢ هەزار فێرخوازمان هەبوو ، بەڵام لەم دووایەدا هاتە خوارەوەتا گەشتە ١٣ هەزارو ئەمەش زۆر کەمە بە گوێرەی ژمارەی کارگێڕانی بەشی سۆشیالیست ، چونکە ئەوانە دەوام ناکەن و سەرۆکی دائیرەکانیان بەهیچ جۆری محاسەبەیان ناکەن و کەم تەرخەمن و گوێ نادەنە ئەم کاروبارە کە ئەتوانم بڵێم بەکەڵکی ئەوان زۆرتر دێت لە خەڵکی تر لەم ڕووەوە نموونەمان زۆرە کە ناوی ئەوانەمان داوەتی کە دوامیان نەکردووە بەڵام هیچ شتێکیان دەربارەنەکراوە هەروەها سەرۆکی ناوچەکان وەکوو مدیر ناحیەو قائمقام زۆر کەم تەرخەمن و گوێ نادەن و نوێنەری ڕێکخراوە گەلی و پیشەییەکان لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی قەزاو ناحیەکاندا ئامادە نابن من وای بە باش ئەزانم ئەنجومەنی ناوخۆی سلێمانی کۆبوونەوەیەك بکات و هەموو لایەنە لێپرسراوەکانی تیا بەشداربێ و باسی گیروگرفتەکانیان لەگەڵدا بکرێت و وابزانم ئێمە خۆمان پرۆگرامێکی تایبەتیمان بۆ ئەم مەبەستە داناوەو خاڵی گرنگمان تیا دیاری کردووە .

● بەڕێز پارێزگار ووتی :ـ

× زۆر باشە با من ئەو پرۆگرامە ببینم و بزانم ڕاتان چونەو لەمەودواش زۆر بە توندی محاسەبەی ئەو سەرۆك دائیرەو مدیر ناحیەو قائمقامانە ئەکەین کە کەم تەرخەمن و گرنگی بە هەڵمەتەکە نادەن ، چونکە ئەم کارەکارێکی نیشتمانی پیرۆزەو ئەبێ هەمووان بەدڵسۆزییەوە سەیری بکەن و ئەم کارە خزمەتی گەل و نیشتمانەو گەلی کوردیش پێویستی زۆری پێیەتی و با ئیتر ئێمە درێژەی نەدەبنێ و ئەمانەوێ گوێ لە ئێوە بگرین .

● کاك ئومێد کاکەرەش لێپرسراوی بەشی پلان هاتە قسەو ووتی :ـ

× بەڕێزان وابزانم تاکو ئێستا ڕێکخراوە گەلیەکان بەتەواوی دەوری خۆیان نەدیوەو ، ئەوانیش زۆر کەم تەرخەمن و ئەبێ ئاگادار بکرێتەوە ، کە دڵسۆزانە یارمەتی لایەنە ڕەسمی و لێپرسراوەکان بدەن .

● دوای ئەوە کاك فاروق محمد رضا لێپرسراوی بەستی ڕاگەیاندن ووتی :ـ

× بەڕێز پارێزگاری سلێمانی ـ هاوڕێ رازگری نهێنی شوعبەی سلێمانی حزب برایان ـ خوشکان ، بەشی ڕاگەیاندنی ئێمە بریتییە لە بەشێکی بچووك کە کاربەدەستانی مامۆستان و تەکلیفیان لێ کراوە لەم بەشەدا کاربکەن و تاکوو ئێستا زۆر چاك توانیومانە ئیشوکار ڕاپەڕێنین و توانیومانە «١١» فلیمی سینەمایی بگرین و نزیکەی -٧- پێشانگاش بکەینەوەو لەم بەینەشدا پێشانگای وێنەی فۆتۆغرافی ئەکەینەوەو بۆ ئەمساڵیش هەندێ پێشنیارمان هەیە کە داومانە بە ئەنجومەن بۆ جێبەجێ کردنیان .

● ئینجا کاك فاروق دەستی بە خوێندنەوەی پێشنیارەکانی کەهەمووبان بۆ مەسەلەی ڕاگەیاندن زۆر چاك و شتی باس بوون .

● بەڕێز مامۆستا ابراهیم حاجی مصطفی جێداری بەڕێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری لە سلێمانیدا ووتی :ـ

× تاکو ئێستا باسی شتێکی جەوهەری هەیە لە مەسەلەکەدا کەس نەیکرد ، ئەویش بابەتی خوێندنی هەڵمەتە ، یان بە شێوەیەکی تر تا چی ڕادەیەك ئەو کتێبانەی دانراون بەکەڵکی فێرخوازدێن و تا چی ڕادەیەك فێرخواز وەری ئەگرێ و وەکو باس کرا فێرخوازەکان دەوام ناکەن محاسەبەشیان نیە ئەگینا ئێمە وەکوو جیهازێك لە کاری خۆماندا بەردەوامین .

● دوای ئەو بەڕێز مامۆستا عزیز رحیم محمد فەرمانبەر لە حساباتی ئەو بەڕێوەبەرێتی‌یە ووتی :ـ

× تەرخان کردنی پارەو سەرف کردنی زۆر باشەو لە هیچمان کەم نیە دواکەوتنی هەڵمەتەکە لە سلێمانیدا هۆیەکی تایبەتی و زروفێکی تایبەتی خۆی هەیەو ڕاستە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەداخەوە تاکو ئێستا مامۆستایان هەوڵیان نەداوە مەسەلەکە بکەنە کارێکی زەوق و حەزلێ کردن لای فێرخوازەکان و بۆیان باس نەکردوون کە کەڵك و سوودی چیەو بەڕای من نەهاتنی فێرخواز بەزۆری ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو مەسەلەیەو مەسەلەیەکی تریش کە پەروەردەییەو

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

لە لێدوانێکی بەڕێز پارێزگاری هەولێردا
بۆ «هاوکاری»
خۆئامادەکردنی هەولێر بۆ میهرەجانی ساڵانەی بەهار بەردەوامە

ئاشکرایە کە سازکردنـــی میهرەجانی ساڵانەی بەهــار رووداوێکی گەورەی شارستانی‌یە کە هەموو ساڵێك لـــەشاری نەینەوادا سازئەکرێ‌و چەندەها جموجۆڵی هەمـــە رەنگی تێدا پێشکەش دەکرێ.. ئەمساڵیش پارێزگــای‌هەولێر بە تەواوی خۆی بــۆ بەشداربوونی ئەم میهرەجانەفراوانـــە ئامـــادەکردووەو بــۆ ئـــەم مەبەستەیش چوینە دیدەنـــی پارێزگاری هەولێر مامۆستایحیی محمد رشید سەرۆکی لیژنەی خۆئامادەکردنـــی میهرەجانەکە لە هەولێرو لـەوەڵامی - هاوکاری - دا ووتی:

× بە پێی بڵاوکراوەیەك لە وەزارەتی حوکمی ناوخۆی کە ئاراستەی هەولێر کـــرا ، لیژنەی تایبەتی بۆ خـــۆ ئامادەکردن هەولێر بـــۆ بەشداربوونی فراوان لـــە چالاکیەکانی میهرەجانەکـــە پێك‌هات ، بۆ ئەم مەبەستەش ئەم لیژنەیە چەندەهـــا دانیشتن‌و کۆبونـــەوەی رێك‌خست‌و لە ئەنجـــام‌دا بڕیاردرا کە هەولێر بـــە سێ بەرهەم بەشداری لـــە میهرەجانەکەدا بکات .

دەربارەی ئەم بەرهەمانـــە بەڕێز پارێزگاری هەولێـــر ووتی :

× دوای ئەم دانیشتنانـــە گەیشتینە ئەوەی کە بـــەم شێوەی خوارەوە کاروبارەکانی میهرەجانەکە دابەش بکەیـــن

١ - دروست‌کردنی کەژاوەیەك کە مێژووی دێرینی هەولێرو چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی لـــە کوردستانداو پەیکەرێکـــی مێژووی صلاح‌الدین ایوبی‌و قارەمان دیارخستنی خەباتـــی هاوکۆی نێوان کـــوردو عەرەب‌و ئەو پەیوەندی‌یـــە گەورانـــەی کە ئەم دوو نەتەوەیە بە یەك دەگەیەنێ بـــۆ خەباتی هاوبەش .

٢ - بەشداربونی تیپـــی هەڵپەرکێی نەتەوایەتـــی کوردی بە تابلۆی هەڵپەرکێی رازاوە کە کەلەپـــووری نەتەوایەتـــی پیشان دەدات ، بەڵام ئەگەر لەم ماوەیـــەدا تیپەکە نەچێتـــە دەرەوەی وڵات .

٣ - ئامادەکردنـــی پێشانگایەك بۆ پۆستـــەری سیاسی‌و نیشاندانی ئامێـــری مۆسیقای کوردی‌و جل‌وبەرگی کوردی بۆ ئـــەوەی رووی راستەقینەی کـــەل‌وپەل‌و لایەنی شارستـــانی گەلـــی کورد لەم میهرەجانـــــە فراوانەدا بخرێتە بەرچاوی میوانە بێگانەکان کە لە هەمـــوو لایە دێنە دیدەنـــــی چالاکیەکانی ئەم میهرەجانەوە.

● هەروەها چاومان بـــە سکرتێری لیژنەی ئامـــادە- کردنی میهرجانەکە لـــــە هەولێر ، مامۆستا هوشیـــار سید ئەحمەد کەوت‌و لـــە لێدوانەکە ووتی :

× لەبەر رۆشنایی دانیشتن‌و کۆبوونەوەکانمان‌دا لەگـــەڵ بەڕێز پارێزگاری نەینەوا کـــە سەرۆکایەتی هەمـــــوو میهرەجانەکەی خراوەتـــە ئەستۆ ، نەخشەیەکـــی تایبەتیمان بۆ سازکردنـــی میهرەجانەکەو بەشداربوونـــی هەولێر لەم میهرەجانـــەدا رێك‌خست ، راستی‌یەکەشی لە ماوەیەکی کەم‌دا دەســت بە هەڵسوڕاندنی کاروبـــاری لیژنەی تایبەتی میهرەجانەکـــە کرا کە لە ناوەڕاستی مانگـــی نیساندا پێك دێت‌و لایەنێکی گەورەی شارستانـــــی دەردەخات‌و لەم ئەرکەشـــدا پەیوەندیمان بە رێکخراوەکان کردو داوامان لێ‌کردن بـــۆ پێش‌کەش کردنی بەرهـــەم‌و بەشداربونی فراوانیـــان‌و سەرکەوتنی راستەقینەشـــی پەیوەندی بە توانـــــای هێنەرانەوە هەیـــــەو هیواداریـن لەو رێگـــــەوە بتوانرێ لایەنی شارستانـــی دەربڕێ‌و سەرکەوتن بـــەدی بێت .

شێرزاد عبدالرحمن
پ . هاوکاری لە هەولێر

دەست پێ کردنەوەی خوێندن لە مەڵبەندو قوتابخانە گەلی‌یەکانی پارێزگای سلێمانی دا!.

دوارۆژێکی روناك دەست نیشان دەکات

لەبەر ئەو بارو دۆخە ناسکەی کە تێکڕای وڵاتەکەمانـــی پیادا تێ‌دەپەڕێ لە نێـــوان جەنگی رەوایـــــدا دژی فەرمانڕەواکانی تاران ، بـــۆ ماوەیەکی دیاری‌کراو خوێندن لە وڵاتەکەن‌دا بەگشـــتی‌و لە بوارەکانی نەهێشتنـــی نەخوێندەواریشدا بەتایبەتـــی‌راوەستێنرا .. بەڵام پاش وەدەست هێنانـــــی سەرکەوتنەکانـــی سوپـــای دلێرمان‌و دابین‌کردنی پاراستنی گیانی سەرکەوتن ، وردە وردە دەرگاو دەروازە داخراوەکانـی خوێندنگەکان خرایەوە سەر- پشت ... سەبارەت بە بواری‌نەهێشتنی نەخوێندەواری لـــە پارێزگای سلێمانی‌دا ، کە شان‌بەشانی پارێزگاکانی تـــری وڵات دەستی‌کردوە بـــەم‌کارە پیرۆزە ، بەڕێز مامۆستا جمال فتاح بەڕێوەبـــەری نەهێشتنی نەخوێنـــدەواری دەربارەی چۆنیەتی خۆئامـادەکردن‌و دەست‌پێکردنـــەوەی هەڵمەتی نەهێشـــــتنی‌نەخوێندەواری لە نـــاو پارێزگاکەمان‌دا ووتـــی دوای‌ئـــەوەی لە ٢٠-١٢-١٩٨٠دا بڕیار درا دەست

بە خوێندن بکرێتـــەوەو پاش کۆبونەوەیەکی ئەنجومەنی ناوخۆی پارێزگا کە تیایـــدا بڕیاری ئەم دەست‌پێکردنەوەی لە هەموو ناوچەکانـــــی پارێزگای سلێمانی داو لەسەر هەمان رۆشنایی ئەو خاڵانـەی کەئەنجومەنی‌باڵای نەهێشتنی نەخوێندەواری دەست‌نیشانـــی کردبوو لە رێگەی خۆمانـــەوە داواش لە ئەنجومەنەکانـــی ناوخۆی قەزاو ناحیەکـــــان کرا کە دەبێ لە ماوەیەکـــی زۆر کورت‌دا چەنـــــــد کۆبوونەوەیەك بۆ ئـــــەم مەبەســـــتە بکـــــەن‌و هەر یەکەیان تواناو دەسەڵات‌و کەم‌کورتی‌یەکانی خۆی لـــەم بوارەدا دەست‌نیشان بکـــات هەروەها لە هەمان کاتیشـــدا داوایان لێکرا کە دەبێ لـــە جاران‌زیاتر بەتەنگ‌مەسەلەکەوە بن‌و بتوانن کە دەســـــت پێکردنەوەی خوێندن بـــە جەنگی - قادسیەی صدام-ەوە ببەستی ... هەروەهـــا سەبارەت بە مەڵبەنـــــدی پارێزگاش هەوڵێکی تایبەتیمان داوە کە دەبێ بە زوویـــــی پەیوەندی بە مەڵبەندەکانـــی خۆیانەوە بکەن لەم بوارەشدا زیاتر بەیەخمان بە کەرتـــی سۆشیالیستی داوەو بۆ ئـــەم مەبەستەیش چەنـــــــد لیژنەیەکمان پێك هێناوە کـــە دام‌و دەزگاو دائرەکانـــــی پارێزگاو بەسەربکاتـــــەوە لەگەڵ سەرۆك‌و لێپرسراوە- کانیان‌دا هاریکاری دەکەن بـــۆ ئەوەی ئەوانەی لەوبـــــدا کاردەکەن ناو دوسیان بکەن‌و بە رەسمی ئاگاداریان بکەنەوە، هەروەها سەر بەرشتیارەکـــا- نیشمان سەردانی بە گەرمیـــان بۆ هەمان مەبەست بۆ نـــاو قەزاو ناحیەکان بە شێوەیەکی بەردەوام کردوە .....

پاشان کاك جمال دەربارەی ئەنجامی ئەم هەواڵەیان ووتـی

وا ئیومانە ماوەیەکی زۆرە لـــە قوتابخانە گەلی‌یەکـــــان‌و مەڵبەندەکانی نەهێشتنـــــی نەخوێندواری بکەینـــەوەو ژمارەیەکی ئەوتۆ پەیوەندیـــان بێوە بکەنەوە ، بەڵام لەگـــەڵ ئەوەشدا هێشتا نەگەیشتووە- تەوە بارو دۆخەکەی جارانـــی لەبەر ئەوە بەم بۆنەیەوە داوا لە هەموو هاووڵاتیـــــان‌و هاونیشتمانیان دەکەین کـــــە وەکو سەردەمی پێشـــــس دەست‌پێکردنی جەنگـــــی قادسیەی صدام نێستـــاش بەر پەڕی دڵسوزی‌و لـــــە خۆبوردنەوە هات‌وچـــــۆی مەڵبەندو قوتابخانەکانیـــــان پتەوتر بکەنەوە بۆ ئـــــەوەی هەلی فێربوون لە دەســـتی خۆیان نەدەن تاوەکو لەم تاکە رێگاوە بە یەکجاری بەســـەر دەردی نەخوێند ، واریـــــدا زاڵ ببین‌و بتوانین کۆمەڵگایەکی رۆشنبیرو تێکەیشتو بهێنینـــە کایەوە .... هەروەهـــــا هیواشم وایە کە هەمـــــوو خوشك‌و برایانی مامۆسـتاو کاربەدەستان‌و لێپرسراوانـــی دەزگاکانی دەوڵەت لەم رووەوە یارمەتیمان بدەن بۆ ئـــەوەی بە هەوڵی هەموومان بتوانین بەلای کەمەوە ئەو دۆخـــەی جاران سەر لە نوێ دروســـت بکەینەوە کە زیاتر لە٧٥هەزارو ٤٧٤ فێرخوازی ژن‌دو پیاو لە مەڵبەندو قوتابخانـــــە گەلی‌یەکان‌دا دەیان خوێند کـــە ژمارەشیان دەگەیشتـــە ٤١١ مەڵبەندو ٧٩٢ قوتابخانـــەی گەلی جگە لە ٥٠ قوتابخانـەو ٨٤ مەڵبەندی تێکەڵاو ..

لە لایەکی ترەوە مامۆستا عبدالله عبدالکریم لێپرسراوی

لقی ئامادەکردن‌و راهێنـــان لە بەڕێوەبەرێتی نەهێشتنـــی نەخوێندەواری‌دا دەربـــارەی بەرنامەیەك بۆپاڵپشـــت‌و سەرکەوتنی هەوڵی دووەمـی هێرشی نیشتمانی بـــــۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری لـــە پارێزگاکەمان‌دا دەڵی

بە تەماین چەند دەورەیەکـــی ناو خۆیی بۆ کارگێڕانـــــی قوتابخانە گەلی‌یەکانی نـــاو مەڵبەندی پارێزگاو قەزاکانـــی هەڵەبجەو پشدەرو چەم‌چەماڵ‌و کەلارو دەربەندیخان‌و رانیەو دوکان بکەینەوە .. لەگـــەڵ دەورەیەکی کە دا بۆ راهێنان‌و گورج‌و گۆڵ کردنـــــەوەی مامۆستایانی ئەم بـــــوارەو ووتنەوەی چەند وانەیەکیش دەربارەی خوێندنـــــەوەی نیشتمانی .. هتد .سەرباری ئەمانەش بەتەماین چەنـــــد فلیمێکی جۆربەجۆرو ژمارەیەك لە کۆڕی هەمە رەنگ لـــــە قەزاو ناحیەکان‌دا سازبدەین. شایانی باسە سەبارەت بـــــە بەشی راگەیاندنی ئـــــەم بەڕێوەبەرێتی‌یە چەنـــــد چالاکی‌یەکی بۆ دابین‌کردنـــی ئەم کارە پیرۆزە کـــــردوە لەوانە نووسینی بیست‌و یەك دروشمی کاریگەرو لافیتـــــە بە زمانی‌کوردوی‌وهەڵواسینیان لە شوێن‌و جێگا گشتی‌یەکان‌داو دابەش‌کردنی ٧٥ کیلۆ شیرینی‌و چەند ژمارەیەك لە بلـــوزی ژنانە بەسەر فێرخوازەکـان‌دا لەگەڵ ژمارەیەکی تر لـــــە هۆکانی راگەیاندن بەســـــەر لیژنەکانی ناوخۆی قـــــەزاو ناحیەکان‌دا ئەمەو ئامادەکردنی چەند پێشبیازێك بـــــــۆ بەرەپێدانی ئەم کـــــارە پیروزە وەك بە چاپ‌گەیاندنـی گۆڤارێکی تایبەتی بە زمانـــی کوردی‌و دۆبلاج‌کردنی هەندێ لە فلیمە کۆمەڵایەتـــــــی‌و تەندروستی‌و پەروەردەیەکـان بە زمانی کوردی‌و بەستـــنی کۆنگرەیەك بۆ هونەرمەندانـــی ناوچەی کوردستان لەگـــەڵ ئەڵێك پێشنیازی تردا لـــەم بارەیەوە .

فریا عبدالله حسین
نوسینگەی سلێمانـــی

هاوکاری لە ئامۆژگاری کەڕولاڵەکاندا

★ بەبۆنەی ساڵـــــی نوقستانانەوە

ئامادەکردن‌و کامیرای نەژاد

وەکو لە رێپورتاژێکـــی دیکەشدا وتمان کە ئەمساڵ لەلایەن سازمانـــــــی نەتەوەیەکگرتووەکانەوە بە ساڵی نوقستانان دانراوە . ئەلبەتە نوقسانیش ئەوانەن کەیا کوێرن یاخود کەڕیاڵاڵن. ئەوە بوو دید[illegible]ن لـــە ئامۆژگای نابینایـــــان پێشکەش‌کردن .. هەر بـــەم بۆنەیەوە سەرێکـــــــی ئامۆژگای کەڕولاڵەکانم‌دا لـــە هەولێر ...

دەربارەی ئـــــــەم ئامۆژگایـــە خاتـــــــوو - ماجیدە ئیسماعیل محمد - بەڕێوەبەری ئامۆژگا دەڵێت :

ئەم ئامۆژگایە لەلایـــــەن وەزارەتی کاروبـــــاری

کۆمەڵایەتی‌وە دانراوە ، بـــە نیسبەت پرۆگرامـــــی خوێندنەوە ئێمە لـــــە ئامۆژگادا هەمان پرۆگـــرام پەیڕەو دەکەین کە قوتابخانـــە

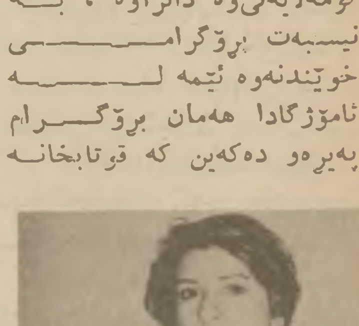

ئاسیبەکان لـــە ســـەری دەڕۆن ، بەڵام دیســـان رەچاوی ئەوەش دەکرێ کـــە ئەو قوتابیانە قوتابـــــی ئاسایی نین ..

- : باسە ماجیدە خان چەنـد قوتابیتیان هەیە ؟

- : «٣٦» قوتابیمان هەیە ، لەوانە - ١٥ - یان کچـــن‌و - ٢١ - یش کوڕن ..

- : داخۆ ئێوە ، بێجگە لە خوێندن چیان بۆ دەکـــەن ، مەبەستم لە خواردن‌و هــۆی گوزەراندنە ..

- : ئەلبەتە ، خواردنیـــان دەدرێتێ‌و بە ئوتومبیلـــــی تایبەتیش دەهێنرێـــــن‌و دەبرێنەوە ..

- : یانی ئێوە وەکـــــو ئامۆژگای نابینایان بەشـــی ناوخۆتیان نی‌یە کە بتوانـــن قوتابی لە دەرەوەی شاریش وەربگرن ؟

- : نەخێر بەداخەوە ئێمـە ئەوەمان نی‌یە ، لەوانەیە لـــە ئایندەدا بیری لـــــێ بکرێتەوە ..

کاك - احمد ابراهیم علی - کە لێکۆڵەرەوەیێکـــــی کۆمەڵایەتی‌یە دەڵێت :

خۆی ئەوەی راستی بێت، پێویست دەکا کە بەشێکـــی ناوا هەبێت ، بـــۆ ئەوەی بتوانین کە قوتابیان لـــــە دەرەوەی شاریش وەربگرین. بەڵام جارێ ئێمە ، ئەگـــەر بەو جۆرەیش بێت کە هەبـــن گیروگرفتی بینامان هەیـــە لە ئامۆژگادا و بـــە - ٣٦ - قوتابی‌یەوە تەنهـــا - ٣ - پۆلمان هەیە کە هەر پۆلـــەی - ١٢ - قوتابی بەردەکـەوێ ئەمەش ژمارەیێکـــی زۆرە ، دەڵێم بەڵکو لە ئاینـــدەدا بگوێزرێتەوە بنیایەکی تـر ، ئەوسا وا بزانم هـــــەردوو گرفت نامێنن ..

- : باشە کاك احمد چەند مامۆستاتان هەیە ؟

- : - ١٢ - مامۆستامـــان هەیە ، هەموویان دەرچووی خانەی مامۆستایانن ..

- : ئەی قوتابۆ لـــە چ تەمەنێك‌دا وەردەگرن

- : لە - ٣ - ساڵی‌یـــەوە تا -١٥ - ساڵان ئەڵبەتە بـــە مەرجێك کە تەواو بێت‌و هیچ بێ‌نازیەکی لە بـــــارەی عەقڵەوە نەبێت ..

- : بۆچ ؟ ئەو منداڵانـــەی کە لە بارەی عەقڵەوە تـــەواو نەبن وەرناگیرێن . ؟

- : بێ‌گومان کـــــــــە وەرناگیرێن ، چونکە بێجگـــە لەوەی کە کاردەکاتە ســـــەر قوتابیانی‌تر ، دیســـــان سوودیش لە ئامۆژگایکی وادا نابینی ..

- : من بە پێویستی دەبینم کە ئامۆژگایکی تایبەتیش بـــۆ ئەوانە هەبێت ..

- : ئێمەش هیوای ئـــەوە دەخوازین ..

- : باشە کاك احمد تـــۆ باسی بینات‌کرد ، بلـــــێی کادریشتان کەم نەبن ؟

- : راستی‌ی کادرمـــان هەیە ، ناڵێم نیمانە .. بـــەڵام کادری راهێنراوو پڕ بە پیست ، ئەمەیان دەشێ پێویستیمان پێی هەبێ .

- : من وای دەبینم کـــە ئەو قوتابیانە پێویستیان بـــە چاوەدێری تەندروستی -یش هەیە ، ئەمەیان چۆن ؟

- : تا ئێستا ، وەکـــــو هەر قوتابخانەیەکی دیّ گەر قوتابیەك پێویستی بـــــە چارەسەرکردن هەبێت ئـــەوە دەنێردرێتە نەخۆشخانە .

- : بەڵام مەبەست لەوەیە کە ئێوە لەگەڵ نەخۆشخانـــە رێك بکەون‌کە هەر هیچ نەبێت مانگی جارێك لیژنەیکـــــی پزشکی‌ی تایبەتی هەبێـــت

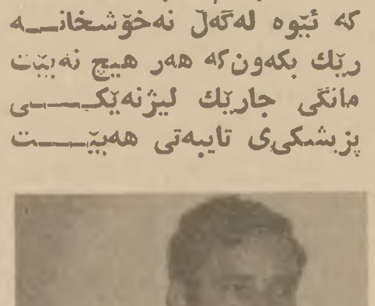

لە چۆنیەتی هێزو توانای ئەو قوتابیانە بکۆڵێتەوەو هەروەها رادەی فێربوونیـــان .. وا بزانم چاکترە ؟

- : منیش دەڵێم چاکترە، هیواداریـن لە ئایندەیکـــــی نزیکا ئەمەیش جێ‌بەجـــێ بکرێ .. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە ئەولایەنەمان فەرامۆشـس نەکردووەو بــــــەردەوام راپۆرتی تایبەتی لـــــەم بارەیەوە دەنووسین‌و لـــێی دەکۆڵینەوە ..

خاتوو ماجیدە دەربـــارەی گیروگرفتەکانی ئامۆگــــاوە دەڵێت :- راستی‌ی گرنگترین گرفتی هەمان‌بێت ئەوەیە کە کەس‌و کاری قوتابیـــــان یارمەتیمان نادەن .. کـــــە لێکۆڵەرەوەیکی کۆمەڵایەتـــی دەیەوێت لە باروو زرووفـــی ناو خێزانی ئەو قوتابیانـــــە بکۆڵێتەوە کە ئەمەیشیـــــان سوودی قوتابیەکەی تێدایـــە، تووشی چەندین کۆســـــب دەبێت ئەمەیان بەجێی خۆی ، دەمێنێتەوە سەر بینـــا ، بەرای من بینای ئامۆژگـــــا بچووکەو هی ئـــــــەوە نی‌یە کە - ٣٦ - قوتابـــــی تێدا بێت ، وەك کـــــاك احمدیش پەنجەی بۆ راکێشا کە - ٣ - پۆل بـــــــۆ - ٣٦ - قوتابی بەس نی‌یە .

هەر لەم بارەیەوە کـــــاك احمدیش پێشنیار دەکـــــا ئامۆژگا گەشتی هەفتەیی بـــۆ قوتابیان رێك بخات کـــــە ئەمەیش دەبێتە هـــــــۆی چاوکرانەوەیان‌و لـــــــە نزیکیشەوە شارەزای بـــاری ژیان‌و هەڵسوکەوتەکانـــی دەبن ، بۆ نموونە سەردانـــی کارگەو شوێنی دیکـــــەی کۆمەڵایەتی ، گومانی تێـــدا نیە کە قوتابی سوودی لـــێ وەردەگرێ ..

پاش ئەم گفتۆگۆیـــــــە چووینە یەکێك لە پۆلەکـان.. خانو - جوان محی‌الدین -کە مامۆستای زمانی کوردی‌یە ، لەو پۆلەدا بوو .. لێمـــــان پرسی کە داخۆ ئەوانیشـــــس دەورەیەکی تایبەتیان دیـــوە کە بتوانن دەرس بە قوتابـی نوقستان بدەن .. لـــــــــە وەڵامدا وتی : ئێمە دەورەیەکی -٢١- رۆژیمان لە بەغـــــدا بۆ ئەم مەبەستە دی ..

- : بەڵام ٢١ رۆژ کەمە ..

- : خۆی ئێمە خانـــەی مامۆستایانمان تەواو کردوە ، وا دەزانم ئەو دەورەیە هـــەر بۆ ئەوەبوو کە وەکـــــــو غەریبێك‌و بێ هیچ ئاگـــاداری نەبێتە ئامۆژگا .

- : باشە جوان خـــان ، تۆ لە پیشەکەی خۆت رازیت؟

- : ئەڵبەتە زۆریش ،چونکـە لێرە پێش ئەوەی -وەزیفە- بێت خزمەتێکی ئینسانی‌یە..

بڕوانە :ل: ٧

Institut Kurde de Paris

گەرەبەسە

هیوا عمر احمد کردویەتی بە کوردیٚ .

کۆنستابل - پیاوێکی کونجەبوو ، بەبەرچنەیەك ترێوە ، بە دوای - ئۆشۆمیلۆف -ی پشکەنەری پۆلیس‌دا ڕای‌ئەکرد ، کە پالتۆیەکی نوێی لە بەردا بوو ، سێفارێکی بە دەستەوەبوو ، بەرەو بازاڕ ئەچوو .

هێمنی بالّی بەسەر هەموو لایەکدا کێشابوو ، چۆلەکە بە کوژت لە گۆڕەپانی بازاڕەکەدا نەئەبینی ، تەنانەت دەرۆزەکەریشی لیٚ نەبوو ، دەرگایٚ دوکانە بچووکو بارەکانی کەمیٚ کرابوونەوە ، دەنگیٚ بەرزبۆوە .

- (گازم لیٚ‌ئەگری ، سەگی پیس ، لە چنگم دەرناچیٚ ، گازگرتن قەدەغەیە ، بیگرن مەیەڵن دەرچیٚ) .

وەڕینی سەگێکیش نەهات ، پشکنەرەکە بەرەو دەنگە کەچوو بینی وا سەگێك لە دوکانی - بیشۆجین - یٚ تەختە فرۆشەوە ئەیەویٚ خۆی لە دەستی ئەو کابرایە ڕابپسکێنیٚ کە کراسێکی بەرۆك چینراوی لەبەرابوو ، بەروانکەکەی کرابۆوە ، پاشەوەی سەگەکەیٚ گرتبوو ، هاواریٚ‌کرد .

- (نەیەڵن دەربازبیٚ) .

لە دوکانەکانەوە ، خەڵك بەسەریانا دابارین ، کابرا کونجە بە دەنگی بەرز بە سەرۆکەکەی ووت :

- (قوربان لە خۆپیشاندانەکەی پار ئەچیٚ .) ،

کابرایٚ بەروانکە لەبەر ، لە پێش دوکانێکدا وەستابوو ، پەنجەیٚ بەرزکردبۆوە ، خوێن لە قامکی ئەتکا ، پەنجەیٚ پیشانی خەڵکەکە ئەدوا ئەی‌ووت :

- (سەگی هار ، بۆ گویٚ‌لە دەستم دەرئەچی ؟)

کابرای پەنجە خوێناوی ، (خریۆکین)یٚ زەڕنگەربوو . سەگەکە لە ناوەندی حەشاماتەکەدا لەسەر گازەرەی پشت کەوتبوو ، دوو پەلی پێشەوەیٚ بلاوکردبۆوە ، تولەیەکی (برزویٚ) سپی کونج بوو ، پەڵەیەکی زەرد بە پشتی‌یەوە بوو .

پشکنەرەکە ، دڕیٚ بە خەڵکەکە داو پرسی .

- (چی ڕوویداوە ؟ ، بۆچی کۆبوونەتەوە ، تۆ بۆچی پەنجەت بەرزکردۆتەوە ، ئەی ئەوە کیٚ‌بوو هاواریٚ ئەکرد ؟) .

خریۆکین - کۆکی ووتی :

- (قوربان من بسووم ، سەری خۆم کزکردبوو بە ڕیٚ‌ی خۆمەوە ، هاتم بۆ ئێرە نەختیٚ کارم بە - مەتری مەتریس - ود ، بەڵام ئەم سەگە چەپەڵە ، بەبی هۆ شالاوی بۆ هێنام . مەبەستەی گەزیم ، قوربان من کابرایەکم کارەکەم پڕە لە وورده‌کاری ، لەوانەیە نەتوانم هەفتەیەك بیجولێنم‌و کارەکەم پەکی بکەویٚ ، کەواتە باکەمیٚ لەو پەککەوتنەم بە خاوەنی سەگەکە ببژێرم ، یاساش پشتی ئەمە ئەگریٚ) .

ئۆشۆمیلۆف - بە دلڕەقی‌یەوە سەیرێکی سەگەکەیٚ کرد ووتی :

- (ئەمە سەگی کیٚ‌یە ؟ ، ئەبیٚ فێری بکەم چۆن وا لەسەگەکەی بکات خەڵکی ئازار نەدات ، ئەمە دژی یاسایە ، ئەبیٚ خاوەنی ئەم سەگە سزابدریٚ !) .

لەپاشا ڕووی کردە - کونستابل - ووتی .

لە پاشا ڕووی کردە - کونستابل - ووتی

- (خاوەنەکەیم بۆ بدۆزەرەوە ، داوایەکی لە دژ بنووسە ، ئەبیٚ هەر ئێستا ئەم سەگە لەسیٚ‌دارە بدریٚ ، دوور نی‌یە سەگێکی هاریش بیٚ ، ئەمە سەگی کیٚ‌یە ، بۆ قسە ناکەن) .

هاواریٚ لە قەرەباڵغی‌یەکەوە بلندبۆوە ،

-(وابزانم سەگی ژەنەراڵ - زیگالۆف -ە) .

پشکنەرەکە ، کەوتە مینجە مینج ،

-(هی‌ژەنەڕاڵ . زیگالۆف ، ئایاریدەم بدە پالتۆکەم دابکەنم ، ئای هەوا چەند گەرمە ، لەوانەیە بش‌باریٚ) .

ڕووی‌کردە - خریۆکین -ووتی

-(نازانم ئەم سەگە چۆن پەنجەی تۆی گەزی ، ئەمە تولەیەکی بچووکی بەستەزمانە ، پێم نالیٚ‌یٚ چۆن گەیشتە پەنجەی تۆ ، کە هێندەی چەتەولیٚ ئەبی ؟ خۆت بریندارکردوە ، ئەم دەست‌بڕی‌یەی‌و بۆچی‌یە ؟ بۆمن ناتان ناسم چ دەست‌بڕو ساختەچی‌یەکن) .

یەکیٚ لە خەڵکەکەوە هاواری‌کرد ،

- (بە گاڵتەوە جگەرەیەکی نا بە کەپووی سەگەکەوە ، قوربان ئەویش گەستی ، کەس بەرپرسیار نی‌یە ، خریۆکین - خۆی نەبیٚ ، کە بە دوای گێچەڵا ئەگەڕیٚ) .

خریۆکین - هەڵی‌دایە ،

- (خێلی ناشیرین ، تۆکەی منت دیوە وا بکەم ؟! ، بۆ درۆنەکەی ، پشکنەر خۆی پیاوێکی دینادیدەیەو ئەزانیٚ کاممان ڕاست‌ئەکەین ، یاساش ئەڵیٚ ، یەکسانی هەیە لە نێوان خەڵکی‌دا ، با پێشت بلێم برایەکم پۆلیسە) .

دەنگیٚ بلندبۆوە ،

-(شانازی‌مەکە ، خۆ هەڵکێشانی ناویٚ) .

کۆنستابل - بە دەنگێکی نزم‌و لەسەرخۆ ووتی ،

-(نا ئەمە سەگی ژەنەڕاڵ نی‌یە ، سەگەکانی ژەنەراڵ هەموو سەگی ڕاون) .

پشکنەرەکە لیٚ‌ی پرسی ،

-(دلنیای ؟)

-((بەڵیٚ قوربان))

پشکنەرەکە ووتی ،

- (ڕاست ئەکەی ، سەگەکانی ژەنەڕاڵ ، گرانبەهان‌و باش پەروەردەکراون ، سەیرکەن ئەم سەگە چەند لاوازو پیس‌و پۆخلە ، چۆن ژەنەڕاڵ شتی وا ڕائەگریٚ ، بۆ ئێوە شێت‌بوون ، خریۆکین- نەهێلی خاوەنەکەی وەك بەرزەکی‌بانان بۆی دەرچیٚ ، ئەبیٚ سزا بدریٚ ، بەلٚکانی ئەوە هاتووە سزابدریٚ) .

کابرای کونجە لەبەرخۆیەوە ووتی :

-(بەڵام لەسەگی ژەنەڕاڵیش ئەچیٚ ، کیٚ ئەتوانیٚ تەنیا بە تەماشاکردن بیناسێتەوە ، ئەو ڕۆژە سەگێکی وام لە ناو سەگەکانی ژەنەڕاڵ -دا بینی) .

هاواریٚ بلندبۆوە ، -(پیٚ‌ی ناویٚ سەگی ژەنەڕاڵەو بڕایەوە) .

-(کونستابل - یاریدەم بدە با پالتۆکەم لەبەرکەمەوە ، سازردی‌کرد ، سەگەکەش بەرە بۆ مالی ژەنەڕاڵ ، لیٚ‌یان بپرسە بزانە هی ئەوانە ، پێشیان بلیٚ ، ئۆشۆمیلۆف - لە چەقی ڕیٚ‌دا دۆزیوی‌یەتەوەو بۆی ناردونە - تەوە ، با بەڕەڵاشی نەکەن بۆچی خەڵکی پیٚ‌ی ڕابوێرن‌و کەپووی بسوتێن ، سەگ گیاندارێکی ناسکە ، بەڵام گەوجە تۆ دەست دانەوێنە ، بەس بەنجە گلاوەکەتمان پیشان بدە ، سوچ سوچی خۆتە) .

قسەکەی تەواونەکردبوو یەکیٚ ووتی :

-(ئا ئەوە - بڕۆخۆری-ی گەورەوانی ژەنەڕاڵەو ، لیٚ‌ی بپرسن ، بزانن سەگی ئەوانە ؟)

ئەویش ووتی ، -(هەرگیز سەگی وامان ڕانەگرتووە)

پشکنەرەکەووتی -(کەواتە ؛ بڕایەوە ، ئەمە سەگێکی وێڵەو دەمەوەریٚ نــاویٚ ، پێم ووتن سەگێکی وێڵە ، بیکوژن‌و تەواو) .

بڕۆخۆر - قسەکەی تەواوکرد ووتی :

-(سەگی ئێمە نی‌یە ، بەڵام سەگی براکەی ژەنەڕاڵە ، ئێمە سەگی وا ڕاناگرین ، بەڵام براکەیٚ ....) .

ئۆشۆمیلۆف - زەردەخەنەیەکی گرت‌و بە بەرۆشەوەهاواری‌کرد -(ڤلادیمێر نیفانچ)ی‌برای ژەنەڕاڵ هاتووەو هێشتا من نەم زانیوە !؟) . بڕۆخۆر- ووتی - (چۆنم ووت وایە)

-(بەڵیٚ سەیرە ، ویستی سەر لە براکەی بداو من ئەزانم ، کەواتە ئەمە سەگی ئەوە ، ئەی کە شادمانم ، چەند سەگێکی جوانکیلەو هێمنە ، چۆن ئەگەزیٚ ،وەرە سەگە ئازیزەکەم ، مەلەرزە ، برسی‌تە ؟ ، وەی تولەیەکی چەند جوانکەلەیە) .

بڕۆخۆر سەگەکەی بانگ‌کردو لە دوکانەکە دوورکەوتنەوە ، ئۆشۆمیلۆف- پالتۆکەی لە خۆیەوە پێچاو بە هەڕەشەوە بە - خریۆکین-ی ووت -(دوایی چارت ئەکەم) . ئەمەیٚ ووت‌و بەرەو گۆڕەپانەکەکشا ، حەشاماتەکەش کەوتنە پێکەنین بە -خریۆکین -.

Institut Kurde de Paris

حزنی ئێکە ژهوزانڤانێت- تەصوفیٚ - لناف کورد ، ئێکە ژوان مروڤێت هەول وبزاڤ کری ژبۆ پێشئێخستنا کاروانیٚ‌ڕۆشنبیریا کوردی

هوزانڤانیٚ مە ناڤیٚ ویٚ- شێخ محمد طاهر کوریٚ‌شێخ مصطفی - یە ، ل سالا- ١٢٩٦ ك - ل گوندیٚ - رکاوە - ل دەڤەرا ئەتروشیٚ‌یٚ هاتیە دونیایٚ .

حزنی وەکی هەمی کەڤنەهوزانڤانێت مە یێت پڕ بهاو قەدرگران ژبنەمالەکا ئاینیٚ‌بو و دناڤ مالەکا ئاینی‌دا بیٚ رابی‌و رونشتی‌وپەروەردەبی . ژ بچویکاتیاویٚ بابیٚ‌وی زانینەکا ئاینی‌ نیشا وی‌دا پاشی دڤیا زانینا خو زێدەکەت‌و پتر بخوینیت لەورا قەستا بازێریٚ - موسل - کر لنك ماموستایێ ئاینی - حجی محمد الرضوانی - هەر مالبازێری موسل ئەڤجا - نیجازە - وەرگرت لسەر دەستی خودیٚ ژرازی - احمد الجوادی - پشتی ڤیٚ توناغیٚ ژ ژینا وی هوزانڤانیٚ‌مە بو ماموستا ل خاندنگەها - رابعە خاتون - ل موسل‌و گەلەك وەعزێت ئاینی لڤان‌مزگەڤتا یێت خاندین وەك- مزکەڤتا بنی‌یونس ،مزکەڤتاسور ، مزگەڤتا الصابونجی - .

هوزانڤانی مە مروڤەکیٚ‌خودیٚ نیاس بوو هەر وەستاامروڤەکیٚ زارو خەمخورو غەریب ژڤی دونیایٚ ئەڤ چەندە یاخویابە ژناڤیٚ وی‌و کومەلە هوزانێت وی‌هەر وەسا هەر مروڤەکیٚ- صوفی - بیٚ هوسایە .

ل سالا - ١٩٦٦ ز -هوزانڤانی چاڤێت خو دانانەسەرێك‌و خاترا خو ژدونیاروون‌و شیرین خواست ، خودیٚ ژی رازیبیت .

ئەڤ کورتیە ژ ژینا - حزنی‌بریفکی - بە من د پەرتوکا- احمد محمد المختار- دا دیت‌ئەوا لبن ناڤیٚ - تاریخ علماء الموصل - پارتا دووی .

پشتی مە تشتەك ژ ژیناویٚ زانی مە پیٚ خوشەهوزانەکا ویٚ یاکو ب شێوەیاموراتی ئەهاندیٚ لیٚ سالا -١٩٢٥ - ژوەرا بکەمە دیاری‌ئەڤ هوزانە من یاژ کوریٚ ویٚ- هوزانڤان شێخ بشیر - ی وەرگرتی ل موسل جارەکا دی ژی من هوزانەکا- حزنی بریفکی - یا بەلاڤ‌کری ل روژناما هاوکاری‌ژمارە - ٥٣١ - .

ئەڤە ژی هوزانەکا حزنی یە.

وصفی حسن ردێنی

حزنی بریفکی

ئاز ل دونیایێ‌غەریبم بیٚ‌کەس‌و مێین ژار
دل حەزین‌و دەردو غەم‌لێم برا صەبرو قەرار
غەرقەئی بەحریٚ غەمانم دائما فکرو خیال
نیمە خالی یەك دقیقە روژو شەب‌و لیل‌و نهار
فەیدا نادا قەت لەبو کەس شین‌و گریان‌و فیغان
هەر دبارینم لەچاووم‌خون وەکو سەیلی بهار
ئاه ل دەستی نەفس‌و شەیطان‌حبیٚ دنیایێ خراب
عومریٚ من یان برد بەتالان هەم‌و بە بیٚ خیر وخەسار
ئەی بوسلمانان دوعاکەن بو- حزنیٚ - پرگوناه
کەوتیمە بەحریٚ معاصی قط نیە عیلاج وچار
وابلمن وەختیٚ حیسابیٚ خیروشەر ظاهر دبن
هیچ نیە چارەم ئیلاهی گوناهم بو بیٚ ژمار

ئایەتا لاتقنطو هاتی لەحقی مذنبان
وەرنە مەئیوس عەفوێم وەك غەریقیٚ نارو بحار
ئەی خودا هەر چەند گوناهم بیٚ حیساب‌و بیٚ عەدد
رەحمەتت بیٚ غایەتەناتە مەحسبو ژمار
« حزنی» یا دەردیٚ دەرونت هەر بەتاو حیرقەتە
جان‌و جەرکت لیٚ‌سوتاو‌عاجز لەدەست نەفس غەدار
ئاهو دەرد تو حەصرەت سینەو دل پڕ لەغەمە
خواردن‌و خواروت لێم‌بویە وەك زەهری مار
ئەی خودا دەردەم دواکەی دەر قیامەت دل بەشاد
دیدەنیٚ ئەصحاب‌و یاران مەسکەنیٚ دار القرار
لەذتی یوم القیامە ئەنبیاءو صالحین
پێم عەطاکەی یائیلاهی‌صوحبەتی اخیارو یار

شوورە

کورتە چیرۆك

- فەرهاد پیربال -

دوای ماندووبوونێکی زۆر .. هەموو ئێوارەیەك‌ئاسا گەڕایتەوە .. عەبا شڕەکەت فڕیٚ‌دا .. بە پەلەپرووزی سنووقە پڕ بزگورەکەت پشکنی .. جل‌و بەرگە کۆنەو نوێ‌یەکانت هەڵدایەوە .. ، چاوت پیٚ‌ی کەوت. ترساشی‌و ئارامیش بوویتەوە . ئەمڕۆش گومان‌و بیرکردنەوەو ترس وازی لیٚ نەهێناوی .. نەتزانیوە لەو مالّە خانەدانە چۆن جلەکانت شۆردوون‌و بە کردنی نانەکە ڕاپەرمیوی .. وورده گازاندەو گلەیی‌یەکیش لە دەست‌و پەنجەو شان‌و باهوشت کرا ئەو شان‌و باهووەی کە پێنج سالّە دەبزوێ‌و ئارەق دەردەدا .. بەڵام تۆ وەك نەشتبیستبیٚ وابووێ .

پەست‌و ماندوو و کاس لە نێوەڕاستی ژوورەکە چەقایت .. ئارەقەی لۆچی نێوچەوانت سڕی‌یەوە .. لە ئاست ئەو ڕێچکە ئارەقەیەی نێو بۆشایی هەردوو مەمکەکانیشت بیٚ دەربەست بڕوی .. هەناسەیەکت‌دا . لە خۆت‌و لە ژوورەکە وورد بوویتەوە .. سنووقێکی شکاوی پڕ بزگوڕی کچە عازەبەکەت .. چەند قاپ‌و مەنجەڵێك .. دەلاقەیەکی چۆلی تۆز لیٚ‌نیشتو .. وێنەیەك‌و سەعاتێکی چاڵمەی قەد دیوارە قوڕەکە کە کاتی خۆی بە نرخی ساوەر لە جوولەکەکانت کڕیبوو .. ڕایەخێکی کۆن .. چەند فەد نوێنێکی چلکن .

تۆ ئەم خانووەت چەند خۆش دەویٚ .. هەر ئەو تاقە ژوورە خەمناك‌و هەنیوەشی لیٚ‌یە .. هەر بە هێڤی‌ی ئەوەش ڕۆژێك پارەتان بکەوێتە دەست‌و خوشکەزاو برازاو کرێکارێکی دیکەش بانگ بکەیت .. حەمامێکی بچووك‌و شوورەیەکتان بۆ بەدەوری حەوشەکە دروست بکەن تۆ دەمێکە خەمی ئەم دیوارو شوورە تەواو نەکراوە دلّتی کرمۆل کردووە . کپەی گریانێکی بیٚ دەنگت لە دلّ هەڵسا .. پێنج سال لە مەوبەر ئەم خانووە وا نەبوو .. هەمان ئەم ژوورە .. تفاق‌و بزنور دلارامی‌یەکی بیٚ‌پایانی لیٚ بوو .. پێخەفێکی دیکەشی تێدا ڕادەخرا . دەنگێکی دیکەشی دەدایەوە . هەناسەیەکی کەش تێکەل بەم دوو هەناسەیە دەبوو .. ئەوەتا ئێستە خاوەنی ئەم پێخەف‌و دەنگ‌و هەناسەیە .. وێنەکەی .. لە چوارچێوەی جامێکی تۆز لیٚ‌نیشتوو لە گۆشەی دوو لا دیواری قوڕینی ئەم ژوورە هەڵواسراوە.. جووتە سمێڵێکی قیت.. دوو چاوی گەش .. ڕوخسارێکی پان‌و ئەسمەر .. وێنەکەی دیکەی ئەم وێنەیە نەماوە .. ئێستە ئەمەشیان خەمناك‌و مردوو دێتە پێش چاو لە بەر ئەو .. تۆ چەند جار لە بەردەمی کچە عازەبەکەت .. بە ئاشکرا .. یا بە دزی لیٚ‌ی وورد دەبیتەوەو کۆستی گەورەت دەکەوێتەوە .. زگارو بەرێشان دەبیت .. کچەکەت پتربش ..سەری بە سنگتەوە دەنوسێنیٚ . . وەك بۆ دوا پرسەو ماتەمینی ئەم دنیا جەنجالە بگرین. دەگرین نازانن کامەتان بگری‌و کامتان دلیٚ ئەویکە بداتەوە .. هەردووکتان دوو جگەر سوتاوو کلۆلن .. لە قیرەی بۆقێك .. چسکەی جانجالۆکەیەك .. فرتەی مشکێکی برسی‌ی ژوورەکەی دەترسێن .. ئەو بەری مالەکەشتان چاخانەیەکی گەورەیە .. پڕە لە زەلام‌و کوڕو کال .. هەمیشە لە نێو خۆ لە بیرچوونەوەدا دەتریفێنەوە .. تۆ باز بە سەر ترس‌و تەنهایی‌و مێینەیی خۆت دادەدەی‌قسەی بۆ دەکەی . دەیلاوێنیەوە تێ‌ی دەگەیەنیٚ .. بەڵام بەهەرودەیە ژیان ساتێك‌و ڕۆژێك‌و هەفتەیەك‌و مانگێك نیە پێنج سالی هەژاری دیکەش ماوە . کیٚ دەزانیٚ.. زەمان وەکو چەرخ‌و فەلەك دەسوڕێتەوە .. دەبیٚ لە دەرگای چەند مالە خانەدان‌و خواپێداوی دیکە بدەی . .. چەند کۆلان‌و شەقام‌و بازاڕو ... شەوی پڕ ترس‌و تەنهایی‌و جەردەی دیکە ببینی هەتا ئەم چیرۆکە نەبیستراوە ببیستی .. خانوویێکی بیٚ شوورەو.. درو ئافرەتی کلۆڵ‌و .. ئەم شارە جەنجال‌و پڕ بیاو خراپە شتێکی تۆقێنەرە.. چی‌دەبێتە سهاو سێبەرو خاوەنیان ؟

کچەکەت جوانی‌یەکی شانزە بەهاریی لەڕوودا دەڕینگێتەوە .. خۆشت هێشتا جوانی‌یەکی مردووت لە ژێر کۆڵم‌و لێوت حەشار داوە .. ئەمەیان پتر ترس‌و گومانت دەخاتە دلەوە بەرامبەر ئەوانەی لە ڕێگەکان ڕووتیان لیٚ وەردەگێڕی . ئەرانەی کە لە مالەکانیان کاردەکەی .. کە ڕۆدەنیشی بیٚ ئەوەی لە بیر بکەی خەنەی باژنەو خاچ‌و پشتێنە دەستەکانت بە اچکەی کراسەکەت دەشێریەوە .. هەروەك کچەکەشت وا فێرکردووە لە یادیشت نەچووە .. ڕۆژێك .. لە ترسی سمێل فشەو تەزبیح بە دەستەکان نەیپارێزیت‌و هەتا سووچی مالە خوشکەکەت بەریٚ‌ی نەکەیت .. تەنانەت نەهێشتووە کارێکیش بکا .. بازاڕێك ببینیٚ .. هەموو دنیات لیٚ‌کردۆتە چەند هەنگاوێکی دوورتر لە مالەکەتان .. پێویست نی‌یە وا بێت پێویستیشە وا بێت! ئەی خۆت چیت .. هەموو بەیانی‌یەك بازووی لە هەڵدەکەی‌و لە مالە خواپێداووەکان .. جل شۆردن بیٚ .. نان کردن بیٚ .. هەر کارێکی دیکە لەم جۆرە کارانە پیٚ‌ی ڕادپەرمووی .. ئەوەتا ئێستەش دوای ئەو ماندوویی‌یە گەڕاویتەوەو چاوەڕوانی ئەویشی بگەڕێتەوە .. لێت تێك چووە..نازانی ئەو دواکەوتوە یان خۆت لە بەر سەر کاسی‌و گومانی خۆت شپرزاوی .. دووبارە سەری سنووقە شڕە پڕ بزگورەکە هەڵدەدەیتەوە.. ڕادەمێنی.. نازانی مێردەکەت ئەم دەمانچە کۆنەی .. لە ژیانی پۆلیسی ، جەردەیی .. کام سەردەم‌و سال بۆ جیٚ‌هێشتوون .. ئەوەتا ئێستەش بۆتە گرێ‌ی سەر دلت .. فرۆشتنی‌بافڕۆدانی. بیٚ ڕەوانابینی .. ناتوانی.. لەزوو دوە ئاگاداری ئەم دەمانچەیە چ پێوەندی‌یەکی بە ناموس‌و هەژاری‌و ئەم خانووە بیٚ شوورەیەتانەوە هەیە . .. هەرچی بەتاخ‌و خەزێم‌و مەنتەشەو بازت‌و ئەنگوستیلەو نوێنتان هەبوون فرۆشران .. تەنیٚ ئەم دەمانچە کۆنەتان لە مالەکە ماوەتەوە .. هێشتا لە فیشەکەکانیشت بەتال نەکردووە .. یادگاری دەستی هاوسەردکەتە .. چەند خۆشت‌دەویٚ‌و چەندیش ترس‌و گومانی لیٚ دەکەی .. پرسیار مێشکت دەهەنجنیٚ .. دەمانچەیەکی کۆنی حکومی‌وا لەبەر دەستی هەر قاچاغچی‌یەك پارەیەکی ئەستوور دەکا . دراوسیٚ‌کەتان قاچاغچی‌یەکی نێو بازاڕە.. لە ڕۆژە ڕەشەکەش‌دا خشل‌و کۆنە ماکینەی دروومانەکەشت هەر بەو فرۆشت.. نەء . . بارد گەر هەموو شتێکی پیٚ بکریٚ . ناموس‌و کلۆلی دوو ئافرەت ناکڕێتەوە ..ئەم شارەش پڕە لە دزو جەردەو پیاو خراپ‌و ئافرەت ڕفێن‌و نەگریس .. ئێوەش دوو کەسی بیٚ دەسەلات‌و خاوەن شەرەفن ... فرتەی مشکێك لە نێو شت‌و مەکە تۆز

بروانە ل ٧

جوان و جوانترین

شێخ محمدی بالەك - قەسریٚ

پەڕەکەری[1] ئەندێشەکەم
داو داو پرچی
دەیان ڕەوەی
زەری‌یە کچی
پشکنیوە ...
لە داوی پرچی پیرۆزت
خنکێنەر تری نەدیوە
شەونمی ، وا کێوە کچێك
سەری دلمی نەشۆریوە
دۆمی بیرم زۆر تخروبی
بەبیٚ پەساپۆرت بڕیوە
هیچ وارێکی لە کوردستان
دلڕفێنتر نەبینیوە ..
قورینگی چاوم ، بە ئاسمانی
گەلێك شوێندا هەڵفڕیوە
لە ئاسمانی ناو شاخ‌و داخ
هێشتا شین تری نەدیوە
ئەو قەقنەسەی لە ناخمایە
جیە ؟
نازانم !×

× × ×

بە کلوك جاری[2] زۆرکێودا
تیٚ پەڕیوە ڕیٚ‌ی شەکەتی ؛
نەبکرد بۆنیٚ هەست بڕژێنتر
لە بۆی بەردی «بالەکەتی» !
زۆر دەنگی لە سۆزدا کولاو
لە ناو گیانی گوێمدادەژن[3]
لە چاو بەزمی زیندەوەری
گوندە دەنگ لیٚ‌براوەکەم
کوابە چێژن ؟
بە لەشی ، گریٚ‌و تفنك‌و[4] دەم‌و چاوم
دەنار مێرگی ، گەلێك خەونی
بە هەشتاویدا گەوزاوم..
بەڵام بەهەشتی کام دونیایٚ
بەهارە کانی‌ی‌و[5] ئاوەنیٚ !
شاخی گوڵ‌و مۆرییەبێری
لە کام وەرزیٚ
بۆم دەنوێنیٚ یەك دەموولە[6]
لە چوار کەژی سالی‌وەلزیٚ[7] ؟

١ - بەڕەکەر : هەلاچ
٢ - کلوك‌جاڕ : گولزارێکی سروشتی
٣ - دەژن : دەژین ...
٤ - تفنك : کرنە لووت
٥ - بەهارەکانی‌ی : ئەو کانیانەی کە لە سەرەتای هاویندا وشك دەکەن.
٦ - دەموولە : کاتێکی زۆر کورت
٧ - وەلزە : گوندێکی خنجیلانەی ناوچەیٚ بالەکەتی‌یە

پاشماوەی سەرۆکی فەرماندە بەشداری

بوو ، هەروەهـا بەڕێزی سەری لـە خێزانی یەکێك لـە شوانەکان دا لە ناوچەکەداو پرسیاری سەبارەت سروشتی لەوە ڕێگەکانی ناوچەکەو باری شوانی مەڕو ماڵاتەکان کرد لە ناوچەکەدا .

لـەم سەردانەی سەرۆکی فـەرماندەدا بە گوندەکانی پارێزگاکەدا بەڕێز عیادة کنعـان الصـدید پارێزگـاری صەلاحەدین‌و هاوڕێ ئەمینداری نهێنی‌ی سەرکردایەتی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە صەلاحەدین لەگەڵیدا بوون .

کـە بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صـدام حسین گەیشتە ناحیەی العباسی لە پارێزگای تەئمیم هاوڕێ سالم محمـد غزال ئەمینداری نهێنی‌ی سەرکردایەتی لقی حزبی بەعسـی عەرەبی سۆشیالیست لە تەئمیم‌و ژمارەیەك لـە هاوڕێیان‌و ئەندامانی سەرکردایەتی‌ی لق‌و قایمقامی قەزای حوێجـەو جەماوەرێکی زۆری هاوولاتییان هاتبوونە پێشوازی‌یەوە .

سەرۆکی بەڕێز گوێی لـە دیارترین پێداویستی‌یەکانی ناحیەکە گـرت کـە بەڕێوەبەری ناحیەکە پێشکەشی کـردو بەڕێزی فەرمانی دا جێبەجێ بکرێن .

پاشان بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین ڕووی قسەی کـردە جەماوەری ناحیەکە کـە بۆ پێشوازی‌کردنی هاتبوون .. گوتی .. **برایان جەماوەری ناحیەی عەباسی بەو پەڕی پێخۆشحالی‌یەوە ئەمڕۆ پێتان دەگەین ئەمڕۆ ئەو ڕۆژەیە کـە دوو بۆنـەی گەورەی تێدایە یەکێکیان جەژنی نەتەوەیی گـەلی کوردمانەو ئەوی تر جەژنی درەختە کـە نیشانەی ژیان دەنوێنێت .**

هەروەها ووتی ئێمە ئەمڕۆ بە چاوپێکەوتنتان لە ناحیەی عەباسی‌دا زۆر شادومانین کە ناوەکەی لە مێژووی کۆنی عیراق‌و نەتەوەی عەرەبەوە وەرگرتووە کـە ئەو ڕووبارەیە عەباسییەکان هەڵیان کەند .

بەڕێزی هەروەها ووتی ئەوساکە کە کتێبی مێژووتان دەخوێندەوە هـەناسەتان هەڵدەکێشاو دەتان‌گوت ئـەدی ڕاسـتە وەکـوو باوباپیرانمان دەبین لـە ڕابوردوودا .. ئێستایش ئێوە وەکوو ئەوانتان لێ‌هاتووە لە ڕابوردوودا .. وەکوو ئەوان بنیات دەنێن‌و جۆگـەو ڕووبار هەڵدەکەن‌و بەستی بەرزو فابریقە دروست دەکـەن‌و ڕێزی فێرکردن‌و ڕۆشنبیری دەگرن‌و منداڵەکانتان دەچنە قوتابخانە .

هەروەها ووتی .. ئێمە وەکوو باوباپیرانمان لێ‌هاتووەلە بنیاتنان‌و لە جەنگ‌کردن‌دا .. وەکوو ئەوانمان لێ‌هاتووە بەڵام ئەوان هێشتاکە نیشانە یەکن بۆ ئێمە پەیڕەویان دەکەین چی لـە ئازایەتی‌و چی لە بنیاتنان ... باوەڕیان لـە دادوەری‌دا .. لەکاتی عەباسی‌یەکان‌دا بنیاتنان هـەبوو .. ئێستایش بنیاتنان بنیاتنانێکی زۆر چاکەو بە یارمەتی خودا بڵند دەبێت‌و لە هەموو بوارێك‌دا .

هەروەها سەردانەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین گوندێکی جووتیاران‌و دێرمارمەتی‌و قەزای عەین سوفنی‌ی گرتەوە لە پارێزگای نەینەواو دهۆك .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە ووتەیـەك‌دا لەگەڵ هاوولاتییانی قەزای عەین‌سوفنی‌ی سەر بە پارێزگای نەینەوادا ووتی ئێمە ئەوە ڕەت دەکەینەوە کە یەکێك بـە چاوی سووکەوە سەیرمان بکات چونکە عیراقییەکان گەورەن‌و ووڵاتەکەیان گەورەیەو شانازی بە ووڵاتەکەیان‌و بە خۆیانەوە دەکەن‌و ڕێزی ئەو ... دەگرن کە ڕێزیان دەگرێت‌و ڕێزی ئـەو کەسە ناگرن کـە ڕێزیان ناگرێت چی مەزن بێت یان بچووك بێت .

کە بەڕێز سەرۆکی فەرماندە گەیشتە شاری دهـۆك بەڕێز نامق رقیب پارێزگای دهۆك‌و هاوڕێیان نعمە عنـون حسون ئەندامی نووسینگەی ڕێکخراوی باکـووری حزبی بەعسـی عـەرەبی سۆشیالیست‌و ئەمینـداری نهێنی‌ی سەرکردایەتی‌ی لقی ڕێکخراوی سوپایی لە دهۆك‌و ئەمینداری نهێنی‌ی لقی حزب لە دهۆك پێشوازی‌یان لێ‌کرد .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین پاش گەیشتنی بە شاری دهۆك سەری لە نەخۆشخانەی گشتی‌ی شارەکەداو باری تەندروستی‌ی ئەو نەخۆشانەی زانی کە تێیدا بوون‌و سەبارەت باری تەندروستی‌و ڕادەی ئەو داوودەرمان کردنە کە پێشکەشیان دەکرێت پرسیاری لێ‌کردن .

ئەو جەماوەرانەی کە لەو شوێنانەدا کۆبووبوونەوە کـە گەشتەکەی بـەڕێز سەرۆکی فـەرماندە گرتبوونیـەوە سوپاسگوزاری‌ی خۆیانیـان بۆ بەڕێزی دەربڕی دەربارەی ئەوەی کە هەمیشەو لە هەموو شوێنێك سەر لە هاوولاتییان دەدات‌و باری گوزەرانیان دەزانێت .

ئەو جەماوەرانە لە هەڵهەلەکانیان‌دا تێکچڕژانی خۆیانیان لەگـەڵ سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌دا بـە سەرۆکایەتی پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپات کردەوە بەچـەشنێك سەرکەوتن‌و گیـانی سەرکەوتن لە جەنگی قادسیەی صەدام بپارێزێت دژ بە فارسە ڕەگەزپەرستەکان .

سێ نامە پاشماوە

هەور بەچڕو بڕی دەوری زەمین ئەداو
ڕێی بینینی ئاسمانی شـۆخ‌لەچاو ئەگرێ ؟
ماچێکت بۆ ئەنێرم
هەموو شتێکت دەربارەی ئەمڕۆ
« کەبیستەم ڕۆژی دووری‌یە » ، پێ‌بڵێ !
تۆش ئەی هاوڕێ !
ئەوە بزانە من ناتوانم بۆخۆم بێم بۆشار ..
ئەو شارەی باخچەکانی ،
لە ڕووناکاییدا سەوزن ..
ئەو شارەی چەندان تەلبەندی جریان ،
هەروەك دارمێو بەدەورو بەریا چاندووە ..!
لە هەموو هەنگاوێکیشما ،
هەنگاوی پاسەوانێك بەرەو ڕازدەوی بێ‌دەنگیی
ڕام ئەپێچێ !

سەرۆکی فەرماندە میدالیـای ئازایەتی پاشماوە

پاش ئەوەی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە ووتەکەی تەواو کرد بەڕێز طارق حمد العبداللـە ئەمینداری نهێنی‌ی گشتـی‌ی ئەنجوومەنی سەرکردایەتـی‌ی شۆڕش سەرۆکی دیوانـی سەرۆکایەتی‌ی کۆمـار بـە وەکالەت ئەو مەرسوومـە کۆماری‌یە تایبەتی‌یەی خوێندەوە کە دەربارەی بەخشینی میدالیای ئازایەتی بوو بە ئەفسـەرە سەرکردەکان کە ئەمانەن :

١ ـ فەریق ڕوکن اسماعیل تایە ذیاب .

٢ ـ عەمید ڕوکـن سـعدی طعمە عباس .

٣ ـ عەمید ڕوکن قـاووری جابر محمود .

٤ ـ عەمید ڕوکن هشـام صباح فخری

٥ ـ عەمید ڕوکن صـلاح عارف حسن

٦ ـ عەمید ڕوکن طالـع خلیل

ئەمەو لە کاتی بەخشینـی میدالیاکان‌دا بەڕێز عـزة ابراهیم جێگری سەرۆکـی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش‌و بەڕێز طە یاسـین رمضان ئەندامی ئەنجوومەنـی سەرکردایەتی‌ی شۆڕشـ یەکەمین جێگری سـەرۆك وەزیران‌و ژمارەیەك لـە بەڕێزان ئەندامانـی ئەنجوومەنی سەرکردایەتـی‌ی شۆڕش‌و هاوڕێیان ئەندامانی نووسینگەی سوپایی سەر بـە حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست ئامـادە بوون .

ئەمەو سەرکردایەتـی هەرێمایەتی‌ی حزبی بەعسـی عەرەبی سۆشیالیسـت بڕیاری‌دا شەرەفی ئەندامێتـی بە هاوڕێ صلاح عارف حسن بەخشێت کە ئەفسیرە لـە حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست‌دا بەبـێ گێڕانەوە بۆ ئاوەڕۆکـی بەرنامەی ناوخۆی حـزب ئەویش بۆ ڕێزلێنانـی پاڵەوانێتی‌و ئازایەتی‌ی بـێ وێنەی لە داکۆکی‌کردن لـە سەربەرزی‌و سەربڵنـدی‌ی نەتەوەدا .

هـاوڕێ صدام حسین ئەمینداری نهێنـی‌ی سەرکردایەتی‌ی هەرێمایەتی‌ی حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست لەووتەیەکـی ڕێزگرتن‌دا بۆ هاوڕێ صلاح عارف دووپاتی کـردەوە ئەندامێتی لە حزبی بەعسـی عەرەبی سۆشیالیست‌دا نـەوە ی بە ساڵان بژمێررێت وەك پێشەکییەك بۆ ئەم سیفەتـە بەڵکوو کردارێکی ڕاستەقینەیە لە پێناوی بیروباوەڕەکـان‌و تاقی‌کردنەوەیەکی ڕاستەقینەی کرداری مرۆڤی عیـراق‌و چەسپاوی‌ی لە بڕوای‌دا بـە بیروباوەڕەکانی حزب بەعسی عەرەبی‌ی سۆشیالیست .

هاوڕێ ئەمینداری نهێنی‌ی سەرکردایەتی‌ی هەرێمایەتی‌ی حزب پەنجەی بۆ ئـەوە ڕاکێشا کە جەنگ‌کردن بـۆ ماوەی حەوت مانگ لەگـەڵ دوژمن‌دا لە پێنـاوی بیروباوەڕەکان‌دا بە هەمـان ڕێگاو بە هەمان ئەو گیانەی باسمان کرد حاڵەتێکـی بەراووردی هـەر بارودۆخێکی دژوارە بـۆ تاقی‌کردنەوەی مرۆڤی عیراقی لە باوەڕیدا بە بیروباوەڕەکانی حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست سەرکـردەی شۆڕش .

ڕۆژنامەی دەنگی کورد پاشماوە

ئۆتۆنۆمی هەر لە دەرچوونـی یاسای ئۆتۆنۆمی‌یەوە ، لـە لایەن سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشەوە بایەخێکـی زۆری پێ‌دراوە ئەوە بوو لە مـاوەی حەوت سالـی ڕابوردوودا ڕاپەڕینێکـی سەرتاپاگیرو پێشکەوتـووی بەخۆیەوە دیت لە هەمـوو بوارێك‌دا کە گواستنەوەیەکـی چەشنەکی‌ی لە هەموو بوارێك‌و ڕادەیەك‌دا وەدی‌هێنا ئەوێتی‌نە تەواوکردنی ئەو کاروبـارو پرۆژانەدا خۆیان دەوێنن کـە ئاوەدانی یان پەروەردەیی یـان ئابووری دەگرنـەوە سەرەڕای ئەوەی کە پەیوەندی‌ی بە ژیانی مرۆڤ‌و پەرەسەندنەوە هەیـە هەروەها پەنجەی بۆ ئـەوە ڕاکێشا کە پارەی تەرخان‌کراو بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمـی لـە چوارچێـوەی نەخشـەی پەرەپێدانی نەتەوەیی ئـەم ساڵ دا گەیشتووەتە پتـر لـە ٩٢٢ ملیـۆن دینـار بـۆ ڕاپەڕاندنـی ژمارەیـەك پرۆژەی بەرهـەمهێنـان‌و خزمەتگوزاری‌و ئاوەدانی .

ڕۆژنامەکە لە کۆتایـی ووتارەکەیدا ووتوویەتـی ئاهەنگ گێرانـمان بـەم بۆنە ئازیزو پیرۆزەوە لـە بارودۆخی ئەو سەرکەوتنـە مەزنانەدا کە لەشکرەکانـی قادسیەی صدام دژ بە فارسـی ڕەگەزپەرستی دوژمن وەدەیـان دەهێنن چەندین واتای تـر دەگەیەنێت‌و قووڵی پەیوەندی‌ی تێکۆشان‌و چارەنووسی نێـوان ڕۆڵەکانی یەك ووڵات دووپـات دەکاتەوە بۆ داکۆکی‌کردن لـە سەربەرزی‌و دەسـتەڵات‌و شکۆمەندی‌و پاراستنی گیانـی سەرکەوتن .

هەڵمەتی نیشتمانی پاشماوە

ئەویش ڕێگای ووتنـەوەی وانەکانە بە شێوەی رسـتە لەبەر کردن‌و نەناسـینی پیتەکان‌و لە نەهێشـتنی نەخوێندەواریدا ناسـینی پیتەکان بنەڕەتی فێربوونـە ، فێرخوازیش کە فێر نەبـوو ئیتر زەوقی نابێـت دەوام بکات .

● **کاك عثمان حمە فـرج لێ‌پرسراوی بەشی بەڕێوەبردن ووتی :ـ**

× سەرەتا سوپاسـی ئامادەبوونتان ئەکەیـن لەگەڵمانداو من بەو سیفەتـەی لێ‌پرسراوی بەڕێوەبردنم لـەم دەزگایەدا دانیاتان ئەکـەم تاکوو ئێستا هیچ گیروگرفت‌و تەنگوچەڵەمەیەکمان نەهاتۆتە ڕێگاو ئیشوکارمان زۆرچـاك ڕۆشتووە ، بەڵام تاکـو ئێستاش هیچ ڕێزێکمـان لێ‌نەگیراوەو هیچ خەڵاتێـك نەکراوین ، تەنانەت لـە شارەکەدا زەوی خانوکردن دابەش‌کرا ئێمەی لێ بێ‌بەش بووین‌و داواتان لێ ئەکەیـن لەم ڕووەوە لامان لـێ بکەنەوە .

● **بەڕێز پارێزگـار وەڵامی دایەوەو ووتی :ـ**

× کاکی برای ئێمەتاکـو ئەمڕۆش وەك پێویسـت لەجێ‌بەجێ کردنی هەڵمەتەکەدا سەرنەکەوتووین ، ئیتـر ڕێزو خەڵاتی چی ؟ سەرەڕای ئەوەش ئێوە خۆتان هـەر بەدانانتان لە کاروبـاری کارێکی وا نیشتمانیدا ڕێـز لێ‌گیراوو خەڵات کراون . بـۆ مەسەلەی زەویش ئێـوە خۆتان ئەزانن چۆن دابەشـی کراوەو هەموو دائیرەکـان کاربەدەستانی خۆیانیان دیاری کردووە کە زەویان بدرێتێ‌و مەرجی تایبەتی هەبووە . خۆ لە بیری سەرکردایەتـی‌دا هەیە کە هەموو هاوڵاتیـەك نەك تەنیا زەوی بەڵکـوو خانووی بدرێتێ‌و ئـەم داوایەشتان بابمێنێ تـا دروایی باسی ئەکرێت .

● **ئینجا هاوڕێ عبدالرزاق هاتە قسەو ووتی :**

× راستـە هیوای سەرکردایەتی‌و هەموومانـە کە هەموو لایەك خانوی خۆی هەبێت بەڵام لـە شەوورۆژێکدا ناکرێ‌و کالـی ئەوێ ، ئەم داوایەشـ وا ناکرێت ، چونکە ئەگەر بـە نیش‌و هەوڵ‌دانبێت ئێمـە هێچمان نەکردووەو تاکـو ئێستا ئەنجامی باشمـان نییە ، ئەگەر لەبـواری هاونیشتمانی کاربەدەستی‌یەوە بێت ئەوا ئێوە مافی خۆتانەو کە ماوە هەبوو ئەتان‌درێتێ .

ئەوەی ئەمبرایەووتی ڕێگـای وانە ووتنەوە لـە مەڵبەندەکاندا زۆر سەرکەوتو نییە ، ئەتوانێ نووسـراوێ بۆ بنوسرێت بۆ ئەنجومەنی بڵاو باسی بکرێـت چارەسەری بۆ دانرێت ،بەڵام وابزانم ڕێگای وانە ووتنەوە بەدەست مامۆستا خۆیەتی ، ئەزانی ئەم ڕێگایە باش نییە با بیگۆڕێ بۆ ڕێگایەکی تـر تا باشترین ئەدۆزێتـەوەو بەرای من سەرنەکەوتنـی فێربوون مامۆستایە کـە ئەداتی مەسەلەکەیە ، ئەوان ئەگەر ڕاست ئەکەن بـا قورئانیان فێربکەن‌و واز لـە پرۆگرامە دانراوەکە بهێنـن ئێمە تەنها مەبەسـتمان فێربوونی خەڵکەکەیـەو مامۆستا پێشڕەوی هەمـوو ئالیکەو ئەو پزیشـك‌و ئەندازیاری هێناوەتـە کایەوە .

● **پارێزگاری بەڕێـز کۆتایی بە کۆبوونەوەکـە هێنا‌و ووتی :**

× واچاکە لە کۆبونـەوەی فراواندا هەمووتان ئامادەبن‌و لە مەودوواش ئێمـە خەڵاتی دڵسۆزو داهێنـەر ئەکەین‌و محاسەبەی کـەم تەرخەم‌و دووا کەوتووشـ هەروەهاو بەتوندیشـ ، ئێمەش وەك ئیدارە دەرگامان کراوەیە بۆتان هەرکـات بتانەوێ بێن‌و باسـی گیروگرفتمان‌و بۆ بکـەن ، من لە کۆتاییدا سوپاستان ئەکەم‌و خوایاربێ بەرنامەیەکی باش‌وتازە سەر لە نـوێ دائەنێین‌و داوای یارمەتیتان لێ ئەکەین‌و خواتان لەگەڵ

نووسینگەی سلێمانی :ح٠س

شوورە پاشمـاوە

لێ‌نیشتووەکانی ژوورەکـە ڕاپچلەکاندی .. سـەری کاس‌و پڕ ترست بەرزکردەوە .. کەلانەی کاریتە ئەستوورە سنگ دەرپەڕیوەکانی بنمیچەکە لە بەرچاوت جوڵانـەوە لرسایت دالەپێن .. هەناسەت سواربوو .. چەند تنۆکێـك بە گەردنی سپیتەوە داچۆڕایە سەر سنگی پتەوی ژنانـەت . بە دەنگی چەند هەنگاوێـك ڕاچلەکایت .. بە پەلـە سنووقەکەت داخستـەوە .. کچەکەت بوو .. زەردەخەنە یەکی بێ تاوانی بۆ دایاراندی .. وبستت پارچەکانـی ناخت پێکەوە بلکێنـی .. توانیت .. گوێت شل‌کرد .. تێ‌ی‌گەیاندی‌ی پـووری ئیشتێکی بۆ دۆزیوەتـەوە .. لە نێوەڕاستی ژوورەکـە دوو زەردەخەنە لەسەر لێوانتان سەوزبوون .. تۆ ئاوڕێکت بۆ سنووقەکە دایەوە .. بە تەواوی لە نەفرۆشتنـی دەمانچەکە دڵنیا بوویـت .. ئامادەکودنی شێوی ئێوارەکەش بۆ ساتێك خەفـەت‌و کلۆڵی‌یەکانتانی لە بیـر بردەوە .

هاوکاری لە پاشماوە

هەوڵمان داوەو دەدەین کـە وەك دایکێك یا خوشکێکـی گەورە بین لەگەڵیانا ..

ـ ڤیان حکمت مصطفی ـیش کە مامۆستای ماتماتیکە **دەربارەی چۆنیەتی دەرس وتنەوەوە دەڵێت :ـ**

ئێمە بە ڕێگایێکی تایبەتـی دەرسیان پێ دەڵێیـن ، بەتایبەتیش وانەی ـماتماتیك ـ

ـ : ڕادەی زیرەکـی ئەو قوتابیانە چۆنە ؟

ـ : من بەش بە حاڵـی خۆم ئەمەڵم تێدا نەدیون .. هەموویان ڕادەی زیرەکیـان باشە لێم تێ‌دەگـەن‌و حەزیشیان لێیە کە فێر بین .

ئەمەو لە کۆتایی سەردانە ـ کەمدا چاوێکم بەهۆڵـی ڕاهێناندا گێرا ، ئامێـرو تاڵەتی هەمە چەشنی تێدابوو . قوتابی بۆ بەهێزکردنـی ـ دەبڕین ـ سرووێکی چاکی لێ‌دەبینێ .

دوا جار نابێ ئەوەمـان لە بیر بچێت کە ئـەم جۆرە ئامۆژگایانە دەورێکـی تا بڵێی گرینگ دەگێـڕن لەوەی کە خزمەتـی ئینسانێك دەکەن پێویستـی پێ‌ی هەیەو شایانـی ئەوەیە کە ئەویش هەمـوو مرۆڤێکی دیکەی ئاسایـی لە تامی ژیان بێ بـەری نەبێ .

گۆشەی قوتابیان

بە هاریکاری لەگەڵ نووسینگەی سکرتاریەتی قوتابیانی کوردستانی عیراق

دەنگێك بۆ قوتابیە کوردەکانی ئێران

خـەبات‌و کوڵنەدان‌و قوربانی ، ڕزگاری‌و تێکۆشـان‌و گیان‌بەخت‌کـردن لای هـەر ڕۆڵەیـەکی دڵسـۆز جێ‌ی سەرسوڕمان نین . هەر لەو ڕۆژەوە مرۆڤ هەستی بە جەورو جەفاو زوڵم‌و زۆرداری کردووە هەستیشی بـە پێویستی‌ی ئەم ووشانە کردووە ، گـەلانی ئێرانیش لەوەتەی توانییان ڕژێمی شـا بڕووخێنن ، ئامانجیـان ئـەوەبوو ڕژێمێکی دیموکراتی‌و لەبار بێتە کایەوە بۆ ئەوەی کاروباری ناو ئێران بە شێوەیەکی باش‌و ڕێك‌وپێك بەڕێتە ڕێوە .. بەڵام نەیانزانی لەدوای ڕووخاندنی ڕژێمی شای بۆگەن ڕژێمێکی لەوە خراپتر دێت بۆ دەست‌بەسەرداگرتنی کاروباری ئێران .. قوتابیانی کورد لە کوردستانە پان‌و بەرینەکەی ئێران‌دا هەر لەو کاتەوە کە ڕژێمی خومەینی‌و دارو دەستە بەکرێگیراوەکەی هاتوونەتە سەر حوکم توانیویانە خاکی پاکی کوردستانی ئێران بکـەنە گۆڕسـتانی دوژمنان‌و ڕژێمـە پووچەڵەکەی خومەینی ، هەمیشەیش شان بە شانی خۆبەخت‌کەرە کوردەکانی ئێران خەباتیان کردووەو دژی ئەو ڕژێمە نەزانەی ئێران تێکۆشان‌و ، بـە هـەموو هێـزو توانایەکیانەوە بەرپەرچیان داونـەتەوەو توانیویانە بەرگـری لـە خاك‌و مافی خۆیان بکـەن‌و بۆ ئـەو بەکرێگیراوانە سەرشۆڕ نەکەن ...

قوتابی‌یە بەشەرەف‌و دڵسـۆزەکانی ئێـران .. دەنگی قوتابیانی کوردستانی عیراق لەگەڵ ئێوەدایە .. هێزو توانای قوتابیانی کوردستانی عیـراق لەگـەڵ خەبات‌و تێکۆشانی درێژخایەنی ئێوەدایە .. ڕاپـەڕن پتر هـەڵمەت‌بەرن .. خەبات بکەن .. تێ‌بکۆشن .. بۆ ڕووخاندنی ئەم ڕژێمـە بەکرێگیراوەی ئێران هـەوڵ بدەن ... ڕاپـەڕن .. کـاتی ڕاپەڕینی ئێوە گەیشتووە .. ڕاپەڕن تۆڵەی خۆتان‌و کەس‌و کـارو شەهیـدەکانی کوردستانی ئێران لـەم بەکرێگیراوانە بکەنەوە .. پێنووسەکانتان بکەنە چەك‌و بیکەنە شانتان لەگەڵ چەك‌دا دژی ئەم بەکرێگیراوانە خەبات بکـەن .. سەرکەوتن نزیکەو پێی دەگەن .

هۆشیاری قوتابیان

دەوری جەماوەری قوتابیانی کوردستان چەندین مۆرك‌و نیشانەی تایبەتی‌ی وەرگرتووە ، لەوانە دەوری پشتگیری‌ـ کـردنی ڕەوتی شۆڕش‌و هـەوڵدانی بێ‌ووچان بۆ پاراستنی دەسکەوتە مەزنەکانی حزب‌و شۆڕش ، جگە لە ڕیسواکردن‌و هـەڵماڵینی ڕووی ڕاستەقینەی نۆکەرانی ئیمپریالیزم کـە مرخی خۆیان لە ووڵاتەکەمان خۆش کردبوو جگە لە بایەخ‌دان بە چاك کردنی باری گوزەرانی قوتابیانی ناوچەکەو تێکۆشان لـە پێناوی هێنانەدی‌ی ئاوات‌و ئامانجەکانیان‌دا .. ئـەمڕۆ قوتابیانمـان‌و بەلایـەنگیری‌و پشـتگیری‌ی یەکێتی‌یـە تێکۆشەرەکەیان یەکێتی‌ی قوتابیـانی کوردستان هـەوڵ‌و خەبات‌و تێکۆشانێکی چاکیـان داوەو شـان بـە شـانی برا سەربازەکانمان لەم جەنگە ڕەوایەدا جەنگی قادسیەی صدام‌دا جەنگاون بۆ وەرگرتنـەوەی مافـە ڕەواکانمان‌و ڕزگارکردنی خاك‌و ئاوی داگیرکراومان .

قوتابیانمان ، لـە ژێر ڕۆشنایی ووتـە بەنرخەکەی هاوڕێی تێکۆشەر پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی سـەرۆکی فەرماندە (صدام حسین) کە دەڵێت (پێنووس‌و تفەنگ یەك لوولەیان هەیە) تێ‌دەکۆشن ، بەڵێ سەرەڕای خوێندنی خۆیان لە خەباتی بێ‌ووچانیان‌دا درێغییان نەکردووەو هەردەم خۆیان کردووەتە قوربانی بۆ ڕووناك کردنەوەی ڕێگای خـەبات‌و تێکۆشانی گەلەکەمان .

قوتابیـانی کوردستان نابێت هەرگیز ئـەو کـارە خیانەتکاری‌و نامرۆڤایەتییانەیان لـە یاد بچێتەوە کە ڕژێمی خومەینی‌ی ڕەگەزپەرست دژی قوتابیانی عیراق لە مەیدانی زانکۆی موستەنسریەی بەغـدادا ئەنجامی دا .. بەڵێ ڕژانی هەر دڵۆپێکی خوێنی ئەو قوتابی‌یە شەهیدە بێ‌گوناهە دەبێتە کوللەیەك بۆ بڕینی سنگی دارودەستەکەی خومەینی‌ی بەکرێگیراو .. دەبێت ئەوەش لـە بیر نەکرێت کە دەنگی قوتابیانی کوردستانی عیراق دەبێتـە وێنـەیەك بۆ قوتابی‌یە دلێرەکانی کوردستانی ئێران چونکە قوتابیانی کورد لە ئێران‌دا لەوەتەی خومەینی هاتووەتە سـەر کار توانیویانە خەبات بکەن‌و دژی ڕاوەستن‌و خۆپیشاندان‌و مانگرتن بکەنە ڕێگاو دژی ئەو تاقمە بە کرێگیراوە خەباتی بێ‌ووچانی خۆیان بە پێنووس‌و بە تفەنگ پەرەپێبدەن .. هەزاران سلاو بۆ قوتابیانی کورد لە کوردستانی ئێران‌دا کە بە تین‌و بازووی خۆیان توانییان دژی ئەو تاقمە بەکرێگیراوەی بوەستن .. ئەمری‌و سەربەرزی بۆ قوتابی‌یە شەهیدەکان مردن‌و سەرشۆڕی بۆ دوژمنـان‌و بەکرێگیراوان .

وەرزش

هەڵبژاردنی یاریزانی نموونەیی

لیژنەی هەڵبژاردنی یـاری زانی نموونەیی لە پوختەکردنی کۆمەڵەی دووەمی ئاسیایـی ـ کاسی تۆپی پێ‌ی جیهانـی ، بەسەرۆکایەتی دکتور عبدالفتاح‌ناظر کۆبووەوە . ناوبراو وتـی لە کۆبوونەوەکەدا بـڕیاردرا گوڵچی دیاری بکرێ‌و ئەگـەر هاتوو زۆریاری زان وەك یـەك‌بوون لەناو گوڵچیەکانـدا ئەوا هەڵبژاردن لەسەر بنەڕەتـی‌چاکترین یاری زان دەبێ کـە زۆرترین گوڵ تەسجیل دەکا .

وەرزش لە هەولێر

لە چوارچێـوەی ئـەو یاریانەی بـەناوی دەورەی (قادسیەی صدام)ەوە یەکێتـی‌قوتابیانی کوردستانی عیـراق سازی کرد بۆ پاڵەوانیەتـی‌تۆپی پێ لەنێوان قوتابخانەکانی ئامادەیی‌و پیشـەسـازی‌و ناونـدی‌دا لە هەولێـر ، ئامادەیی پیشەسازی میکانیکـی‌یەکەم دەرچوو کە گروەکـەی لە خوێندنگای مامۆستایـان‌بردەوە ، دیسـان ناونـدی جمهوری یەکەمی ناوندی‌یەکان‌بو دوای سەرکەوتنی بەسـەر ناوندی قەندیل دا .

Institut Kurde de Paris

کۆڕێك لە هەولێر

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لەگەڵ رۆشنبیران لە نەخشەی ساڵی ١٩٨١ی دەدوێ

لە چوارچێوەی ئەو نەخشەیەدا ، کە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی بۆ ساڵی ١٩٨١ دانیاوە کە یەکێك لە ئەرکەکانی راپەڕاندنی ئەم نەخشەیە پتەوکردنی پەیوەندی نێوان ئەم دەزگایەو رۆشنبیران و نووسەرانی کوردە هەفتەی رابوردووتر ، بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکە ، مامۆستا اسماعیل رسول ، کۆڕێکی لەگەڵ نووسەرو رۆشنبیرانی شاری هەولێر ساز کردو لەو کۆڕەدا بە ووردی باسی نەخشەی ساڵی ١٩٨١ی دەزگاکە کراو لە پاڵ ئەمەدا باری سەرنجی نووسەران وەرگیرا سەرەڕای باس کردنی کیشەکانی چاپەمەنی کوردی و لێکۆڵینەوەی چۆنیەتی چارەسەرکردنیان .

کۆڕەکە لە هوّلی ژووری بازرگانی شاری هەولێر ساز دراو ماوەی سێ سەعات و نیوی خایاندو لە سەرەتادا مامۆستای بەڕێز اسماعیل رسول بە ووردی بەشەکانی نەخشەی کاروباری ئەمساڵی دەزگاکەی روون کردەوە هەروەها دەستی بۆ چۆنیەتی راپەڕاندنی نەخشەی ساڵی رابوردو کێشا ، مامۆستای بەڕێز ئەوەی روونکردەوە کە دەزگاکەمان ، متمانە بە هاوکاری نووسەرو رۆشنبیرانی گەلەکەمان دەکات ، لە راپەڕاندنی نەخشەی ئەمساڵیشدا هەر وەك پار ، دیسان چاومان لەوەوەیە ئەمساڵ چاپکراوەکانی دەزگاکەمان : رۆژنامەی « هاوکاری » و گۆڤارەکانی « بەیان » و « رۆشنبیری نوێ » زیاتر پەرەیان پێ بدرێت . لە ساڵی رابوردوودا «هاوکاری» زیاتر باری رۆژنامەنووسی پێوە چەسپاو دیار بوو سەرەڕای گیروگرفتی چاپکردن ، دیسان « بەیان » دەقی گۆڤارێکی ئەدەبی گرتە خۆی و گۆڤاری « رۆشنبیری نوێ » بووە گۆڤارێکی رۆشنبیری گشتی .

هەروەها بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی باسی چالاکیەکانی تری دەزگاکەی کرد ، کە هەمە چەشن لایەنی رۆشنبیری دەگرێتەوە ، وەك بیرکردنەوە لە سازکردنی (پێگەیشتنێ بۆ شیعری کلاسیکی کوردی) و یەکێکی تر دەربارەی چیرۆك . دیسان بە وردی و بە شێوەیەکی مەوزوعی مەسەلەی کێشەی چاپەمەنی کوردی شی کردەوە ، هەروەها دەستی بۆ مەسەلەی هەڵسانگاندنی ئەو کتێبانە

کتێشا کە لەم دەزگایە چاپ دەکا . دەکرێن و چۆن متمانە بە شارەزاو پسپۆری لێهاتو

شارەکانی کوردستان ، لە رووی کاروباری هەولێرو سلێمانی و دهوك نووسینکەکانی دەزگاکەوە لە باسی ئەوەی کرد کە ساڵی

رابوردوو هەردوو نووسینکەی هەولێرو سلێمانی پەرەیان پێ دراوەو بە چالاکیش ئەمساڵ هەوڵی کردنەوەی نووسینکەی دهوك ئەدرێ .

دوای ئەوەی بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی لە باسەکەی بووەوە لە لایەنی نووسەرو رۆشنبیرانەوە لەسەر نەخشەی دەزگاکە قسە کرا .

رۆشنبیران دەستی رێزیان لەو تەقەللایە ناکەکاربەدەستانی دەزگاکە دەیدەن بۆ پتەوکردنی پەیوەندیان لەگەڵ رۆشنبیرانی گەلەکەمان بە مەبەستی پەرەپێدانی ووشەو رۆشنبیری کوردی بۆ نموونە مامۆستا کریم شارەزا سەرۆکی یەکیتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر بەرێزەوە باسی تەقەللای دەزگاکەو چاپەمەنیەکانی کردو هەروەها چەند پێشنیارێکی دەربارەی چارەسەری هەندێ کێشەی چاپەمەنی کوردی بەر چاو خست . هەروەها نووسەرو رۆشنبیرانی تر پێشنیاری خۆیان پێشکەش کردو بە ووردی لەگەڵ بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی دا لە هەموو لایەنەکانی کۆڵانەوەو لەمانە مامۆستایان حسین رەشوانی و عزالدین فیضی و حسین عارف و ممتاز حیدری و نزار جەرجیس و ئازاد جندیانی دیسان مامۆستایان زبیر بلال اسماعیل و عبدالخالق علاءالدین و مدحت بێخەو هونەرمەند طلعت سامان و زۆر نووسەرو هونەرمەندی تر ئامادە بوون .

ئەم جوتیارەو نموونەی گەورەی قوربانی

کەسانی وا هەن خۆشەویستی و هەستی مرۆڤانەیان بەرامبەر بە خزمەتگوزاری بەردەوام بۆ کۆمەڵ ، بەرادەیەکی وایەکە ناوی لێ دەنرێ نموونەی قوربانی دان بەرامبەر بەکۆمەڵانی خەڵك .. بۆ نموونە ،

لە سەردانێکی رۆژنامەنووسی دا بۆ هەندێ لە گوندەکانی دەشتی هەولێر چووینە ماڵی جوتیارێکی کوردو چاومان بە خانووە سادەو ساکارەکەی کەوت و خاوەنی چەند سەر خێزانێکە ئەم جوتیارە لە خۆ بوردوە خانووێکی بە خۆڕایی پێشکەش بە کۆمەڵەی هەرەوەزی جوتیاران کردووەو ناوی لێنراوە « پێشکەوتن » و دەکەوێتە دەشتی هەولێر .. بەو بۆنەوە چاوپێ کەوتنێکی کورتمان لەگەڵ ئەم جوتیارە سازکرد کە ناوی « محمد رەسول »ەو لە وەڵامدا ووتی :

● خۆشەویستی من بەرامبەر بەزانین و پێشکەوتن کەڵێ زۆرەو هەر چەندی مرۆڤ خزمەتی خۆی و وڵاتی خۆی بکات هەر کەمەو ئەم دیارییە بچووکەی من بۆ هەرەوەزی جوتیاران شتێکی زۆر بچووکە ، بەڵام خۆزگە بمتوانیبایەو لە دەسەڵاتمدابوایە زیاتر خزمەت بکەم .

● ئایا بە خشینی ئەم خانووە بۆ هەرەوەزی جوتیاران چ هەستێکی لای جوتیارانی گوندەکە پەیدا کردو تۆش هەست چی بو ؟

– خۆشەویستی ژیان و لە یەکتر نزیك بوونەوە لە هاموو گوندەکانی کوردستاندا هەیە ، ئەم گوندەی ئێمەش هەموو بە یەك دڵ یارمەتی یەکتر دەدەن و هەستی من زیاتر نیە لەوەی پیاو پێویستە لەم وڵاتە بە گوێرەی توانای خۆی تەقەللا بدات و یارمەتی یەکتردان بێتە نیشانەیەکی گەورەی ژیانمان .

● باشە تۆ خوێندەواریت هەیە ؟!

– ە دەمێکەوە حەزم ئەوەیە بخوێنمەوەو بنووسم و چاوم بەم ژیانە بکرێتەوە لەم دووایەش ئەم خەونە ئەوردم هاتە دی و لەمەو دووا ئەوە فێر بووم کە خوێندەواری وەك نان و ئاو وایە بۆ ئادەمیزادو منداڵەکانی خۆم وا پەروەردە دەکەم کە خۆم دەمەوێ . بۆ ئەوەی ژیان بە رۆشتنێ ببێنن .

شێرزاد عبدالرحمن
بنوسگەی هەولێر

هەمەرەنگ

درێژترین پرد لەجیهاندا

گەورەترین پرد کەلەجیهاندا کراوەتەوە ئەو پردە کە لە بەریتانیادایە . درێژی ئەم پردە ١٤١٠ مەترە بەسەر شاری هامبرەوە دەڕوانێت وماوەی نێوان غریمبی و هول کە کەوتوونەتە سەرووی رۆژهەلاتی بەریتانیا نزیکەی سەعات و نیوێك کەم دەکاتەوە .

پیاوێك گەدەی ریخوڵەی نییە بەڵام ژیاوە !!

پیاوێکی ئەمەریکی ناوی (جوبیلافیك)ە گەدەو ریخوڵۆی نییەو لەرێگەی شرنقەدان لەدەماردا دەژێت و خواردنی لە دەرمانخانەکان دەکرێت نەك لەدوکان و کۆگاکان ، تائێستا نزیکەی ٢٠٠سم لە کەرەستەی کیمیایی خواردووەو هەموو رۆژێك ٤٠ جونێی ئەسترلینی دەدات بۆ ئەوەی بژێت .

جو بیلافیك لەساڵی ١٩٧٤ عەمەلیاتی بۆ کراوە گەدەو ریخۆڵەیان دەرهێناوەو توانی بەهۆی شرنقەدان لەدەماردا تا ئێستا لەمردن خۆی رزگاربکات .

ئامێرێك تەنیا بەقسەی مامۆستاکەی دەکات

ئەم کچە گەنجە قسە لەگەڵ ئامێرێك دەکات ، ئەو مارکانەی دەدانێ کەوا هەر کەسێك بیەوێت بۆ دۆلارو فرنك بیانگۆڕێتەوە رێکخەری ئامێرەکە ئەنجامەکەی لەچاپ دەدات ،

ئەم ئامێرە ٤٠٠ ووشەی تیایە بەگوێرەی هەڵبژاردن و ژمارەو فەرمان کردن کار دەکات (چاپ بکە ، بوەستە) بەڵام ئامێرەکە بێ دەنگەو وەڵام اداتەوە تەنیا بۆ مامۆستاکەی نەبێت و ئەوەی کاری پێدەکات و پێویستە لەسەری هەر ووشەیەك دەجار دووبارە بکاتەوە کە دەیەوێت بیخاتە مێشکی رێکخەرەکە ، بۆ ئەوەی ئەم ئامێرە بتوانێت تێکرایی قسەکانی ئەو کەسە بزانێت .

چیرۆك بۆ منداڵان

کەمانچەژەن

جارێکیان کەمانچەژەنێك لە دارستانێکدا کەمانچەی لێدەدا ، بەو هیوایەی هاوڕێیەکی راستەقینە پەیدا بکات ، گورگێك گوێی لێدەگرێت لە دوایدا دەڵێت ئەی کەمانچەژەنی شارەزا تۆ چاك کەمانچە ئەژەنیت ، ئایا دەتوانیت فێرم بکەیت ، بۆ ئەوەی بە مۆسیقایەکی جوان راوە مەڕ بکەم !؟

کەمانچەژەنەکە دەڵێت : زۆر چاکە وەرە لەگەڵمدا ، بەم جۆرە گورگە کە لە کەلیدا دەڕوات تا ، دوای ماندوو بوونێکی زۆر دەگاتە درەختێکی زماو ، کەمانچەژەنەکە تۆزێك دەیخزێنێتە ئەو لاوە ، دوای بە گورگەکە دەڵێت ئێستا هەردوو دەستت بخەرە ژێریەوە چونکە لە ژێر ئەو درەختە دا کەمانچەیەك هەبە بەرزی بکەرەوە بۆ ئەوەی دەری بهێنیت و لێی بدەیت !

گورگە کە هەردوو دەستی دەخاتە ژێر درەختەکە بەڵام کەمانچە ژەنەکە هەردوو دەستی دەگرێت و دەڵێت دەبێت سزا بدرێت چونکە ئەوەی دزی بکات هەرگیز نابێت بە کەمانچەژەن .

دوای ئەوە گەشتێکی تر بەناو دارستانەکەدا دەکات و کەمانچە لێدەدات بەڵکوو هاوڕێیەکی راستەقینە پەیدا بکات – هەتا کەروێشکێك گوێی لێ دەبێت و لە نزیکیەوە رادەوەستێت و پێی دەڵێت ئەی کەمانچەژەنی خۆشەویست چاکی لێدەدەیت ، دەتوانیت فێرم بکەیت ؟ بۆ ئەوەی بۆ هەموو کەروێشکەکانی بژەنم ، بەم جۆرە هەر کەروێشکێك کەلەرمی حەزیم پێ دەدات و دەوڵەمەند دەبم کەمانچەژەنەکە دەڵێت بەسەر چاو فێرت دەکەم ، باشم کەوە دەیباتە ژێر درەختێك و پێی دەڵێت دەبینەم قاچەکانی پێشەوەت تۆزێك لە هی پاشەوەت کورت ترن لەبەر ئەمە بە ئاسانی ناتوانیت کەمانچە لێ بدەیت پێویستە تۆزێك خۆت رابکێشیت گەڵایەك دەچەمێنێتەوەو کەمانچەژەنەکە پێی دەڵێت : دەستتم بدەرێ بەم گەڵایەوەی دەبەستم ، بۆ ئەوەی چاکی لێ بدەیت ، کەروێشکەکەش دەڵێت فەرموو ئەوە دەستم بەم جۆرە قاچەکانی هەڵواسران و کەوتە قیرە قیر ، لە ئێشدا هەر دەگریا .

کەمانچەژەنەکە دەڵێت دەبێت سزا بدرێت ، چونکە ئەوەی کەلەرم کۆ بکاتەوە هەرگیز نابێت بە کەمانچەژەن جارێکی تر کەوتەوە کەمانچەژەنین تا گەیشتە دار فرۆشێکی ماندوو . پاڵی بە یەکێك لە درەختەکانەوە دابوو ، بۆ خۆی گوێی لێدەگرت .

کەمانچەژەنەکە دەوەستێت بەڵام پیاوەکە بەبێ دەنگ دادەنیشێت ورتەیەکی لە دەم دەرناچێت لە دوایدا دەڵێت کوڕم بە درێژایی رۆژگار دارم لە دارستانەکە کۆکردووەتەوە بەڵام حەز دەکەم بە درێژایی ئەم شەوە گوێت لێبگرم چونکە مۆسیقاکەت زۆر کاری تێکردم .

کەمانچە ژەنەکە دەڵێت : منیش حەز دەکەم تا ماوم کەمانچەت بۆ بژەنم چونکە لە ئەنجامدا توانیم هاوڕێی راستەقینە پەیدا بکەم .

سمیرە محمد علی
وەری گێراوە

وێنەی منالان

سەرمەد دلشاد   محمود کاظم   میان حر فرج

جیهانی منالان

هۆنراوەی منالان

سروودی پەرەسێلکە

پڕ گەرووم ، مژدەم پێیە
بەستەیە بۆ ئەم پێیە
سروودی خۆشەویستی

دوورە لە گریەو پەستی
هەرچەندە ، ئەم ووشانە
یەکخستنیان گرانە

بەڵام بۆ تۆی پەڕەی گوڵ
لە ئاسمانێکی پانا

ئەفڕم بەڕووی جیهانا
هەموو زەمین جوانی یە
گوێم لە خوڕەی کانی یە
من کەوا زۆر بچووکم

بێدەنگ و ئێسك سووکم
دڵم بە قەد زەمینە

بۆ ئێوەی پاك پەرژینە
خۆشەویستی لێ ئەتکێ
ئەزانن ئەیدەم ، بەکێ ..؟!
ئاشکراو روونە لە لام
منالان ، گشت دێن بۆ کام
خۆشەویستی ئەسێنن
بە مرۆڤا ئەیپرژێنن

سۆران

چرۆکان دەگەشێنەوە

لەو ماوەیەی دووایی دابەرێز سەرۆکی ئەنجومەنی راپەڕاندن بە وەکالەت ، رێزی لە دەستەیەك شاعیری لاو نا ، کە لە بواری شیعرو بابەتەکانی تردا بەهرەی خۆیان نواندووەو ئومێدی پاشەڕۆژێکی گەشیان تێدا دەبینرێ .

کچە شاعیر – ئاوات بەرزەنجی – لەو ئاهەنگەدا رێزی لێنراو ئێمەش ویستمان چاوپێکەوتنێکی خێرای لەگەڵدا ساز بکەین .

ئاوات خان دەڵێ :

– بەردەوام بەوە لە ئارادایە بدەن و بەردەوام تەقەللای کە ئەدەبی ئافرەتی کورد بۆچی کزەو بەهرە ئەدەبی یەکان ناگەشێنەوەو چرۆ دەرناکەن ، بەلای منەوە خونچەی ئەدەبیمان زۆرە ، بەڵام زۆر درەنگ دەگەنە ئاوات و تا ئەگەنە ئاوات دەبێ قوربانیەکی یەکجار لە خۆیان گەورە تر ئەوەیان هەبێ کە گەیشتنە چرۆ سەوزەکانی ژیان ئاسان نیە .

● لە وەڵامی ئەوەدا ، کە چ جیاوازییەك لە نێوان ئەدەبی ئافرەت و پیاودا هەیە ، ئەم کچە شاعیرە دەڵێ :

– بەلای منەوە ئەو تێڕوانینە هاوکێشەیەکی ووشکە ، کە ئافرەت لە پیاو ، یان پیاو لە ئافرەت جیا ئەکاتەوە ، چونکە خەم و خۆشەویستی هەردووکیان یەك پارچەن و قەت وقەت ناتوانین لە یەکیان جیا کەینەوەو ئەدەبەکەشیان لە یەك کانیاو هەڵدەقوڵێ و هەمان میهرو خۆشەویستی ژیان دەردەبڕێ .

● ئەی کە وابێ ، بۆچی ئێوە خۆتان لە بواری ئەدەبی و هونەری دوور رادەگرن ؟!

– ئێمە نەء ، بەڵکو ئەو دەرگا داخراوانەی کە رێی داهێنانی لە کچە شاعیرەکان گرتووەو زۆربەی ئەو خەڵکەی کە لە ژانی ئافرەت و خەونە پیرۆزەکانی درەنگ تێ ئەگەن .

پ. هاوکاری لە هەولێر

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی دەکاتەوە

ئامادەین بە تەواوی مافە نیشتمانی و نەتەوەیی یەکانمان دانەنرێت ناکشێینەوە

ده‌زگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی
به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی و سه‌رنووسه‌ر
اسماعیل رسول

شه‌قامی الخلفاء
مه‌یدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامه‌زراوه

هاوکاری

التضامن

ڕۆژنامه‌یه‌کی هه‌فتانه‌یه
٨ لاپه‌ڕه
٢٥ فلسە

بڕیاری مێژوویماندا بۆ گێڕانەوەی دەستەڵاتی تەواومان لەسەر خاک و ئاوەکەمان و بە توانا لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەوەستین بەربەستی ئەم بڕیارە مێژووییە ڕەوابەبکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

● پێنج شەممە ٢ی نیسان ١٩٨١ ژمارە ٥٨١ ●

● الخميس ٢ نيسان ١٩٨١ العدد ٥٨١ ●

دەست پێکردنی وتووێژی نێوان عێراق و لیژنەی کۆششی خێرخوازی ئیسلامی

ئێمە ئامانەوێت هیچ خاکێکی ئێران لە ژێر دەستی خۆماندا بهێڵینەوە بەڵام ڕێگا بەکەس نادەین خاک و ئاومان لە ژێر دەستی خۆیدا بهێڵێتەوە

پێرێ ئێوارە لە بەغدا گفتوگۆی نێوان عێراق و لیژنەی کۆششی خێرخوازی ئیسلامی دەستی پێ کرد بۆ ئامانی چارەسەرکردنی ناکۆکی نێوان عێراق و ئێران .
لەم گفتوگۆیەدا بەڕێز سەرۆک موهیب ڕوکن صدام حسین فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان سەرۆکایەتی لایەنی عێراقی کرد لە کاتێکدا بەڕێز احمد سێکۆتۆری سەرۆکی کۆماری گینیا سەرۆکایەتی لیژنەی کۆششی خێرخوازی کرد .
سەرۆکی بەڕێز لە سەرەتای گفتوگۆکەدا دووپاتی کردەوە : ئێمە هەمیشە لەگەڵ مافدا بووین هەرکوێ بێت و ، لەگەڵ گەلاندا بین کە تووشی زۆرداری بن و لە هەرکوێ بن و لە هەر ڕەگەز یان ڕەنگ یان جنسیە بن و ، شتێکی سەرەکییە کە لەگەڵ خۆماندابین کاتێک تووشی ستەمگەری دەبین .

هەروەها بەڕێزی ووتی : ئێمە ئامانەوێت هیچ خاکێکی ئێران لە ژێر دەستی خۆماندا بهێڵنەوە بەڵام ڕێگا بە کەس نادەین خاک و ئاومان لە ژێر دەستی خۆیدا بهێڵێتەوە ، سووت و سەوداکردن لەسەر دەسەڵات سووت و سەوداکردنی شەرەفەو بەرگری لە دەسەڵات خۆی لە خۆیدا شەرەفە بە تەواوەتی .

سەرۆکی بەڕێز دووپاتی کردەوە عێراقییەکان لە پێشەوەی ئەوانەوە دەبن کە فەلەستین ڕزگار دەکەن چونکە بە شێوەیەکی تایبەت بنیاتنراون .. بنیاتنانێک سەرشۆڕی و سووت و سەودا کردن و یاری کردن و دووڕوویی ڕەت دەکاتەوە و لەگەڵ ماف دا دەبێت و لەسەر ئەم بناغەیە دەجوولێتەوەو لەسەر هیچ مەسەلەیەک لە مەسەلەکانی گەلان سووت و سەودا ناکات و ئەم بیروباوەڕانەشن دەمانگەیەنێتە ڕزگارکردنی فەلەستین .

سەرۆکی بەڕێز هەروەها ووتی : ئێمە بەرگری لە فەلەستین دەکەین چونکە خاکی فەلەستینییەکانەو چونکە بەشێکە لە نیشتمانی عەرەب ، واشمان بۆ باشتر ئەگەر بەڕاستی ڕاستگۆبین لەوەی دەیڵێین بۆ بەرگری لە فەلەستین بەرگری لە شط العرب بکەین و بەرگری لە هەرسێ دوورگە عەرەبییەکان بکەین کە ئێران لە ساڵی ١٩٧١ داگیری کردن .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین هەروەها ووتی ئەوەی نەتوانێت بەرگری لە شط العرب بکات ناتوانێت بەرگری لە فەلەستین بکات .

بڕوانە ل : ٧

سەرۆکی فەرماندە :
پشتی نەتەوەکان و بزووتنەوە نیشتمانی یەکانی ئێران دەگرین

سەرۆکی بەڕێز موهیب ڕوکن صدام حسین سەرکردەی گشتی هێزە چەکدارەکانی ئەوەی دووپات کردەوە کە ئەو نەرم و نیانیەی عێراق لە سەرەتای جەنگدا بە کاری دەهێنا ئێستا سەختی و توندگیری عێراق جێی گرتۆتەوە بۆ بەرگری کردن لە شەهیدەکانی و ئێمە بەردەوام دەجەنگین تا دوژمنەکانمان چۆک بۆ مافەکانمادادەدات یان ئەو ڕژێمە بۆگەنەی جادوبازان لە ئێران ڕاماڵ دەکرێ .
ئەمەش لەو وتە گرنگەدابوو کە لە بەردەم جەماوەری قەزای تەلعفەردا ڕای گەیاندو ئەمەش دەقەکەیەتی :

ئەمەی خوارەوە دەقی تەواوی ووتەکەی سەرۆکی بەڕێزە بۆ هاووڵاتیانی تەلەعفەر ..
برایان ڕۆڵەکانی تەلەعفەر

بە هەموو شانازی و شادومانییەکەوە لەم قەزایەدا پێیان دەگەین کە بەشێکە لە پارێزگایەک لە ڕەوشتەکانیدا دێرینەو کەسەر بە خاکی عێراق و مێژووی پیرۆزی نەتەوەی عەرەبدا دێرینە .

برایان .. ئێمە ئاگاداری هاڵ و هەواڵەکانتانین ئەگەر چی یەکەمین جارە سەر لە قەزاکە دەدەین بەڵام گوێ لە دەنگ و باسی قەزاکەو دەنگ و باسی ڕۆڵەکانی دەگرین .. بە دووی هەواڵەکانیاندا دەچین کە ئەوان لەم جێگەیاندان لێرەو .. بە دووی هەواڵەکانیاندا دەچین کە لە بەرەن ..

برایان ئێمە دەشزانین ژمارەی ئەو پیرەمێردو ئەو پیرەمێردە بە ساڵدا چووانە چەندە کە داخوازییان پێشکەش کردووە بۆ ئەوەی بچنە بەرە .. ئەگەرچی تەمەنیان لە شەست ساڵ تێپەڕیوە بەڵام ژمارەی ئەو ئافرەت و پیاوە بە ساڵدا چووانەی کە تەمەنیان لە شەست ساڵ تێپەڕیوە لە ناحیەو گوندەکانی سەر بەم قەزایەدا داخوازییان پێشکەش کردووە بچنە بەرە ژمارەیەکی زۆرو جێی شانازییە .

ئەمە بەڵگەی ڕەسەنایەتی ئەم گەلەو نیشتمانپەروەریتی ئەم گەلەو نژادی ڕەسەنی نەتەوەیی ئەم گەلەیە .

● پتر بە هێزو پتر بە توانا

ئا بەم جۆرە برایان ڕۆڵەکانی عێراقی مەزن بۆ دوژمنەکەتان دووپاتی دەکەنەوەو بۆ هەموو جیهان دووپاتی دەکەنەوە کە پاش حەوت مانگ جەنگ پتر بە هێزو پتر بە تواناو پتر لایەنی ماف گرتوون تاکوو دوژمن بۆ تەواوی مافەکانتان سەر دادەنەوێنێت .

ئەمەیە گەلی مەزنی عێراق برایان .. لە تەلەعفەرو لە پارێزگای نەینەوا و بەسرەو نەجەف و هەولێرو لە هەموو شوێنێك .. ئەوە گەلی مەزنی عێراق .. ئەوە ئەو گەلە نوێیەی کە بنیات دەنێت و دەجەنگێت .. بە لێهاتوویی بنیات دەنێت و بە سەربەرزییەوە دەجەنگێت .. بە ئارەزوومەندیی نوێی عێراقیەکانی بنیات دەنێت و بە گیانی نوێی عێراقیەکان بە گیانی بیرو باوەڕەکانی شۆڕشی مەزنی تەمووزو بە گیانی مێژووی پیرۆزی عێراق و نەتەوەی عەرەب دەجەنگێت .

پاش حەوت مانگ جەنگ لە ڕوخسارو لە چاوی هیچ عێراقیەکدا ئەوەم نەبینی ماندوو بوون یان دوو دڵی یان نزم بوونەوە لە تیشك وەشاندنی باوەڕو پرشنگدانەوەی باوەڕدا پێشان بدات لە پێناوی بەردەوام بوونی جەنگدا تاکوو هەموو ئامانجەکانمان بە یارمەتی خودا لە هەموو بوارە نیشتمانی و نەتەوەییەکاندا دێنە دی .

هێزە سەرکەوتووکانمان زیانی زۆرتر بە دوژمن دەگەیەنن

هێزە چەکدارەکانمان لە هەموو کەرتەکانی بەرەی جەنگ پاڵەوانانە لە سەنگەرەکانیاندا دەستیان لە سەر چەکەکانیانەو بەو پەڕی وورەبەرزی و لێهاتوویی و تواناوە گوللەبارانی سەنگەرەکانی دوژمن دەکەن و هەموو ڕۆژێك زیانی زۆرتری پێدەگەیەنن و سەرکەوتنی نوێ تۆمار دەکەن .. لەم ڕۆژانەی دوایی یەدا سەرجەمی زیانەکانی دوژمن بەم چەشنەبووە :-

ڕۆژی ٢٦-٣-١٩٨١

(٣١) کوژراوو چوار سەنگەری پیادەو یەك تانك و ، نۆ ئۆتۆمبیل و ، حەوت تۆپخانەی هەمەچەشن و ، یەك بلدۆزەرو سێ ڕووانگەو یەك بۆمباهاوێژی لوولەیی و چوار کۆمەڵ تەقەمەنی .

ڕۆژی ٢٧-٣-١٩٨١

(٣٤) کوژراوو سێ سەنگەری پیادەو ، یەك تانك و ، یەك نەفەربەری زرێلی و سێ ئۆتۆمبیل و یەك تۆپخانەو یەك ڕووانگەو دوو کۆمەڵ تەقەمەنی .

زانراویشە زیانەکانی دوژمن لە ڕۆژی ٢٠ ئازاری ١٩٨١ دا لە ناوچەی خەفاجییە سەرەڕای ئەوەی بڵاو کراوەتەوە ١١٨ کوژراوی تر بووە .

ڕۆژی ٢٨-٣-١٩٨١ -

(١٢١) کوژراو ، سێ سەنگەری پیادە ، یەك تانك ، دوو نەفەربەری زرێلی ، دوو ئۆتۆمبیل ، یەك تۆپخانەو دوو ڕووانگە .

هەروەها فڕۆکەکانمان هێرشیان بردووەتە سەر چەند بنکەیەکی سوپایی دوژمن لە ناوچەی دیزەفوول و ڕاستەوخۆ پێکاونی و بە ساغی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان .

ڕۆژی ٢٩-٣-١٩٨١

«٥١» کوژراو ، دوو سەنگەری پیادە ، دوو نەفەربەری زرێلی ، پێنج ئۆتۆمبیل ، یەك بلدۆزەر ، یەك ڕووانگە ، دوو کۆمەڵی

بڕوانە ل : ٧

شۆڕشگێرە کوردەکان لە کوردستانی ئێران هێرش دەبەنە سەر هێزەکانی ڕژێمی فارسی

شەوی دووشەممەی ڕابوردوو رادیۆی تاران ووتوویەتی چەندین پێکدادهەلپژانی چەکدارانە لە نێوان هێزەکانی ڕژێمی خومەینی و شۆڕشگێرە کوردەکاندا لە ناوچەی ئازربایجانی ڕۆژئاوادا ڕوویان داوە .

بەڵام رادیۆکە باسی ئەو زیانانەی نەکردووە کە لە هێزەکانی فارس کەوتوون ، ئەوەی شایانی باسە ، ئێستا لە ناوچەی کوردستانی ئێران ، شۆڕشگێرە کوردەکان دژی هەڵوێستی ڕەگەزپەرستی ڕژێمی خومەینی و بۆسەندنی مافی ڕەوای نەتەوەییان دەستیان داوەتە چەك .

لە لایەکی تریشەوە یەکێك لە پاسەوانەکانی خومەینی ی ڕەگەزپەرست لەو پێکدادهەلپژانەدا کوژرا کە لە نێوان خێڵە گەڕۆکەکان لە ناوچەی فارسی باشووری ئێران کە دژی ڕژێمی خومەینی ی ڕەگەزپەرستن و لە نێوان کۆمەڵێك لە هێزەکانی ڕژێمی فارسی ڕەگەزپەرستدا ڕووی دا .

ووتراویشە ئەم پێکدادهەلپژانانە لە شاری فەیرووز ئاباددا ڕوویان داوە کە خێڵە گەڕۆکەکان زۆر جار دەواری زستانە لەوێ هەڵ دەدەن .

Institut Kurde de Paris

پاشماوەی وتە گرنگەكەی سەرۆكی فەرمانده

● **گیانێكی نوێی عیراقییەكان**

برایان ئەگەر دوژمن دەخوێنێتەوەو دەبیسێتو ئەوا بێ گومان دەبێت ئاگاداری ئەو گیانە نوێیەی عیراقیەكان بووبێت .. بەڵام لەو باوەڕەدام كە دوژمنەكەتان نە دەخوێنێتەوەو نە دەبیسێتو نە دەبینێت .. بەڵام برایان ئەگەر چی دوژمنەكەتان لە بارەی عیراقەوە ناخوێنێتەوە لە چوارچێوەی سنووری عیراقداو گوێ لە دەنگی بەربڵاوی عیراقییەكان ناگرێت لە شارەكانی عیراقو لە لادێكانی عیراقداو ئاگاداری ئەو ڕاستییە نوێیانە نییە كە شۆڕشی مەزنی تەمووز خولقاندوونی ئەوا دوژمنەكەتان ناتوانێت گوێی خۆی لە بەرانبەر دەنگە بەربڵاوەكانی تۆپەكانی عیراق لە بەرەدا كەڕ بكاتو ناتوانێت چاوی خۆی لە بەرانبەر ئەو سەدەها كوژراوانەدا بنووقێنێت كە بە دەستی سوپای عیراقی پاڵەوان لە بەرەكانی جەنگدا دەكوژرێنو كە زۆرانبازیی پیاوانو خواستە بە هێزو پۆڵاینەكانیان لە ئارادایە بۆ بەرگری لە مافەكانیانو لە باوەڕەكانی شۆڕشو لە مافەكانی عیراقو مافە پیرۆزەكانی نەتەوەی عەرەب . . كەواتە هەر دەبێت دوژمن گوێ لە دەنگی تۆپەكان بگرێتو هەر دەبێت ڕاستییە نوێیەكان لە بەرە ببینێت چی ڕۆژێك بووە یان مانگێك یان ساڵێك خوایش یار بێت بۆ ئەم خواستە بەهێزەتان سەردا دەنەوێنێت .

● **تا ددان بە مافەكانماندا نەنرێت ناكشێینەوە**

كەواتە برایان بە ئاشكرا بە لیژنەی كۆششی ئاشتی خوازی دەڵێین كە ڕۆژی سێشەممەی داهاتوو دەگاتە بەغدا بە فەرمانڕەواكانی تاران رابگەیەنی كە عیراقییەكان لە یەك بست زەوی ناكشێنەوە تا ددان بە تەواوی مافەنیشتمانیو نەتەوەیی یەكانماندا نەنرێت بێ كەمو كورتی هەروەها پێیان دەڵێین ئەو نەرمییەی كە لە سەرەتای جەنگدا لە سەری ڕۆیشتین ئێستا بۆ بەرگری لە خوێنی شەهیدەكان سەختی بەكار دەهێنین .

برایان بەناوی هەموو ئێوەوە پێیان دەڵێین عیراقیەكان بەردەوام دەجەنگین تاكوو دوژمنەكەمان سەر بۆ هەموو مافەكانمان دادەنەوێنێت بە یارمەتیی خودا یان ئەو ڕژێمە بۆگەنەی ئەو پیاوە جادووبازانە دەڕووخێت كە خۆیان وا ناو دەبەن پیاوی ئاینین لە ئێراندا .

برایان لەم جێگاوە ڕای دەگەیەنین بەناوی ئێوەوەو بە ناوی گەلی مەزنی عیراقەوە ئێمە هەموو یارمەتیو هەموو توانایەك پێشكەشی براكانمان دەكەین ڕۆڵەكانی عەرەبستانی تێكۆشەر تاكوو خواستی تەواوی خۆی دەبێت بۆ بڕیار لەسەر دانی ئەو چارەنووسەی خۆیان هەڵی دەبژێرن .

● **پشتی نەتەوەو بزوتنەوە نیشتمانیەكانی ئێران دەگرین**

دیسان رای دەگەیەنین ، كە ئێمە ، هەموو پشتگیرییەك پێشكەش بە نەتەوەو بزوتنەوە نیشتمانیەكانی ئێران دەكەین تا دەتوانن ئەو ڕژێمە دواكەوتوە گومان لێ كراوە بەكرێ گیراوەی لە ئێرانە ڕامالی دەكەنو گەلانی ئێران دەتوانن ڕژێمێك دادەمەزرێنن كە بتوانین لەگەڵیا بگونجێین .

برایان : براكانتان قائمقامو بەرپرسیاری شارەوانی بەرپرسیاری حزبی هەندێ داواكاری قەزاكەو ئەم شارەو ناحیەو گوندەكانی سەر بە قەزاكەیان پێشكەش كرد ، بەپێی توانای دەوڵەت لەسەر زۆری موافقەتمان كردو موافقەتمان لەسەر داواكاریەكانی پێشوو كرد .

پێیان وتین كە هەندێكتان خانوتان لە دەرەوەی سنووری شارەوانی كردۆتەوە بەر لە تەواوبوونی دوا نەخشەی بنەڕەتی كە ساڵی ١٩٧٢ دانراوە ، هەندێ لەوانەی خانویان كردۆتەوە ، لەسەر پانایی زیاتر لە (٣٠٠) مەتر كە دەوڵەت دیاری كردوە ، بینای كردوە ، موافقەتمان كە بەناوی خاوەن ماڵەكانەوە تەسجیل بكرێ ئەگەر چی لە (٣٠٠) مەتریش زیاتر بێ ، دیسان پێیان وتین كە دابەشكردنی ئەرز بەسەر هاووڵاتیەكاندا لە ماوەی كۆمەڵەكانەوە دەمێكە لەم قەزایەدا نەماوە ، دوای سەرنجدانی پارچە زەویەكانی كە قەزا بۆ عسكەرییەكانی زامن كردوە ، ئەوانە بەو ناوەوەی پێشەكیان دەدرێتێ .

كەواتە نزیكەی دوو هەزار پارچە زەوی ئێستا ئامادەیە بۆ دابەشكردنو داوامان لە شارەوانیو قائمقام كرد كە دەست بكەن بە دابەشكردنی دوو هەزار پارچەكە دا بەسەر هاووڵاتیاندا .

تكایە سڵاومان بگەیەنن بە دورترین گوندو ماڵ لە گوندەكانی عیراقو هەموو عیراقیەكان لە شارەكانی سەر بەم قەزایەو پشت بەخوا هەمیشە دەتانبینین كە سەر بەرزو روو گەش دەبنو خوالێتان موبارەك بكاتو سڵاوو درودی خواتان لێ بێت .

لە بیرەوەری شەهید بوونی
قازی محمدی نەمردا

خەباتو تێكۆشان ...

لە پێناوی مافی ڕەوادا

گەلی كورد ، لە كوردستانی ئێراندا هەر لە زووەوە بۆ مافە نەتەوەیی یە ڕەواكانی خۆی تێكۆشاوەو ، لە پێناوی وەدیهێنانی ئۆتۆنۆمیدا قوربانیی داوەو ، كاروانی خەباتی خۆی دەوڵەمەند كردووە .. ئەوە بوو لە سەردەمی حەمە ڕەزا شای ئەڵقە لە گوێی ئەمریكادا توانیی بە زەبری بازووی خۆی هێلانەیەكی خنجیلانەی ڕازاوە پێك بهێنێت ، ئەویش كۆماری ئۆتۆنۆمیی مەهاباد بوو لە ساڵی ١٩٤٦ دا ، كە ببووە درێكی سەختو چەقیبووە چاوی ئیمپریالیزمو كۆنەپەرستان ، هەر نەك ئەمە بەڵكو چەندین هۆی تر وای لە حەمەڕەزای گۆڕبەگۆڕ كرد لەگەڵ داردەستەكانیدا هەوڵی لە ناو بردنی ئەم كۆمارە پیرۆزە بدەنو لە ناو لانكی خەباتدا بیخنكێنن .

ئەوە بوو پاش ساڵێك بەسەر تێپەڕبوونی دامەزراندنی كۆماری ئۆتۆنۆمیی مەهاباددا ئەو هێزانە كەوتنە خۆیانو، بە یارمەتیی ئەو هۆیانەی لەو بارودۆخانەی ئەو سەردەمەدا لە ئارادا بوون ، توانییان هێرش بە رنە سەر كۆماری مەهابادو بیڕووخێننو پاش لە دادگادانێكی ساختە قازیی محەمەدو هاوڕێكانی لە سێدارە بدەن .

لەم ڕۆژانەیشدا كە ئەو بیرەوەرییە تاڵەمان بەسەردا تێدەپەڕێتو گەلی كورد لە كوردستانی ئێراندا ، لە سەردەمی جادووگەرێكی بێ مێشكو ڕەگەزپەرستدا، چەكی خەباتی كردووەتە شانو بۆ ئەو مافە ڕەوایانە تێدەكۆشێت كە ئەوسا خەوی پێوە دەبینیو لە كۆماری مەهابادا هاتە دی، بەڵام خەوەكە لە نیوەدا پچڕا .. لەگەڵ ئەوەشدا ئێستا گەلی كوردی قارەمان لە كوردستانی ئێراندا لە خەباتو تێكۆشانی سەختو درێژو قوربانیدانێكی ئەوتۆدایە ، كە ڕۆژ بەڕۆژ سەركەوتنی نوێ تۆمار دەكاتو ، خاكی پیرۆزی كوردستانی ئێرانی كردووەتە دۆزەخو ئاگرو بڵێسەی ئەوتۆ ، هێزەكانی فارسە ڕەگەزپەرستەكانو پاسەوانەكانی خومەینیی جادووباز بسووتێنێتو پەندی ئەوتۆیان بەسەردا دابدات هەرگیز لە بیریان نەچێتەوە .

مێژوو ئەوەی سەلماندووە كە ڕەوڕەوە بەرەو پێشەوە چووەكەی هەر لەگەڵ گەلی تێكۆشەردایەو ئەو گەلەی لە پێناوی مافە ڕەواكانیدا خەباتو تێكۆشان پەرەپێ بدات دەبێت هەر بگاتە ئامانجی خۆیو ، بیرەوەریی لە سێدارەدانی قازیی محەمەدو هاوڕێكانی دەبێتە پاڵپێوەنەرێكی تیژكردنی خەباتو تێكۆشان بۆ هێنانەدیی ئەو ئامانجانەی گەلی كورد لە پێناویاندا لە كوردستانی ئێراندا تێدەكۆشێت ..

قازیی محەمەدو هاوڕێكانی لە بیری گەلی كورد لە كوردستانی ئێراندا ناچنەوەو هەردەم لە ناو گیانو دەمارەكانیاندا دەژینو خەباتیشیانو قوربانیدانیشیان ، ڕێگەی خەباتی ئێستایان ڕووناك دەكەنەوەو ، هەردەم پەیڕەوی ئەو ڕێڕەوە مەزنەیان دەكەن كە لە پێناویدا بوون بە قوربانی سڵاوو ڕێز لە قازیی محەمەدی شەهیدو هاوڕێ شەهیدەكانی .. سڵاویش لە گیانی پاكی شەهیدانی كوردو كوردستان.

ـ نەبەز ـ

دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوكردنەوەی كوردی
دیداری شیعری كلاسیكی كوردی

لە ڕۆژانی ١٤ ، ١٥ ، ١٦ی نیسانی ئەمساڵدا لە شاری سلیمانی ئەم دیدارە دەبەسترێ ، نووسەرو ڕۆشنبیران بانگ كراون بۆ ئەوەی بەشداری لەم دیدارە بەنرخەدا بكەن .

وەزیری ڕۆشنبیریو ڕاگەیاندن پێشانگای ساڵانەی هونەرمەندە تەشكیلی یەكان دەكاتەوە

بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیری ڕۆشنبیریو ڕاگەیاندن لە هۆڵی كۆمەڵەی هونەرمەندە تەشكیلییە عیراقیەكان لە مەنسوور پێرێ ئێوارە بیستو دووەمین پێشانگای ساڵانەی كۆمەڵەی كردەوە .

ئەم پێشانگایە كە ١١٥ تابلۆی ٧٢ هونەرمەندی تێدا پێشان دراوە ماوەی بیست ڕۆژ بەردەوام دەبێت ، لە تابلۆكاندا هونەرمەندەكان ئەو باسانەیان نواندووە كە گیانی سەركەوتن دەپارێزێت ئەو سەركەوتنەی جەنگی قادسیەی صدام دژ بە فارسە ڕەگەزپەرستەكان بەدیی هێنا .

وەزیری بەڕێز لە ووشەیەكدا كە لە تۆمارگەی سەردانەكانی پێشانگاكەدا تۆماری كرد ڕێزی خۆی بۆ هونەرمەندە عیراقیەكان دەربڕی كە ڕۆژانە لە چوارچێوەی تابلۆو هۆنراوەو گۆرانییەوە مامەڵە لەگەڵ قادسیەی صدامدا دەكەن .. قادسیەی سەربەرزیو شكۆمەندیو سەربەستیی نیشتمانی .

گەشتێكی سەرۆكی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی كوردستان بە وەكالەت بە پارێزگای دهوك دا

بەڕێز محمد امین محمد احمد سەرۆكی ئەنجوومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی كوردستان بە وەكالەت سڵاوی بەڕێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین بە هاووڵاتیانی قەزای ئامێدیو ناحیەی سەرسەنگ ڕاگەیاند لە پارێزگای دهوك .

لە كاتی چاوپێكەوتنی بە بەڕێزان لێپرسراوانو هاوڕێ حزبیەكان لە قەزاو ناحیەكەدا ووتی تاقی كردنەوەی ئۆتۆنۆمی بووەتە تاقی كردنەوەیەكی نموونەییو خاڵێكی ئەوتۆ هەموو هاووڵاتیەكی دڵسۆزی ناوچەكە پشتی پێ ببەستێت بۆ ئەوەی هەمیشە تیشكدار بێتو پتەوترو قووڵ تر بێت لە مێشكی هەموو عیراقیەكاندا بە كوردو عەرەبو كەمایەتی نەتەوەییە براكانی ترەوە .. دووپاتی ئەو بایەخدانە گەورەیەی كردەوە كە سەركردایەتیی حزبو شۆڕش لە سەرووی هەموو شیانەوە پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی بەڕێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین بۆ پەرەپێدانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیو گوڕ خستنە دامو دەزگاكانی لە هەموو بوارێكدا .

پەنجەیشی بۆ ئەو شوێنەوارە گەورەیە درێژ كرد كە سەردانەكەی بەڕێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین بۆ پارێزگای دهۆك سەرەڕای بەشداری كردنی بەڕێزی لە شادیی گەلەكەماندا بەبۆنەی جەژنی نەورۆزەوە لە دەروونی گەلەكەماندا هێنایە كایەوە جگە لە دەلالەتی قووڵی لە واقیعی ناوچەكەو دووپاتی شانازیی سەركردایەتی حزبو شۆڕشو یەكێتیی گیانیی بەگیانی كردەوە لە ڕیزی ڕۆڵەكانی گەلەكەمانداو گردبوونەوەیان لە دەوری سەركردایەتی مێژوویی یانەی وولاتە تێكۆشەرەكەمان .

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەنی ڕاپەڕاندن بەوەكالەت دەربارەی قۆناغە مێژوویی یەكانی زۆرانبازیی عەرەبو فارسەكان دواو ئەو ڕقە بەرایەتی یە كۆنەی كە ڕژێمی نوێی ئێران دژی گەلەكەمانو نەتەوەی عەرەبمان هەبەتیو پەنجەی بۆ ئەو هەڵمەتی كوشتنو برینی بە كۆمەڵەی ڕاكێشا كە بەردەوام ڕژێمی نەزانەكان لە ئێران دژی گەلانی ئێران ئەنجامیان دەدات لە كاتێكدا كە گەلی كوردمان لە عیراقدا لە ژێر سایەی دەستكەوتەكانی ئۆتۆنۆمیدا دەژێت .

بەڕێز محمد امین محمد

بروانە : ل : ٧

دهوك و نەورۆزو بەهار

شاری دهۆكیش وەك هەموو شارەكانی كوردستان بەشداری لە ئاهەنگەكانی ئـادارو نەورۆزداكردو بەخۆشییەكی بێ پایان جەژنی نەورۆزیـان پیرۆزكرد ، ئەوجەژنەی كە هەموو گەلی كورد شانازیی پێوە ئەكات ،

هەر لەسەرەتای ڕۆژی نەورۆزدا هاووڵاتیان خۆیان گورج ئامادەكردو بەرگی كوردی ڕەسەنیان لەبەركردو ئاسمانی سامالیش تیشكی زێڕینی ڕۆژی پێ دەبەخشین لەهەرلایەك كۆمەڵ كۆمەڵ جەژنە پیرۆزەیان لەیەكتر ئەكردو بەدڵخۆشییەوە ڕێگایان ئەبڕی بۆ گرێ قەسروكا ـ كە چەند كیلۆمەترێك لەباكوری گەلیی دهۆكەوە دوورە ، میریش پاسی گواستنەوەی تایبەتی بۆ ئەم مەبەستە ئامادەكرد بوو هەرقوتابیان بوون هەڵبەستەكەی پیرەمێردیان وەك بولبول ئەووتەوەو چیاكان دەنگیان دەدایەوو سروودی ئەم ڕۆژی ساڵی تازەیە نەورۆزە هاتەوە ـ گوێی بردەكرد هاووڵاتیان بەناو گەلی دهۆكدا ـ تێئەپەڕین كەتابلۆی ئەو دارستانانە دەردەكەوت وێنەیەكی سەرنج ڕاكێش بوو

ئینجا هاووڵاتیان دەستیان گرتو شاییو هەڵپەڕكێیان ساز كردو زەوی تەڕیان ووشك كردو تۆزیان لێ هەڵسانو دەنگی دەهۆڵو زووڕنایش لەهەموو لایەك دەهاتو لەگەڵ هاژەی ڕووبارە بچكۆلەكەی دهۆكدا تێكەڵ دەبوون ، ئاوازێكی سرووشتی خواكردیان لێ دروست دەبوو، هەر كچی شۆخو لاو بوو جلوبەرگی میللیان لەبەر كرد بوو ، خەندەی لێوو خۆشی دڵیان لەگەڵ ئاوازە سروشتیەكەدا تێكەڵ دەبوو.

ئاگری نەورۆزیش ئاسمانە سافەكەی دهۆكی ڕووناك كرد ئاگر كردنەوەیان لەسەر چیاكان وارێز كردبوو كە بەئاشكرایی ئەخوێندرایەوە كە نووسرابوون « ٢١ی نەورۆز» ـ كاوە ـ كورد ـ . بەڵێ شاری دهۆكیش بەگەرمی یەوە پێشوازی بەهارو نەورۆزو یاسای ئۆتۆنۆمیی كرد، ئاهەنگی تایبەتی لەزۆربەی قوتابخانەكانی دهۆكدا گێڕاو سازكرا ئیتر هیواداریـن هەموو ساڵێك نەورۆزو بەهارو یادی ئۆتۆنۆمی بەخۆشی بێن ، .

پ . هاوكاری ـ دهوك

پرۆگرامی ناوخۆی ئەنجومەنی نیشتمانی دەرچوو

ڕۆژی دووشەممەی ڕابوردوو دەقی پرۆگرامی ناوخۆی ئەنجوومەنی نیشتمانی لە ڕۆژنامەی ڕەسمیدا بڵاو كرایەوە .

پرۆگرامەكە بریتییە لە شەش بەش كە دەربارەی ئەمانەی خوارەوە ن :

هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجوومەنو كارەكانی دەستەی سەرۆكایەتیو ئەندامێتی لە ئەنجوومەنداو ڕاستیی هەڵبژاردنو ئەركو مافەكانی ئەندامی ئەنجوومەنو كۆتایی هاتنی ئەندامێتییو لیژنەكانی ئەنجوومەنو لیژنەكاتییەكانو ڕەوتی كار لە ئەنجوومەندا سەرەڕای باسی یاسا دەركردنو ئەركەكانی دیوانی ئەنجوومەنو بوودجەی ئەنجوومەنو چاككردنی پرۆگرامی ناوخۆی سەرەڕای چەند دەستەڵاتی تر .

Institut kurde de Paris

بیرێك

ئەدەب و جەماوەر

هـەر كـە ناوی ئـەدەب دەبرێ‌و ناوی جـەماوەری گەگەڵدادێت..

یەكسەر هەندێك پەنجەی ڤیتۆ بڵند دەكەنەوە :

— ئەی هونەرو تەكنیكی ئەدەبی !؟

— نەخێـر ئەدەبەكـەمان ناكەینـە شـۆرباو جـەماوەر هەڵی‌قورێنێ .

— كاری ئێمە ئەدەب‌و هونـەرەو قوتابخانەی لەناوبردنی نەخوێنـدەواری دانانێین‌و دەرسی ئەلفـوبێ‌ی تیـا ناڵێینەوە .

— دەبێ ئەدەبەكەمان لـە بەرەوژوورو ئاستێكی هونـەری بەرزدا بێ ...

هتد .

لەڕاستی‌دا ئەو قسانە گشتی ڕاستن‌و .. نكوولیمان لێیان نیە ..

كەسیش نەهاتووە داوایان لێ‌بكات كـە ئەدەبەكەیان بكەنە شۆربا .. یا پارووێكی نەرمە قووت‌و بێ ئەركی دان پیانان‌و جـووین قووت بدرێت .. ئـەی كێ وتویـەتی قوتابخانەی قـەلاچۆكردنی نەخوێنـدەواریمان بۆ دانێن ؟! بەڵام بۆچی ئەم بیانوانە دەگرن ؟!

ئەوان كەوا بە ساكاری لەم كێشەیە دەدوێن‌و دەیخەنە ڕوو نابێ ئێمەش هەروا بـە ساكاری دەست بـە پشتیان‌دا بدەین‌و بۆیان بسەلمێنین .. چونكە مەبەستیان شتێكی ترەو لەم حاڵەتەدا پرسیارەكە بەم جۆرە بەرەو ڕوویان دەكرێتەوە:

ئایا ئەدیبان‌و هونەرمەندان خۆیان نایانەوێ ئەوەی لە بیرو هۆش‌و هەست‌و نەستیان‌دا هەیە بیگەیەننە خەڵكی ؟! هەر بەم جۆرەش جەماوەر دەیەوێ لە ئەدیبەكان بگات چیان دەوێ‌و چی دەڵێن .. فەرموون نە شۆرباو نە قوتابخانە .. بەڵام پێمان بڵێن چیتان دەوێ‌و بەس ! .

ئایا لایەنی هونەری .. یا شێوەی دەربڕین لەپاڵ هەموو تەكنیكەكان‌دا بۆ ئەوەیە كـە خوێنەران تەرە بكات‌و دەست بەڕوویانەوە بنێ‌و ببێتـە پەرژین‌و تەلبـەندو درگەزێی نێوان ئەدیب‌و خوێنەرەكەی ؟! یا لایەنی هونەری بۆ ئەوەیە خوێنەر زیاتر كـەمەندكێشی جـوانی‌و نازداری بەرهـەمەكە بكـات‌و خزمەتێكی پایە بەرزی مەبەست‌و فیكرەكە بكات‌و جوانترین پەیوەندی لەنێوان بەرهەم‌و خوێنەردا بێنێتە ئاراوە ؟!

نا .. هونەری مەزن‌و باڵا پەرژین‌و تەلبەند نی‌یە .. بەڵكو هونەری نازدارو پاك ئەو بەرگ‌و كاڵا نازدارو ئیسـك سووكەیە كە دڵی خـەڵكی پابەندی خۆشەویستی‌ی خـۆی دەكات‌و زیاتر ئامێر بۆ ئەو خەڵكە دەگرێتەوە كە بە پەرۆشەوە كاتی خۆیان بەژواتی بەردەوامی وشـەی پاك‌و خاوێنـەوە بەسەردەبەن .

ئەدەب بـە دابڕانی لـە جەماوەر ناكەوێتە ئاستێكی بەرەوژوورو بەرزەوە .. بەڵكە كەنار دەكەوێ .. چونكە ئەو ئەدەبەی ئەمڕۆ لەنێوان ئەدیبان‌و پوختەی ڕۆشنبیران خۆیان‌دا بەهەزار حاڵ هەناسـە بدات‌و بۆ خۆیان سـاغ نەبێتەوەو نەتوانن چێژێكی لێ‌بكەن‌و لەگەڵیدا تەنگەنەفەس بن ، لـە داهاتوودا چۆن‌و بۆ كێ دەژی‌و دەور دەبینێ ؟!

تكایە وا تێمەگەن مەبەستم گەڕانەوە بێ بۆ شێوازی ئەدەبی كۆن‌و بەسەرچوو .. هەروەها تكاشم وایە كە واش تێنەگەن هەر شیعرێ خەڵكی لێی تێ بگات ئیتر بڕوانامەی جەماوەرێتی‌و خزمەتگوزارێتی بدرێتێ .. نا .. چونكـە نموونەی شیعرو بەرهەمی ئەدەبی ئەوتۆ زۆرە كـە خەڵكی هەمووی لێی تێ‌بگەن بەڵام هەڵقوڵاوی نێو میللەت نـەبێ ، بەرامبەر بەمەش ئەدەبیش هەیە كـە زوربەی جەماوەر لێی تێناگات بەڵام هەڵقوڵاوی موعاناتیانە ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەمەیە :

بۆچی بەرهەمە هونەریەكانمان هەڵقوڵاوی باری ژیانی جەماوەر نەبێ‌و لە هەمان كاتیش‌دا لێی تێ‌بگەن ؟! ئاشكراشە ئـەو بەرهـەمەی تام‌و بۆو ڕەنگ‌و سیمای خۆت‌و لەشەوەو نیشتمانەكەتی پێوەبێ‌و بە زمان‌و دەم‌و دووی ئـەو خەڵكەو نوكتەو خەم‌و ئومێدو فەلسەفەو هەڵوێست‌و بیرو باوەڕەوە .. ئەمـەیان جورئەتێكی زۆری دەوێ‌و لـەو بەرهەمانەش جیاوازە كە بە تەنیا لە نووسەرەكەوە دەگەنە سـەر ڕووی چاپەمەنی‌یەكان‌و كۆتایی‌یان دێت .

رؤوف حسن

ووشكە سال

هەموو شەوی كە مۆتەكەی غەمێكی خەست ، یەخەم دەگری

لووتكەی چیای دەماوەندی هەڵبەستەكانم تـەم دەگري .

كە ئەستێرەی بەرۆژ نووستوو چاوهەڵاێنێ بۆ گەشتی شەو

لـەو پەپوولە ڕادەمێنێ ، تاریكان دەوری شـەم دەگرێ .

كە فرمێسكی چاوی كانی ، لەژێر پێلووی دوو تاشەبەرد قەتیس دەبێ

لافاوێكە،ڕێ بە كاروانی كوێستانی وەلی دێوانەوشەم دەگرێ.

كە ووشكە ساڵ پەڵەی دواخست ، هەڵدەقرچێ لێوی زەندۆڵ

نەمامی زڕ ، ڕەزی ڕزیو ، زۆڵە میوەی كەم‌كەم دەگرێ .

لە پەرێزی ووشەی ڕەسەن ، چووزەرەی هەڵبەستێكی تر

سەردەردێنێ و گوڵێكی زەرد بۆ عیشقی زین‌و مەم دەگرێ .

غەریب پشدەری
قەلادزێ

كورتە چیروك

شرین

عبدالله محمد عبدالله

وەێ بابـو مـا وێ خولیسەرێ چكربو ؟ خونـە خەلەتیەكا هند مەزن‌كریو ، وەسا دڤنا خەلكـی لـێ بلندبوێ ، هـەچیـێ نەشەهرەزا دێ بێن كانـێ چ قوپحەت كربو ، نەخێر .. نەخێر وەنینە ئەوا ئەز پـێ دحەسم‌و دزانم كچكەكا گەلەك بەرۆژو دل پاك‌بو.بەلێ خودێ نەكەت دڤی چاخێ مەیـێ نوكەدا ئـەوێ تـێژی ب ڤێكراچون‌و ململانێ ، تژی كەربو كینی‌و ئاستەنـگ‌و نەخوشی ، كەس ببیتە قاچكێ دەڤێ خەلكی ، ئەگەر كـو چو جـارا ژدەڤـێ وان نادەركەڤت ، هەر دێ بتـە بەنیشتی دەڤێ وان . هێ‌ی ... هێ‌ی یا ژوێڤە خەلـك هەمی خویشك‌و برایێن وێنە، ئەوا ئەز پێ دزانم ئەڤەیە ..

بەلێ . . ئها تشتەكـێ دیژی هاتە هزرامن ، ڕاستە ئەو ژی وەیە ... وەیـە دروستە هندی بێژی یاچاڤ ڤەكری‌بو ل ژیانێ ، ژوێڤـە خەلك هەمی وەكـی وێ دل پاقژن كانیكێن زەلالن ، بەلێ نەخێـر وەنینـە .. ! براستی ئەزێ مەندەهوشـس بویم، ئەز نزانم مەژیێ خەلكی چ تێدایە . یا ژهەمیـا سەیرتر بەرێ چەند روژەكـا هەكو چویمە جەم (شێركۆ)ێ من بەرێ خو دایێ چڤاتـا گرتی‌یەو بەحس بەحسـێ (شرینێ)یە ، ... پشـتی ڕوینشتیمە خارێ هەمیـا بسەرو سوبمایەكێ سەیرقـە دنێرانە من ، گوتنـە مـن (ئەرێ تە زانی‌یە ؟) مـن گوت (بوچی ماچ قەومی‌یە !)

ـ وەو بابۆ دێ بێ‌ی لپشت بەرێ كەرنڤستی ، دیـارە تە های ژچو نینە !؟

ـ نەخێر ، ماتشـتەك بویە !؟

ـ جامێـر سوحبەتـا شرۆیێ

ـ سوحبەتا چیا شرۆیێ ؟

ـ دویهی ژێ مـەیا ل دوو سێ ئەردەكا دیتی ،

نەقلا دویماهـی‌یێ مـە دگەل كابرایەكی دیت تریڤێنـا كەنیا وێ ئەر خەلكـێ ل‌وێ هاوێرێ هەمی بێزاركربوون ، وێجە تو چ دبێژی ئەمژی خو لێ نزیك كەین ؟

ـ بو چ خو لێ نزیك‌كەین ؟

ـ ئەمژی وەكی ڤی خەلكی بەلكی ئێ‌و ....

ـ نەخێر ، ئەز بخو دگـەل هەوە نینم ... براسـتی شێركۆ من ئەڤ هزرە ژتـە نەدكر ، من وەهزر تویـێ تێگەهشتی‌و تو دێ هەڤالێـن دێ ب خەلەتـی یێـن وان حەسینی ، لێ من نەزانی كـو تو سەربارێ هەڤالانی .

ئەڤجا ل سەرڤی تـەرزی (شرین) ببو بەنیشتی دەڤێ خەلكێ تاخێ‌و هەڤالێـن وێ یێن خاندنگەهێ ، روژ بـو روژێ ئاخفتن شارهاێتر لـێ دهاتن‌و قەسێن پڕۆپویـچ ل زێدەێ ددان . هەتا دەمەكـی شرینێ هند های ژخو بـوی ، زانی كو یا بویە سوحبەتـا دڤێ خەلكی‌و چ جهـێ بچیتێ بەحس بەحسـێ وێ‌یەو یێ كەسـێ دێ نە ، شاش بو حەیبەتی‌یێ سـەرێ وێ گـرت‌و دگـوت (ئەڤە من چكریە ؟ چ لـێن هاتی‌یـە ؟ ئـەز چ مە ؟ باوەڕناكەم من چو ڤوسـیری كربن ... كرێتـی كـربن ، نەخێر دیارە ئەز ئەڤ شرینـە نینم ئەوا ئاخفتن ژێ تێنـە گوتن ... باوەڕناكـەم ... باوەڕناكەم ئـەز بـم ... باوەڕناكەم .. باوەڕ .. نا .. كە .. م)

هەر هندبوو كو شرینـێ ئەو سوحبەت گولێ‌بووبـن ، روژ بو روژێ پتر دخـەمادا دهاتە وەرپێچان ، ئـەو كچا وەكی گولەكێ گەش روژبـو. روژێ دچر مسی ، نە دزانـی كادێ چ خولیێ بسـەرێ خو وەركەت‌و خو ژ ڤـان ئاخفتێن هەتكبەر قورتالكەت، چونكی وەلێ هات ئـەو قەسێن دهاتنەكرن گەهشتنە مروڤێن وێ .

ئەڤجا ل سەر بـارێ وان هەمی خەم‌و كول‌و كەسەرادا كەفتە بەر شیرێ قەسـەو تەحن‌و گوتنێن مروڤێن خـو ئەمازە خویشك‌و بـراو دەیك‌و بابا . ل ڤێرە شرینێ نەدزانی كا دێ چاوە دڤـن دەریا بێ بن خو رزگاركەت، وەكی مروڤەكی چو ژمەلەڤانیا نەزانیت‌و هەر تەپ تـەپا وی بیت دگەرێدا ، هەتا گـەلەك جارا وەلێ دهات دگەهشتە باوەڕیەكـا وەسـا خـو نوقم بكەت دوێ ژیانا پـڕی ئاستەنگ‌و نەخوشی‌و بوخـو دگوت :

(خودێ هەكە تە ئـەز بڤێم تو بو زوی من بوخـو ناڤەگێریەڤە ؟ ما هـەكە وە لمن هاتبیت ئەز ببمە بەنیشتێ دەڤێ خەلكی‌و ب چو تـەراز هوسا بوچی‌یە ، ئەگـەر هەبیت ئان نەبیت بلا لبـن حەفت كـەلـەكێن بەرابیت .. ، لێ هەكـە وەلمن هاتبیت نێزیكتریـن برادەرێن من خو ژمن دویـر بێخن وە دیارە ئەزا هـەژی ژیانێ نینم‌و لەوتی بویم ، من مافێ ژیانێ نەمایە لەسـەر ڤێ دنێ ... ، ئەز بو خـو ناكوژم دا بەلامن ژ خەلكـی ڤەبیت‌و ئەز ژێ تەنا ببم ؟

.. . نەء .. نەء ، ئەڤ مرنا هو ژی یا خەلەتە ، ماهەكـە من خوكوشت‌و نافـێ مـن هەر ما ددەڤێ خەلكی‌دا ئەڤە عوزر ژڤویحەتێ مەزنتـر لێ‌هات‌و ، ئەڤجا مروڤێن من ئێك جار نەشێن سەرێ خـو ب‌هەلینن دناڤ خەلكی‌دا .)

ئەڤە بـو كارو كوكێـن شرینێ‌و ڤێكـراچـوونا دەرونی دگـەل خو ، بەلـێ وان هەمی خـەلكێ خـرا ب هندەك كەس ژی هـەبوون بەرەڤانیێ ژێ بكەن‌و ململانێ دگەل وی خەلكی بكەن ئەوێن وان سحبەتێن بڕوبویـچ زێرا دەبێژن ، چونكی ئـەو گەهشتبونە وێ ڕاستی‌یـێ ئەو قەسەو ئاخفتنێن تێنـە گوتن شرین گەلەكا ژهنـدێ دویرە ، باوەڕ نەدكرن ئـەو ئەو كچە ئەوا ژێرا دپەیڤن ، وان دزانی گەلەكا خولبـەر شرینێ ترخوش كربو ، بەلـێ شرین شیا وەكی شێرەكـی هەڤ تەنگیا وان هەمیـا بكەت ، هەمـی ڕەڤـین‌و خوبدەست كەسێ ژ وانڤـە بەرنەدا ، گەهشـتبونـە باوەڕیەكا وەسا كو شرینـێ دڤێت ئەڤینەكا مـەزن دروست‌بكەت لە ناڤبەرا خۆو هەمی خەلكی ؛ كومەلەكـا نوی ئاڤا بكەت ، وی دیوارێ بەحن‌و بلند بهەرێفت . . . رێ جودایـێ نەهێلیتن ل ناڤبەرا كچێ‌و كوری ، ئەڤە هەمی هیڤی‌یێن وێ‌بـوون .

لێ مخابن خەلك لەئەڤینا وێ نەدگەهشتن ، ئـەسازە دماڵژیدا هەر چاڤـەك لێ‌بوونـە دەه چـاڤ ، خویشك .. باب . . برا .. دەیـك هەمـی ببوونـە زێرەڤانێن وێ ، هەتا وەلـێ هاتبو نەدشیا دەسـتێ خو بو كتێبەكێ درێژكەتن ، دەمێ بابێ وێ ئەنیاخـو لێ دكرە گـرێ‌و چاڤێن خـو لێ‌بلوق دكرن وەسا ژ كـەل دچویـێ‌و دگـوت

(ئەو چ ڕەش ڕەشكێـن پویچن تو دخوینی ؟ ئەگـەر وانژێ وەجەك تێدا هەبـا كچێن خەلكی هەمی داخـو پێڤە مژویلكـەن ... وەی نەتوبی‌و نەرەش ڕەشكێن‌تە.. چی گاڤا من زانیبا ئـەڤ شرۆیە دێ ژتە دەركەڤت ، هـەر روژا هـەڤ روژ دا چنگلێ‌تە گرەو تە هاڤێژمـە دبنێ بیرا پیساتی‌یێدا . . . دا تو نەگەهشتبایە ڤـێ روژا ڕەش . .)

هەر ئەڤ گوت گوركەبوون هیڤی‌یێن وێ دسـینگیدا كوشتن‌و نەهێلان دنیـا زەلال ببینن‌و بنـە چرایێـمن روناهی‌یێ ، هەر ئەو روژبـو شرینێ خو كرە حەپسـیا ئوداخو نەدڤیا تێكەلیا كەسێ بكەت ، هەتا كو وەلـێ هات باوەڕی ب نێزیكتریـن دوست‌و هەڤالا نەما ، دونیـا لێ ببو پابوشكێ كەزوانـێ، هەر ئەو نوشـت بـوون كرێ‌یەكا مەزن دروست‌كـرو كەفتنە دریـا ویـدا . . . ڕەشبینی‌یێ خو لێ‌كرە مێڤان‌و هێدی هێدی بو هوكرا ژیانـا وێ ، نەدشیا ب چ تەرز خـو ژێ قورتالكەت ، هەر چەند ئەو وێنەو ئاخفتنێن كرێـت دهاتنە هزرێ دابخودا چیتـە خارێ‌و وەكی گول مچكەكێ لێ دهـات‌و لهـاوارو ڤیرياددا ، دلێ وێ بخـو دسووت‌و نورو نور دبـەر داگرێ ، هندی لێ دنـەرێ كەس ل هاویـرێ نینـە دا پیچك بـارێ خەمێـن وێ سڤك بكەت ، ئینا چـو بدەستڤە نەما ، چ پەرتـوك‌و كتێب هەنە كت كتە بپـال ئێكڤەنان ل ئەردی دگـەل كتێبا دئاخفت ، دا ئاهـو ژان‌و خولی سەریاخو بـو بو وان ڤەگێریت ، بەلـێ وێ هندێ ژی چو هوودە ژبـو نەبو ، چونكی بەرسـڤا وان كتێبا هەر ئەو پەیـڤ‌بوون ئەوێن بـەری هینكـێ وێ داعویراین (ئاخ ... ئاخ مرن . . . مرن توبـو مـن چ دەرمانی) جـار نـاژی وێ پارچە هۆزانا ژبەر دهاتەڤـە بیرێ‌و دگوت :

بڕوانە : ل : ٧

بەرهەمی نوێ

● لەژێر چەتری كارگێكدا

چیرۆكێكی منداڵانە لـە عەرەبی‌یەوە كراوە بەكوردی‌و لە بەرگێكی ڕەنگاورەنگـ‌و ڕازاوەدا بەڕێوەبەرێتـی خوێندنی كوردی چاپـی كردووەو بڵاوی كردوەتەوە ، ئەمەش ئالقـەی «١٤»ی هۆیەكانی فێر كردنە .

● مرۆڤە ترسناكەكان

(١٤) كورتە چیرۆكـی عەرەبی‌ی نووسـەری لاوی عەرەب یاسین رفاعیەیـە ، كاك ئەحمەد محەمـەد ئابلاخی‌و خاتوو تەنیـا غەفور داراغا كردوویانە بـە كوردی‌و لە چاپخانـەی « الحوادث» لە بەغـدا چاپ كراوە .

● كۆڕێكی چیرۆك خوێندنەوە .. لە سلێمانی

لەم ڕۆژانەدا بەڕێوەبەرێتی‌ڕۆشنبیری جەماوەر لـە پارێزگای سلێمانی كۆڕێكـی ئەدەبی بۆ خوێندنـەوەی چیرۆكی كوردی لە هۆڵـی‌فارابی زانكۆی سلێمانـی ساز كرد لەم كـۆرەداكاك محمد مركـری سێ - ٣ - چیرۆكی لـەژێر ناونیشانی - سیانـەی مەرگی پیرۆز - خوێندەوە كەبریتی بوون لە چیرۆكـی - شیرین‌و دوا سەرنج‌و ئامێردەكان - ئـەوەی دووەمیان لە شێوەی دارشتنیاسەرەتاو كۆتایی چیرۆكەكـە پێچەوانە بوون. واتە ئەنجامی چیرۆكی پێش گێڕانـەوەی بەسەرهاتە كە خستبوو .

شایانی باسە لە كۆتایـی خوێندنەوەی چیرۆكەكاندا كە ژمارەیەكی زۆر لە ئـەدەب دۆستان ئامادی بـوون تاووتۆیەكی فراوانـی زورچمكی چیرۆكەكان لە لایـەن میوانەكانەوە بە پێشكەشـی كردنی باری سەرنجی خۆیـان كرا .

فریا عبدالله حسین
نووسینگەی سلێمانی

مەڵبەندی فێرکردنی یەکێتی ئافرەتان لە هەولێر

● لە خانوویەکی جوانکیلەدا لە گەڕەکی ئازادی لە هەولێر ، یەکێتی ئافرەتانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی مەڵبەندێکیان بۆ فێربوون و ڕاهێنانی ئافرەتان کردۆتەوە ..

لەم مەڵبەندەدا چەند فێرکارێك - مرشدات - خەریکی فێرکردنی دروومان و چاپن .. قوتابیەکانیشیان ئەو کچانەن کە لە قوتابخانەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا دەخوێنن و پلەیەکی زیرەکیی باشیان هەبە ..

● بۆ ئەوەی زیاتر لە کاروبارو ئەرکەکانی ئەم مەڵبەندە شارەزا بین وا خاتوو (بەیان جادر) بەڕێوەبەری مەڵبەندەکە بۆ خوێنەران ئەدوێ :

- پێش هەموو شتێك گەرمترین سڵاوی پێشکەش رۆژنامەی - هاوکاری - دەکەم کە ئەم مەڵبەندەی ئێمەی بە بیردا هات و ڕێگەی داین باسێکی گرنگی مەڵبەندەکەمان بکەین .

ئەم مەڵبەندە لە ساڵی ١٩٧٩دا لە لایەن یەکێتی ئافرەتانەوە کراوەتەوەو مەبەستی سەرەکی لە کردنەوەی ئەوەیە رادەی زانین و هۆشیاری ئافرەتانی هەولێر بەرز بکرێتەوەو ، فێری هەندێ پیشەیان بکەین بە شێوەیەکی زانستیانەو ، بەم شێوەیە ئەو ئافرەتانە لە باشە ڕۆژدا دەتوانن چاکتر خزمەتی گەلەکەیان بکەن .

● لێرەدا خوشکە ادیبە بهجت دەربارەی فێربوونی تایپ ڕایتەر گوتی :

ئەم خولە ماوەکەی یەك مانگەو هەر جارەی (٨) ئافرەتی تیا قبووڵ دەکرێ و تا ئێستا (٥) خولمان کردۆتەوە • هیوادارم توانیبێتم وەکو لێپرسراوێکی بەشی تایپ ڕایتەر خزمەتێکی باشم کردبێ و ، سوپاسی یەکێتی ئافرەتانیش دەکەم کە ئەم ماوەیەی لە بەردەم ئافرەتانی شارەکەماندا کردەوە .

● دوایی خوشکە (بەیان جادر) دیسان هەڵیدایەوەو گوتی :

ئەم مەڵبەندە هەموو کەرەسەیەکی پێویست بۆ فێربوون ئامادە دەکات و دەیخاتە بەر دەست وەرگیراوەکان و ، جگە لە خولی فێربوونی تایپ ڕایتەر تا ئێستا نۆ خولمان بۆ فێربوونی دروومان کردۆتەوە ، هەروەها ئێستا خولێك بۆ فێربوونی مۆسیقا کراوەتەوە .

- باشە ئەو وەرگیراوانە بە گوێرەی چ مەرجێك لێرە ناونووس دەکرێن ؟

- هیچ مەرجێکی ئەوتۆمان نییە بۆ وەرگرتن ، تەنیا ئەوەندە نەبێ کە خوێندەوارییەکی ئاسایی هەبێ و ئێمە ئێستا قوتابیەکانمان لە خولەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری هەڵدەبژێرین و بە هەڵی دەزانم کە داوا لە هەموو ئەو خوشکانە بکەم کە دەیانەوێ دروومان یان چاپ یان موسیقا فێربن با پەیوەندیمان لەگەڵدا بکەن .

- لەم شەڕە پیرۆزەی وڵاتەکەماندا ئەم مەڵبەندەی ئێوە هیچ دەورێکی هەبووە ؟

- بەڵێ .. لە مەڵبەندەکەماندا جل و بەرگمان بۆ بریندارا‌ن دوریوەو بە خۆڕایی بەسەریاندا دابەشمان کردووە .. هەروەها خوێنیشمان داوە .

● دوایی داوامان لە خوشکە ئەدیبە نوری کرد کە یەکێکە لە فێرکەرانی مەڵبەندەکە باسێکی خولی ئەم دوایییەی فێرکردنی دوورینمان بۆ بکات لە وەڵامدا گوتی :

- کاری من لێرە ئەوەیە بە شێوەیەکی زانستیانەو نوێ قوتابیاکانم فێری دوورین بکەم و ، مەڵبەند هەموو کەرەستەی پێویست وەکو ئامێری دوورین و کوتاڵ و دەزوومان بۆ ئامادە دەکات ، ئەو ئافرەتەی بە سەرکەوتوویی ئەو دوو مانگە بەسەر ببات بەڵگەنامەیەکی دەدرێتێ و لەوانەیە هەر لای خۆمان دایمەزرێنین .

- ئەی باشە قوتابیەکانتان چۆنن لەگەڵ تێگەیشتن و فێربووندا ؟ .

- ئەوی سەرنجم ڕادەکێشی کە زۆربەی هەرە زۆریان زۆر زیرەکانە لە بابەتەکان دەگەن و خێرا فێر دەبن ، پێویستە ئەوەش بڵێم کە لێرە سێ رۆژ بە شێوەیەکی تیووری وانە دەڵێینەوەو دوو ڕۆژیش وانەی پراکتیك دەبێ و قوتابیەکان دەبێ ئیش بکەن .

● دوایی چوونە ژوورێکەوە تەماشام کرد نزیکەی ١٦ کچێك دانیشتوون خەریکی برینن ...

ڤیان ابراهیم گوتی :

- من لە قوتابخانەی نەهێشتنی نەخوێندەواری دەخوێنم و ، ئێستا بە باشی فێری نووسین خوێندنەوە بووم .. حەزم دەکرد کە فێری دروومان و برین ببم ، کاتێ کە بۆ ئێرە هەڵیان بژاردم زۆرم پێ خۆش بوو .

ئاواز صالحیش گوتی :

- پاش سێ ساڵ لە (نەهێشتنی نەخوێندەواری)دا ئێستا فێری خوێندەوارییەکی باش بووم .. بە ئارەزووی خۆم هاتوومەتە ئەم مەڵبەندەو حەز دەکەم دروومان و برین فێربم کە خولەکەم تەواو کرد ، ئامێرێکی دروومان دەکڕم و لە ماڵەوە ئیش دەکەم .

گەلاوێژ صابر ابراهیم گوتی :

پۆلی دوهەمی ناوەندیم زۆر ئارەزووم لە فێربوونی تایپ ڕاتیەرەو کردنەوەی ئەم دەورەیەم بە هەڵ زانی بە باشی خۆمی فێرکەم .

حلیمە صابر ابراهیم گوتی :

من لە هەردوو دەورەکەی دروومان و تایپ ڕاتیەردا بەشداریم کردوە ، فێربوونی ئەم جۆرە پیشانە مەسەلەیەکی سارستانی پێشکەوتووە هیوادارم هەموو کورد هەوڵ بدەن خۆیان فێری ئەم جۆرە کارە پڕ سوودانە بکەن .

نەریمان جەلالیش گوتی :

من ٢٠ رۆژە لێرە دەوام دەکەم و خەریکی فێربوونی دروومانم کە تەواوی بکەم دەمەوێ لێرە دامەزرێم .

● ئەم مەڵبەندە کارێکی شارستانی گەورە جێبەجێ دەکات و ماوەیەکی فراوان لە بەردەم ئافرەتاندا کردۆتەوە ، ئەم کارەی یەکێتی ئافرەتان شایانی ڕێزگرتنە و داوای لێکراوە کە جێگەیەکی فراوانتری بۆ تەرخان بکات و ، بەرهەمی بازاڕی بخاتە بازاڕەوەو بێگومان ئەمەش دەبێتە هۆی پەرەپێدانی و پێشخستنی ئابووری ئێستمانیشدا دەبینن .

خەڵات کردنی ئافرەتانی بەرهەمدار

لە چوارچێوەی ئاهەنگ گێڕانی شاری هەولێردا بۆ ڕۆژی ئافرەتان ، یەکیەتی نەقابەکانی کرێکاران لە هەولێر ئاهەنگێکی ڕێزلێنانی فراوانی ساز کردو تیایدا ڕێز لەو ئافرەتانە

شێرزاد عبدالرحمن
نووسینگەی هەولێر

کرێکارانە نرا کە لە بواری کارکردن و بەرهەمدا تەقەللای داهێنان و دڵسۆزییان نواندووە لە پێشەکیدا کە بەڕێز سەرۆکی نەقابەی کرێکاران کاك کەمال صابرو مظهر مطنی رازگری نووسینگەی کرێکاران لە سەرکردایەتی هۆبەی هەولێری حیزب ئامادەبوون ، بەڕێز قدریە عباس سکرتێری کاروباری ئافرەتان لە یەکێتیدا وتەیەکی خوێندەوەو ڕۆڵی ئافرەتی کرێکاری لە بواری کۆمەڵایەتی و بەرهەم هێناندا ڕوون کردەوەو دەستەنیشانی بەشداربوونی فراوانی ئافرەتانی کرد لە شەڕی ڕەوامان‌دا دژی فارسە ڕەگەزپەرستەکانی ڕژێمی تاران و بەڵێنی ئافرەتانی کوردی دووپات کردەوە لە جێبەجێکردنی ئەرکەکانیدا بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی دەست درێژییەکانی دەسەڵاتدارانی ڕژێمی ئێران . دوای ئەوە خاتوو پەیمان خالص سەرۆکی یەکێتی ئافرەتانی هەولێر وتەیەکی خوێندەوەو باسی لە بەشداربوونی ئافرەتان ئەمڕۆ کرد لەو گۆڕینە بنەڕەتییانەی لە ژیانی نوێی کۆمەڵایەتی و ڕامیاریدا بەدی هاتووە و ئاهەنگەکە بەڕێز لێ گرتنی (٢٠٠) کچە کرێکار کۆتایی پێ هات کە لە سەراپای کارگەو دەزگاکانی کارکردندا بەرهەمیان هەبووە .

هەڵوێستی ڕێکخراوە دەوڵەتیەکان بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری

ئومێد کاکەڕەش

● چەندەها ڕێکخراوی دەزگای جیهانی دامەزراوە بۆ بەرگری کردن و چارەسەرکردنی ئەو جۆرە گیروگرفتانەی دێنە ڕێگای پەرەپێدانی ژیان لە وڵاتانی جیهانی سێیەم لە پێشی هەموویانەوە ڕێکخراوی کاری دەوڵەتان و ڕێکخراوی تەندوستی و ڕێکخراوی کشتوکاڵی و ڕێکخراوی یونسکۆ ، ئەم ڕێکخراوانە بە پێی دەستەڵات و ، توانای خۆیان هەڵدەسوڕێن و پێویستی و داواکاری وڵاتەکان بە ئەنجام دەگەیەنن .

... هەر چەندە ڕێڕەوی ئیشکردنی ئەم ڕێکخراوانە دیارەو ناتوانێت جێگای ئەو هەوڵ و توانایە بگرێتەوە کە ئەو نەتەوەیە دەربەستێنی و لەبەر ئەوەی

کاری ئەو ڕێکخراوانە پەیوەندی بە بیرێکی گشتی جیهانییەوە هەیەو لە کۆسپە بنەڕەتی و گشتیەکان دەکۆڵنەوە کە لە سەر بەڵێ تەدبیرو ڕا جێبەجێ بکرێت و لە بەرژەوەندی هەموو لایەنەکان بێت و بەرەنگاری کاری دژواری مرۆڤایەتی بوەستێننەوە .

ئەو دەوڵەتانەی کە سەر بەو ڕێکخراوانەن هەمیشە سالێك یادی بیرەوەری دامەزراندنی دەکەنەوەو شانازی بە کارە چالاکییەکانیەوە دەکەن بەتایبەتی ئەو کارانەی کە لە خزمەتی سەرجەمی مرۆڤایەتیدا کردوویانە، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە لەم بوارانەدا ڕێکخراوی یونسکۆیە کە هەوڵ و کۆششی و چالاکیەکانی بۆ بڵاو کردنەوەی زانست و زانیاری و لە ناوبردنی نەخوێندەواری ، فێرکردنی گەورە تەرخان کردووەو هاتنە کۆڕی ئەم ڕێکخراوە لە ئەنجامی ئەوەوەهات کە نەخوێندەواری گەورەترین گیروگرفتی کۆمەڵایەتیەو سامناکترین دەردە لە بەردەم کۆمەڵگای ئەمڕۆماندا ، لەبەر ئەوە چەندەها زنجیرەی لێکۆڵینەوەو کۆڕو کۆنگرەو کۆبوونەوەی بۆ ڕێکخستووە بۆ گەیشتن بە ئەنجام و زاڵبوون بەسەر ئەم دەردە کوشندەیەدا.

بەڵام لەگەڵ ئەو هەموو هەوڵ و کۆشش و کار کردنەشدا تا ئەمڕۆ نەخوێندەواری دەوری خۆی دەبینێ و بە ملیۆنەها کەس بە دەستیەوە دەناڵێنی ، ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە هەندێ وڵاتان لە لایەنی خۆیانەوە هەندێ کاریان بە ئەنجامداوە بۆ ڕامالین و تەمانی و بودجەیەکی تایبەتیان تێدا خەرج کردووە بەڵام هەر ئەو پێوانەیە نیە بتوانرێت بەرامبەری بکرێت و بڵێین بە تەواوی ڕزگاریان بووە چونکە ڕۆژی چەندەها ترس و نەهامەتی و کاری دژواری لێوە بەدی دەکرێت و ئەو هۆ کاریگەرانەی کە دەبنە هۆی سەرنەکەوتن و زاڵنەبوونی ئێجگاری بەسەر ئەم دەردەدا ئەو تێروانینە تەسکەیە کە پێی دەڕوانن بە پرۆژەی نەهێشتنی نەخوێندەواری کە گوایە کۆسپێکی فێرکردنە نەك کۆسپێکی دواکەوتنی شارستانی و ، سەیری بەوە دەکرا کە تەنگوچەڵەمەیەکی تاکییە نەك هی کۆمەڵێك..

ئەو شێوازو نەریتو ڕێڕەوەی کە گرتوویانە هەر لەسەر شێوە کۆنەکەی بەندەو هیچ شێوەیەکی نوێ‌کەری بە خۆیەوە نەدیووە کە بتوانرێت دوا بە دوای ڕەوڕەوەی پێشکەوتن و گەشەکردن بکەوێت و لە بنەڕەتەوە کار بکاتە سەر کۆمەڵ و بیان گۆڕێت و پاشە ڕۆژێکی ڕووناکیان بۆ بڕەخسێنێت .

هەر لە بەر ئەمە ڕێکخراوی پەروەردەو ڕۆشنبیری و زانیاری عەرەبی بە هاریکاری لەگەڵ ڕێکخراوی یونسکۆ ئەو خاڵانەی ڕەچاو کردووەو ڕێبازێکی سەرکەوتووی داناوە کە لەو هەڵەو تاریکیەو ئەمو کوریانە دوور بێت کە لە پێشەوە ڕوویان داوەو بوونەتە کۆسپ و سەرنەکەوتنی پرۆژەکە لەبەر ئەوە نوێترین پلان و پەیڕەو ڕێبازیان گرتەبەر بۆ بەدی هێنانی ئامانجەکانیان ، گرنگترین ستراتیژیەکانی خۆیان دیاری کرد کە بریتی بوون لە :

یەکەم زۆربەی لێکۆڵینە - وەو باسە باوەڕ پێکراوەکان کە قەوارەی تەنگو چەڵەمەکانی نەخوێندەواریان هەڵسەنگاندبوو ئەوەیان خستبووە ڕوو کە لەگەڵ ئەو تواناو تێکۆشان و هەوڵدانەدا کە کراوە لەو پرۆژەیەدا هێشتا سەرەتایەو دەردەکە لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا هەر ماوە و بە دەستییەوە دەناڵێنن و بە تەواوی ڕزگاریان نەبووە هەر چەندە پێشبڕکێ کراوە لەم کارەداو هەندێ وڵات پەیڕەوی شێوازی نوێی و بابەت وکەرەسەو هۆی فێرکردنی کردووە وەك لاسایی کەرەوەیەك کە ئەمەش بەس نییە بۆ ئەوە کە بڵێین هەموو کارێك بە ئەنجام گەیاندراوە

لەم ڕووەوە ئەگەر سەیری وڵاتە عەرەبیەکان بکەین ڕێژەی وەرگرتنی قوتابی کە تەمەنی خوێندنی هاتبێ لە ٦٨٪ وەرگیراوە (١) لە ساڵی ١٩٧٨ دا . کە ئەمە ئەوە دەخاتە روو کە ژمارەیەکی زۆری هاو تەمەنیان دەمێننەوە کە جێگای خوێندنیان نیە ..وە ئەگەر ئەم ژمارەیە بخرێتە سەر ژمارەی ئەو کەسانەی کە دوور دەکەونەوە و واز لە خوێندن دێنن و لە قوتابخانەکاندا دەرناچن بە مانا بڕوانامەی خوێندنی سەرەتایی بە دەست ناهێنن ، وا مارەیەکی زۆری دیکە دەچێتە سەر ژمارەی نەخوێندوارەکان لەگەڵ ئەوەشدا دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکەین کە ڕێژەی وەرگرتنی قوتابی لە شوێنە شارستانیەکاندا زۆرترە وەك لە شوێنە دێهاتیەکان ، زۆرتر کوڕ وەردەگیرێت لە کچ .وەئەگەر هەر لەم ڕوانگەیەوە کە پەیوەندیی بە کۆسپەکەوە هەیە بڕوانین دووبارە تووشی نائومێدی و پەژارە دەبین کە

ئەو هەموو تێکۆشانە جێگای بە پێویست نەکردووە، لە باتی نەخۆیندەوار کەم بێتەوە بگرە زیادی کردووە بۆ نموونە ئەگەر ئەژماری ساڵێك بگرین ٢٪ لە چنگ نەزانین ڕزگاریان بووە کە ئەمەش ژمارەیەکی ئێجگار کەمە .. کە هەر ئەمەشە لە کۆتایی ساڵی ١٩٧٨دا ژمارەی نەخوێندەواری وڵاتە عەرەبیەکان کە تەمەنیان لە نێوان (١٥-٤٥) سالید بوو گەیشتە - ٢٨- ملیۆن و ئەگەریش ئەم ژمارەیە لەگەڵ چەند وڵاتیکدا بەراوردبکەین و بۆ ئەم مەبەستە ساڵی ١٩٨٠ بکەینە نموونە کە دوا ئەژمار ئەداتە دەستمان سەیر دەکەین :

ووڵات	ڕێژەی نەخوێندەوار نێر	مێ	سەرجەم	ژمارەی نەخوێندەوار بە ملیۆن
ووڵاتە عەرەبیەکان	٣٠ر٨	٥٧ر٣	٤٦ر٩	٢٨ر٨٠٠
ئەفەریقا	٤٨ر٠	٧٢ر٨	٦٠ر٦	١٥٥ر٧٦٢
ئەمەریکای لاتینی	٢٤ر٨	٣١ر٣	٢٨ر١	٤٤ر٢٨٠
ئەمەریکای سەرور	٠ر٥	٠ر٥	٠ر٥	٠ر٩٤٨
ئەوروپا	١ر٨	٣ر٤	١ر٢	١١ر٥٩٤
ئەوروپای ڕۆژئاوا	٠ر٥	٠ر٥	٠ر٥	١ر٦١١
ئەوروپای ڕۆژهەڵات	١ر٢	١ر٣	٢ر٢	١ر٤٨٥
خوارووی ئاسیا	٣٩ر٢	٦٣ر٢	٥١ر٠	٤٠٢ر١٥٧
ئۆقانوسیا	٧ر٠	٩ر٧	٨ر٣	١ر٣٤٨
یەکێتی سۆڤیەت	٠ر٥	٠ر٥	٠ر٥	١ر٠١٥

لەمەوە بۆمان دەردەکەوێت ئەو ڕەنجدانەی کە لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا دراوە ،نەیان توانیوە بگەنە ئەو ڕادەیە کە پێشکەوتنی شارستانی و سەردەمی لێوە بە دەست بهێنین ، بەڵکوو تەنیا ئەوە بووە کە ڕووە ساکارەکەی گرتووە ئەویش فێربوون و نووسین بێ ئەوەی بیبەستێت بە باری گۆڕان و گەشەکردن و پێشکەوتنی کۆمەڵەکەوە کە کار بکاتە سەر هەست و دەروونی فێرخوازەکان‌وا بتوانن خۆیان پەروەردە بکەن و پێبگەن وپچنە کۆڕی تێکۆشانەوە. لەبەر ئەوە ئەو ماندوو بوونە هەر چۆنێکی بگرێت ناگاتە ئەو ڕادە لێپرسراوە نەتەوایەتی و مێژووییە کە جێگای متمانەو مەبەستە . لەبەر ئەوە دەبێت لەو کوێرەوەییە دەربچن و بگەنە ئەو ستراتیژەیەی کە ڕێکخراوی عەرەبی مەودایەکی فراوانی بۆ داناوەو بە کارێکی سەرەکی وەریگرتووەو لە

بڕوانە ل : ٧

لەگەڵ ڕۆژنامەنووسانی نۆیەمین دەورەی یەکێتی گشتیی ڕۆژنامەنووسانی عەرەبدا لە بەرەی باکووری جەنگ

گەشتێک بە قەسری شیریندا

یەکێتی گشتیی ڕۆژنامەنووسانی عـەرەب لە بارەگای خۆی لە بەغدا ، لە سەرەتای مانگی ئازارەوە بۆ ماوەی سێ هەفتە نۆیەمین دەورەی گشتیی ڕۆژنامەنووسی پێکهێنا ، کە ڕۆژنامەنووسانی مەغریبو یەمەنو لوبنانو فەلەستینو کوێتو ئەردەنو عیراق بەشدارییان تێدا کرد ، لەم دەورەیەدا وانـەی تیووری خوێنرا ، سەرەڕای ئەوەی بەشداربووان سەریان لە چەند دەزگایەکی ڕاگەیاندنی وڵات دا ، لەگەڵ ئەوەیشدا سەریان لە شاری مەداین دا ، هەروەها لە ڕۆژی هەینیی ١٣ی مانگی ئازاردا سەریان لە بەرەی جەنگ دا لە قەسری شیرینو سەرپێڵی زەهاو .. لێرەدا لـەو سەردانە دەدوێین .

ڕۆژێکی بەهارانە ، هەتاو پرشنگی دەوەشاندو تیشکی زێڕینی بەسەر دەشتو چیاو دۆڵو ڕووبارو شارو گوندەکاندا دەپرژاند ، پەڵە پەڵە هەوری سپیش بە ڕووی ئاسمانەوە سەرەتاتکێیان لەگەڵ سروەی بایەکی نە توند نە لەسەرخۆدا دەکرد ، تۆیش کـە لـە ناو ئۆتۆمبێلێکی دەشتو گوزاری درێژدایت هەزاران پرسیار لە مێشکتدا خول دەخۆن ، دەشت لە گیاو گوڵەدا شنەی دێتو سەوزایی هەموو لایەکی گرتووەتەوە ، کـە دەگەیتە جێ هەست ناکـەیت لـە بەرەی جەنگدایت ، گشت شتێك ، گشت لایەك بێدەنگو هێمن ، لەم لاو لەو لا پارچەکانی سـوپا دەبینیت لە سەنگەرەکاندا لەنگەریان گرتووەو سنووری ڕۆژهەڵاتی نیشتمانی عـەرەب دەپارێزن .

کـە وەفدی ڕۆژنامەنووسەکان گـەیشتنە مەنزەریـە لەلایەن ئەفسەرێکی لێپرسراوەوە پێشوازییان لێکرا ، ئەنجا هـەموو لـە هۆڵێك دانیشـتنو ئەفسەری لێپرسراو باسی پاڵەوانێتییەکانی سوپای ئەبـەزی عیراقی بۆ کـردن ، بـە تایبەتی لەم کەرتەدا کە بۆ ســەردانی هاتوون ، کە چۆن توانیی سەرکەوتنی یـەك لـە دوای یـەك تۆمـار بکاتو ، پاڵەوانەکانی سەدەی بیسـتەم بەرەنگاری تازەترین چـەکی ڕۆژئاوایی ببنـەوەو تێکیبشکێننو فارسە ڕەگەزپەرستەکان تەفرو تونا بکەنو بتوانن تەنیا لـەم کەرتەدا لـە سەرەتای جەنگدا چلو پێنج فڕۆکەی جەنگیو بۆمباهاوێژو هەلیکۆپتەر بخەنە خوارەوەو چەندین چەکی نوێو تانكو زرێپۆشـی دوژمنو تەقەمەنی وەدەستبهێنن .

پاشان پێی ڕاگەیاندن کە لەم گەشتەیاندا بۆ قەسری شیرینو سەرپێڵی زەهاو لەگەڵیاندا دەبێتو ڕێپیشاندەریان دەبێت .

● بەرەو قەسری شیرین ●

بە ئۆتۆمبێل لە مەنزەریە تێپەڕینو بەبێ پەساپۆرت لە سنووری ئەوسـای نێوان عیـراقو ئێران پەڕینەوە ، کـە خوسرەوییان بینی ، ئەو دەستدرێژی کردنانەیان یاد کەوتەوە کە لەوێوە دەکرایە سەر شارو هاووڵاتییان . ڕێگاکە بە ناو خوسرەویدا تێدەپەڕێت ، ئەم شارۆچکە لـە بەرزاییەکی وادایـە کـە مەنزەریەی لێوە دیارەو مەخفەرەکەی بەسـەر ناوچەکەدا دەڕوانێتو زۆر جار تەقەی لێوە دەکرایە سـەر دەزگا ئابووریەکانو هاووڵاتییان لە مەنزەریە . بەڵام ئێستا بە سەرشۆڕی خۆی لێ کزکردووەو ڕووی ئەوەی نییە چاو هەڵبڕێت ، کە لەوێوە تێپەڕبوون ئەفسەرەکە پێی ڕاگەیاندن کە بەرەو قەسری شیرین دەچن ، ئەم ڕێگەیەیش کە گرتوویانە ڕێی نێو دەوڵەتییە دەچێتە کرماشانو لەوێشەوە بۆ تاران .

قەسری شیرین نزیکـەی بیست تا بیستو پێنج کیلۆمەتر لە خوسرەوییەوە دوورەو بـە لیمۆو دارەخورماو کشتوکاڵی دەناسرێت . کـە گەیشتنە قەسری شیرین شارەکەیان بـەم جۆرە دیت .. لـە لای ڕۆژهـەڵاتەوە تەپۆڵکەیەك درەختی لێڕوواوە .. لە لای ڕۆژئاوایشەوە بەو جەشنە .. دیمەنێکی بەهـارانە بـە شارەکە دەبەخشێتو ڕووباری ئەلوەن بە ناو شـارەکەدا تێدەپەڕێت پێش ئەوەی پێچ بکاتەوەو بگـاتە شـاری خانەقینو لەوێشەوە بڕژێتـە سیروان .

سوپای میلیو سەربازە پاڵەوانەکان لە هەموو لایەکی شارو لە دەورو بەری شاردا . سەنگەری خۆیان گرتبوو . چەکیان لە شاندا بوو . یان لەسەر ئامێرەکانیان بوون . یان ئیشو کاری خۆیان بـەڕێوە دەبرد . یاخـود ئۆتۆمبیـلو ئامێرەکانیان پاكو خاوێن دەکردەوە .

لە ناوەڕاستی شارەکەدا لە بەردەمی مزگەوتی (صدام حسین)دا لە شاری قەسری شیریندا وەفدەکە دابەزی . سەریان لە مزگەوتەکە داو . زۆربەیان وێنەیان لە بەردەمدا گرت ، چـەندین سەربازی دلێریش لـەو لاوە ڕاوەستابوون سڵاویان لێکردنو نیشانەی سەرکەوتنیان بەرز کـردەوە . پاشان بەرەو ئیزگەکەی قەسری شیرین کەوتنە ڕێ . بەناو شاردا تێپەڕینو لە پردێکی کۆنکریتی پەڕینەوە کە لەسـەر ڕووباری ئەلوەن دروست کرابوو . هەورازێکیان لە بەردەمدا قوت بووەوە کە بەرەو ئیزگەکە دەڕۆیشت . ئیزگەکە چەند کیلۆمەترێك لـە شارەوە دوورەو مەکینەیـەکی ووزەی لـە تەنیشتەوەیە بۆ ئەوەی کارەبای پێبدات .. کە لە بەردەمی ئیزگەدا دابەزین .. سەرنجی ئەو درۆزنە سەرشۆڕەیان دا . کە لە شەرمی درۆ زلەکانی خۆیدا بە دەمدا کەوتبوو . سەرو دەستو قاچو وورگی پلیشابوونەوەو بۆ هەتا هەتایە لە گڵو گۆ کەوتبوو .

● سەردانێکی تایبەتی لە سەرپێڵی زەهاو ●

لەوێوە ڕۆژنامەنووسەکان بوون بە دوو بەشەوە . برا عەرەبەکان سواری ئۆتۆمبیلێکی سووك بوونو بەرەو سەرپێڵی زەهاو کەوتنە ڕێ .. ئەو بەشەکەی تری سواری ئۆتۆمبیلە درێژەکە بوونو لـە قەسری شیرین تێپەڕبوونو لـە نزیکی گوندی سەید خەلیلدا ڕاوەستان چاوەڕوانی هاتنەوەی برا ڕۆژنامەنووسە عەرەبەکانیان دەکرد .

ئەوانیش بە چاوی خۆیان لە ڕووانگەیەکی پێشـەوە تەماشای هێڵی پێشەوەی بەرەی جـەنگیان کـردو بینییان چۆن پاڵەوانەکانی سەدەی بیستەم دەستی پۆلایین لە دوژمنی نەزانو دواکـەوتوو دەوەشێننو وای لێدەکەن . لـە گڵو گۆی دەخەن ..

ئەم برادەرانە لە قسەکانیاندا ئەوەیان دەرخست کـە یەکەمین جارە سوپای وولاتێکی عەرەب ئەو سەرکەوتنە مەزنە تۆمار دەکاتو بـە قوولایی خاکی دوژمندا دەچێتو لـە ناو

● مکرم رشید تاڵەبانی ●

بڕوانە : ل : ٧

کرێکارانی چاپخانەی شارەوانی هەولێر :

بەرهەم زیاد دەکەینو بە سەربەرزییەوە جەژنی نەورۆز دەگێڕین

● لە ساڵـــی ١٩٧٤دا چاپخانەی شارەوانی هەولێـر دامەزرا من یەکەم کرێکـار بووم کە تیایا دامەزرام ، یەکەم کتێب کە تیایا چاپ کـرا کتێبێکی مامۆستا کەریـم شارەزاو جەبار جەبـاری بوو بەناوی ـئەسیری ـ هەموو پێنج شەش کەس بوویـن کە کارمان تێدا دەکرد .

بەم جۆرە کاك جعفـر حسین ابراهیم کرێکـاری چاپخانەکە باسی دامەزراندنی چاپخانەکەی بۆ کردیـن ... کاك جعفر ئێستا لە هـەمان چاپخانەی ئێمە «تیپچن»ە .

دەربارەی ئیشو کـارو چۆنیەتی ڕایی کردنی کاروباری چاپخانەکە ڕوومان کردە کاك حسـن عبدالله دەرویـش ، لێپرسراوی چاپخانەکـە .. ئەویش گوتی :

– لێرە بە زۆری ئەوراقـی پێویستی دایەرەکانی دەوڵەتو هەروەها کتێبی نووسەرانیش چاپ دەکەین ، کرێکارانـی چاپخانەکـە زۆر بـە هۆشیارییەوە کار دەکـەنو ئیشەکەی خۆیان خۆش دەوێ ، بۆیە زۆر زوو ئەوی پێیان ڕادەسپێـررێ بـۆ چاپکردن ، تەواوی دەکەن.

● ئایا نیاز نییە چاپخانەکە فراوانتر بکرێتەوە ؟

– بەڵێ ، بیر لەم هەنگاوە کراوەتەوە ، هیوادارین زوو بێتە دی ، چونکە ئێستا چاپەمەنییەکی زۆرمان بـۆ دێ .

● ئایا زروفی جەنگ هیچ کارێکی کردۆتە سەر ئیشو کارتان ؟

– زروفی جەنگ لەوانەیە کار بکاتە سەر هەندێ لایەنی ئیشەکەمان بەڵام گرنـگ ئەوەیە کە کرێکارانی ئـەم چاپخانەیە ناهێڵن ئـەو کارـ تێکردنە بە هیچ شێوەیـەك ڕەنگ بداتەوە . چونـکە چوستو چالاکن .

لە ناو چاپخانەکەدا چاومان بە کچێکی کرێکار کەوت ...

● ناوت ؟

– عزیمە محی‌الدین پیـت چنم .

● بۆ ئۆتۆنۆمیو نەورۆز چی دەڵێی ؟

– لە سایەی ئۆتۆنۆمییەوە، وا گەلی کوردمان بە مافـی نەتەوەیی خۆی شاد بووەو لە ژێر ئاڵای پارتـی بەعسـی عەرەبی سۆشیالیستدا بـە سەربەرزییەوە ئاهەنگـی نەورۆزی جەژنی پیـرۆزی نەتەوەییمان دەگێڕین .

● کچێکی تر لەو لاوە دیار بوو ئەویش ئەیویست شتێك بڵێ :

– ناوم (زەهرا حسین)ە.. بەهارو نەورۆزی ئەمساڵ.. بەهارو نەورۆزی سەرکەوتنو جەنگی قادسیەی صدامـە ، جەژنی ئەمساڵمان تێکـەڵاوە لەگەڵ بۆنی گـوڵاڵـەی زاڵبوون بەسەر دوژمنانـی وڵاتەکەمانداو کوردو عەرەب لەم وڵاتەدا ئیتر سەربـەرزو ئازاد دەژین .

● کچێکی کرێکاری تـری چاپخانەکە ناوی (جیهـان ولی)یەو پیت‌چنە ، گوتی :

– یانزەی ئازارەو جیژنـی نەورۆزە ، گەل ئەمڕۆ شادەو دڵ پڕ لە سۆزە ، ئەمساڵیش بە ئەو پەڕی خۆشـییـەوە لەسەر چیاکانی کوردستانـی خۆشەویست ئاگری پیرۆزی نەورۆزمان کردەوە .

● کاك خالد محمد یوسـف دەربارەی ئامێرەکانـی چاپخانەکە گوتی :

– ئامێرەکانی چاپخانەکەمان زۆر کۆنن،بۆیە بەرهەمی ناگاتە ئاستی بەرهەمی چاپخانەکانی دیکە ، پێشنیار دەکەم کـە شارەوانی ئامێری تازە بکڕێ، بۆ ئەوەی چاپخانەکە ئیتـی چاکتر بکات .

● ئێمەش دەنگمان دەخەینە پاڵ دەنگـی کاك خالـدو هیوادارین کارێکی وا بکرێ کە ئەم چاپخانەیە ببرێتـە ئاستی چاپخانە پێشکەوتووەـ کانو گرنگیی بە کادرەکانیشی بدرێ .

عبدالوهاب تاڵەبانی
نووسینگەی هەولێر

گیروگرفتی گواستنەوەو.. دوانێکی سەربەست

نووسینگەی هەولێر

● مەسەلەی گواستنەوە لەم سەردەمەدا بە دیاردەیەکـی شارستانیو جێی بایـەخ پـێدانـی وولاتـە پێشکەوتووەکانـە ، بۆیە ، بەردەوام کۆشش لە کاردایـە بۆ زامنکردنی هۆیەکانـی ئەم لایەنە کە پەیوەندییەکـی ڕاستەوخۆی بە ژیانـی کۆمەڵانی خەڵکەوە هەیە . ●

لە هەولێردا ، مەسەلـەی گواستنەوە ، بـووە بـە گیروگرفتێکی گەورەو ڕۆژ بە ڕۆژ لە پەرەسەندنایە . . ئەوەتا ڕۆژنییە کۆمەڵانی خەڵك نەپرسن : ئـەرێ کـەی بەرژەوەندی گواستنەوە لـە هەولێردا دەتوانێ خەڵکـی لە ئازاری گواسـتنەوەو پاسەکۆنەکانی ڕزگار بکات ؟ کەی دەتوانێ دانیشتوانـی ئەم شارە لە وەستانـی ماوەی سەعاتێ لە شوێنـی وەستانو چاوەڕێ کـردندا خۆی دەرباز بکات ؟ بۆچـی پاسەکانی هەولێر لە زستاندا و لە کاتـی باراندا دڵۆپـە دەکەن ؟ . . ئەم پرسیارانەو گەلێکی تر لە مێشکـمدا دەخـولانەوەو ڕوومان کردە بەرژەوەندی گواسـتنەوەی هەولێر) .

● کە چوویـنـە بەڕێوەبەراتیەکە ڕاستەوخۆ گۆمەڵێ گیروگرفتمان خستە بەردەم کاك جەمال علـی چـەند بەشـێکی ئـەم بەڕێوەبەراتیە .. لە وەڵامـی ئەوەدا ، کە تا کەی پاسەکانی هەولێر هەر وا بە شپرزەیـی دەمێننەوە ووتی :

× ڕاستییەکەی ماوەیەکی دوورە ئێمە هەوڵو تەقەللامان بەردەوامە بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی ئەم دائیرەیەو بەتایبەتی مەسەلەی پاسـە کۆنەکانمان . بەڵام موژدە بـە هاووڵاتیان ڕادەگەیەنین کـە ئیتر هەولێر لەم دەردەسەرییە ڕزگاری دەبێو کۆتایی بـە هەموو کۆسپەکان دێ کە لـە بەردەم ئێمەو هاووڵاتیانیشدا هاتوتـە ڕێو مـەودای پێشکەوتنی لەم شـارەدا بە نسبەت گواستنەوەوە تەسك کردۆتەوە . ئـەوە بوو . سەرۆکی فەرماندە لە ئاـی سەردانەکەیدا بۆ هەولێـر « ٣٠ » پاسی نوێی بـە نرخی « ٨٥٠ » هـەزار دینار پێبەخشین کـە لـەم ماوەیەدا گەیشتنە جـێ . سەرەڕای « ٢٠ » پاسی تر کە نیازمان وایە لەم ماوەیـەدا بیـان هێنینو ئـەم دوو هەنگاوەش هەتا ڕادەیەکـی چاك دەتوانن گیروگرفتەکـە چارەسـەر بکات .

× ئەوە ماوەی چەنـد ساڵێکە ئەم بەڕێوەبەراتییـە هەیە ، لە ڕووی هونەرییەوە هەر وەکوو خۆیەتی . بـۆ نموونە زۆر جـار دوای سەعاتێك چاوەڕوانی لـە پرسێ پاس دەگاتـە جێو کەمیش نییە سنوورێك بـۆ ئەم دیاردەیە دابنێ !؟

× مەسەلەی – تۆقیـت – نەبوونـی پاسەکانمـان دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی پاسو پەککەوتنی ئەو پاسانەی لـە کاردان . هەر وەکوو هەندێ جار بینیوتە ، بەڵام ئەگـەر پاسەکان تازە بن . هەڵبەتـە لە کاتی خۆیاندا دێنو دەچن .

× سەرنجی بەڕێزتان بـۆ ئەوە ڕادەکێشین کە زۆر جار پارە لە منداڵی تەمەن (٥-٦) ساڵی وەردەگیرێ ، کەچـی ئەمە پێچەوانەی یاسایە !؟ .

× ئەم دیاردەیە لە پاسەکانی هەولێردا دەبینرێ . مـن خۆشم لە زۆربەی کوڕەکاندا باسم لێوە کردووە ، بەڵام وا بزانم مەسەلەکە پەیوەنـدیی ڕاستەو خۆی بـە ڕادەی هۆشیاری « جابی »یـەوە هەیەو هەرگیز لەگەڵ یاسادا ناگونجێ .

× زۆر شوفێریان «جابی» هەن کاریان لە ناو پاسـە ، بەڵام لێرە دەوام دەکەن ، لـە کاتێکـا کـە ئێـوە زۆر

ش .ع

بڕوانە : ل : ٧

دەشتی شارەزوور و پلانی کشتوکاڵی ی هاوینەی ئەمساڵ

نووسینگەی سلێمانی

● دەشـتی شارەزوور یەکێکە لە دەشتە هەرە بـە پیتەکانی وڵاتو لـەسـەر مستەوای جیهانیش ناوبانگی بە پیتیو بە بەرەکەتـی تایبەتی خـۆی هەیـەو دانیشتوانیشی بـەردەوام خەریکی کاروباری کشتوکاڵینو ڕۆژبەڕۆژ بەرهەمیان بـەرەو زۆربوونو گەشەسەندن ئەڕوات ..

ماوەیەکی زۆریش نییە کـە جوتیارانی دەشتی شارەزوور چالاکانە دەستیان کردووە بـە جێبەجێ کردنـی پلانـی کشتوکاڵی هاوینەی ئەمساڵ چیلە بەشی سۆشیالیستیو چیلە بەشی تایبەتیداو پلانی ئەمسـاڵی دامـەزراوەی کشتوکاڵی شارەزوور ٤٦ دۆنم زەویە ، کە ئەیکـەن بـە بەروبوومی هاوینـە لـە سەوزەواتو تەرەکاڵو هەرلە ئێستاوە دەست کراوە بـە کاروباری کێڵانو تۆو کـردن بۆ ئەوەی لە کاتـی دیاری کراودا پلانەکە تەواو بکـەنو وەکوو پێویست ئەمسـاڵ گرنگیانداوە بە بەروبوومـی ئابووری وەك برنجو لۆکـەو توتنو گـوڵەبـەڕۆژەو شتی تریش ، هـەروەهـا بەگوێرەی پلانی تایبەتیـان ئەمساڵ نزیکەی ٩ هـەزارو ٣٨٦ دۆنم زەوی ئەکەن بـە بەروبوومی سەوزەوات وەکوو بامیەو لۆبیـەو باینجـانو دەلوبیبەرو کوولەکەو کاڵەكو خەیارو هەروەها نزیکـەی ٧ هەزارو ٦١٤ دۆنـم زەوی ئەکەن بە شووتیو تەماتە .

● لەڕووی دابەش کردنی کوودی کیمیاوییەوە تاکـوو ئێسـتا دامـەزراوەی گشتی کشتوکاڵی شـارەزوور هەموو پێداویستیەکانـی دابەش کردنی نزیکـەی ٢٤٧ تەن کوودی یۆریاو نزیکـەی ١٥٧ تەن کوودی فۆسفاتـی ئامادە کردووەو لەمـەودوا دەست ئەکەن بە دابەشـن کردنی بەسـەر کۆمەڵـی جوتیارانـیو هـەرەوەزی جوتیارەکانی تریشدا .

هەروەها لە هەمـوو بەشەکانیاندا لـە قـەزاو ناحیەکاندا لیژنەی تایبەتـی پێك هێنراوە بۆ هاوبەشـی ڕاستەوخۆی جێبەجێ کردنی پلانەکەیانو ئامادە کردنـی هەموو پێداویستیەکانـی سەرکەوتنی پلانەکە بـۆ زۆر کردنـی بـەروبـوومو سپێشتگرتنی ئابووری وڵات لەم بوارە تایبەتیـەدا کـە وڵاتەکەمانی پێدا تێپـەڕ ئەبێت .

● لەلایەکی تریشـەوە زانراوە کـە دامـەزراوەی کشتوکاڵی شارەزوور لە ساڵی ١٩٨٠دا بە یەکەمی هەمـوو دامەزراوە کشتوکاڵیـەکانی وڵات دەرچوو لە جێبەجێ کردنی پلانی ڕاهێنانداو بـەسێ هەمی هەموو دامودەزگـا کشتوکاڵیەکانی وڵاتیشـی دەرچوو وا چاوەڕوان ئەکرێت کە ئەمساڵیش ئەنجامێکـی چاکیان هەبێت .

Institut kurde de Paris

«سیدۆ» بەیەك دال یان بەدوو

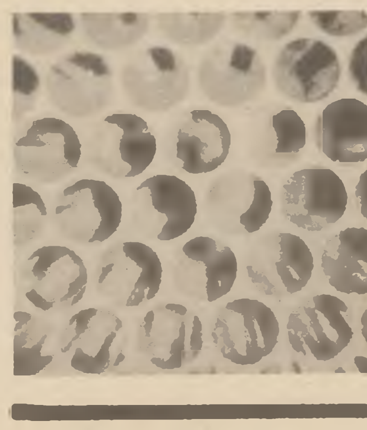

ستەمبین عوصمانی سینگالی گەورەترین فلیم سازی ئەفەریقایە ، سیدۆش هەشتەمین فلیمە كە ویستوویەتی بەهۆیەوە باری ژیانی ئەمڕۆی ئەفریقا پیشان بدات ، لەمەدا پشتی لە دەستكەوتی بازرگانانە كردووە ، تەنانەت گوێشی بەوە نەداوە كە رۆڵەكانی ئەفریقا بە چ جۆرە فلیمێك چەش و هۆگر بوون ، هاتووە یەكسەر باری ژیانی ئەفریقای ساڵی ١٩٨٠ی بە زمانی سینەما تەرجەمە كردووەو لەسەر خۆو هێواش بزاوتی (ئیقاعی) فلیمەكەی داڕشتووە ، بە پێچەوانەی ئارەزووی خەڵكی ئاسایی كە حەز بە بزاوتی گورج و فلیمی بزێو دەكەن . بەڵام بۆچی فلیمەكە لە سینگال پیشاندانی قەدەغە كراوە ؟ ئەوا سەمبین عوصمان وەڵام دەداتەوەو دەڵێ :

– چیرۆكیكی درێژی . لەبنە . ئەوە بوو داوایان لێكردم لە بەرایی فلیمەكە بنووسم « خەڵكینە ئەم فلیمە هیچ هەقی بەسەر رۆژگاری ئێستاوە نییە ». گوتم باشە . بەڵام پاش ماوەیەك مەرسوومێكی كۆماری دەرچوو كە نابێ فلیمەكە پیشان بدرێت . ئەمەش دیسان پێویستی بە روون كردنەوە هەیە : لە راستیدا فلیمی (سیدو) قەدەغە نەكرا ، چونكە مەرسوومە كە تەنیا پەیوەندیی بە ناوونیشانی فلیمەكەوە هەیە ، كاربەدەستان لایان وایە سیدو بە دوو دال نانووسرێت و دەبێ بە یەك دال بنووسرێت چونكە داڵەكەی قورس نییە ، ئیتر ئێستا تەنیا بكەم بە رێگەی دەدرێ !

لێیان پرسی ، گوایا نووسینی ناوی فلیمەكە بە داڵێك یان بە دوو دال ئەوەندە دەهێنێ ؟ واتا ئەمە ماكی راستەقینەی مەسەلەكەیە ؟

سەمبین دەڵێ : مەسەلەكە لەوە قووڵترە ، مەسەلە مەسەلەی رۆشنبیری ئەفریقاو زمانی وولوفە لە سینگال كە بە گەرمی دەیانەوێ زمانی (فرانكفونی)مان بەسەردا بسەپێنن .. باشە ئەی سەربەخۆیی مانای چی . . ئەگەر لە رۆشنبیریی تایبەتی خۆماندا ریشەكێشمان بكەن ؟ .. لەسەدا هەشتای سینگال بە زمانی وولوف دەئاخەڤن ، كە وابێ ئەم زمانە بۆی هەیە ببێ بە زمانی نەتەوەیی رۆشنبیریمان ؛ وا چەند رۆژنامەیەكمان بەو زمانە دەركردووە سالەهای سال بۆ نووسینەوەی ئەو زمانە رەنجمان داوەو لە لە بەرامبەر بزووتنەوەیەكی گەورەو گرانی وەهادا سەنگوری سەرۆك كۆمار بڕیارێكی دەركرد كەوا زمانێكی تر بكەین بە زمانی خۆمان كە نە زمانی خۆیەتی ، نە قسەشی پێ دەكات .

وەختی خۆی رۆژئاوایییەكان هاتن زمانەكەی ئێمە بنووسنەوە ، ئەوان لە رووی (زانستی دەنگەكان) بەولاوە لێیان نەدەزانی ، ئێمەش لە بڕوایە داین كە ئەوان بۆیان نالوێ زمانەكە باش بزانن كەچی زمانەوانە وولوفییەكان زۆر باشی دەزانن ئەم بارەش دەبێتە مایەی سەرهەڵدانی هەندێك بینەو بەردەی ناوخۆ .. ئیتر لەو كاتەدا بوو فلیمەكەی (سیددو) دەركەوت .

لێی دەپرسن : ئێ . لە توانا دانییە تۆ لە راكەی خۆت بێیە خوارێ . وەڵام دەداتەوە :

– ئەگەر من لەسەر هەق بم بۆچی واز بێنم ؟ وا بزانم پێویستە حكوومەتان ئەوەندە ئازادیەتییان هەبێت كە ددان بە هەڵەی خۆیان دابنێن و وەختی ئەوە هاتووە كە لەو قسەیە رەت بین كە دەڵێ .. حكوومەت هەمیشە لەسەر هەقە » ئیتر من لە رووی بیروباوەڕەوە بڕیارم داوە داڵەكە لا نەبەم و هەر بەدوو دال سیددۆ بنووسم . پێشم بڕوا بكەن لەسەر ئەم بڕیارە پارەیەكی زۆرم لە كیس دەچێت ، هەروەها دەوڵەتیش ، منێك كە چ داهاتێكم نەبەتە دەست لە كوێ دەتوانم ئەو پارە بێشەكییەی دەوڵەت پێی داوم بیدەمەوە ؟

دەڵێ : خەڵكەكە پێی خەڵكەكە بەو كەین و بەینە دەزانن ؟

دەڵێ : خەشكەكە پێی دەزانن . بەڵام دوو ڕان . وا بزانم حەز دەكەن واز لە داڵەكە بهێنم . بەڵام واشی بۆ ناچم كە هەمیشە خەڵكیش دەبێ لەسەر هەق بن . جگە لەوە زانكۆی «داكار»یش فەرهەنگێكی دەركردووە چەسپاندوویەتی كە پیتە بێدەنگ و دەنگدارەكان (گیرەشدە) هەڵدەگرن . لەبەر ئەوە بۆچی پاشگەز ببمەوە ؟

هەر لە بارەی كرداری نورسینەوەی زمانانی سینگالەوە ، سەمبین دەڵێ سینگال بووەتە پایتەختی (فرەنكفونی)و زوربەی كادیری وواڵت زمانی دایكیی خۆیان نازانن ، تۆ لات وایە دەرچووانی زانكۆ بگەڕێنەوە قوتابخانەی سەرەتایی تا فێری زمانەكەی خۆیان بن ؟ مرۆڤی ئەفریقاییش لە غرۆرێكی بێجێدا سەری تێداچووە .. تا بڵێی خۆمان ماندوو دەكەین تا زمانی فەرەنسی و ئینگلیزی و رووسی تەنانەت چینیش فێر ببین بەڵام لە بەرامبەر ئەمەدا تۆزە هەو لێك نادەین زمانێكی دراوسێی وەكو هاوسا ، پولار ، توكولور فێر ببین .

ئەمڕۆ فێركردنی زمانی نەتەوەیی لە چوارچێوەی تاقی كردنەوە دەرچووە ، مامۆستایەك لەم دواییەدا لە زانكۆی داكار ماتماتیكی نوێی بە زمانی وولوف پێشكەش كرد ، هەر بەم جۆرەش جوغرافیاو زانستەكان و پزیشكییش دەتوانرێ بەو زمانە بخوێندرێت .. جاران زمانی فەرەنسی پێویست بوو . بەتایبەتی بۆ مەسەلەی گەیشتنەوە بە پێشكەوتنی تەكنولوژیای وواڵتانی پیشەساز . . بەڵام رۆژ دوای رۆژ زمانە نەتەوەیییەكان زاڵ دەبن .

له (آفاق عربية)ەوە ژمارە (٤)ی كانوونی یەكەمی ١٩٧٩ .

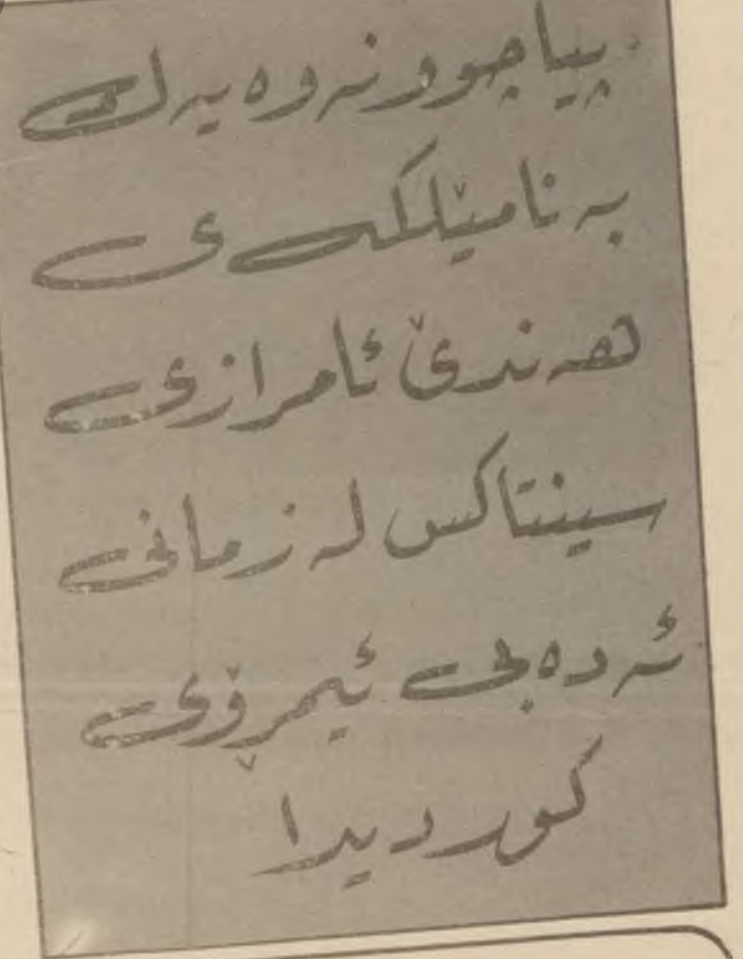

○ غازی فاتح وەیس ○

پێشەكی : "Introduction"

ئەگەر تۆزێك شارەزاییمان لەو پەرەسەندنە نوێیەی كە بەسەر زمان و چۆنیەتی دابەش كردنی زماندا هاتووە هەبێ ، ئەوا گومانی تێدا نابێ كە ئەبێ دەست بكەین بە هەڵوەشاندنی زۆربەی ئەو باس و كارانەی كە بەسەر زمانی كوردیدا (ڕێزمان) هاتووەو ئەبێ سەر لەنوێ بنایەتی تازەی بۆ دابنێین . واتە ئەوەی لە سەرچاوەیەكی كلاسیكی كۆنەوە داڕێژراوە ئەبێ تەتەڵە بكرێ .

زانایانی زمان لە ئەورووپای رۆژئاوادا دوای لێكۆڵینەوەو پشكنینێكی بێهاوتا توانیان هێڵێك بە نێوان بەشەكانی زماندا بهێنن و هەر یەكە لە ئاستی خۆی شی كرایەوەو ئەمەش بەردەوامن بۆ لە كاركردندا بۆ دۆزینەوەی شتی نوێتر . بۆ نموونە لە سەرەتای حەفتاكاندا بەشی سیمانتیكس و سینتاكس لە لایەكەوەو فۆنۆلۆژی و فۆنەتیكس لە لایەكی كەوە لەبەك جیاكرانەوە بەپێی بەڵگەی زانستی . بەڵام هەرگیز نەیان توانی بڕیاری ئەوە بدەن كە ئەم بەشانە تێهەڵكێش یەكتر نین (ئەگەر چی لەم دواییەدا هەندێ لە زاناكان بڕیاریاندا كە گوایە فۆنەتیكس بە بەشێكی لینگویستك نازمێررێ) . وە هەروەها گەیشتن بەو ڕاستیەی كە بۆ نموونە سیمانتیكس لە سینتاكسەوە نزیكترە زیاتر لەوەی لە فۆنۆلۆژییەوە بێ .

لێرەدا جیا كردنەوەیەكی سەرپێی ئەخەینە ڕوو بۆ ئەوەی خوێنەر بزانێ تا چ ڕادەیەك زمان دابەش كراوە . بۆ جیاكردنەوەی سیمانتیكس لە سینتاكس با سەیری ئەم دوو نموونەی خوارەوە بكەین :

١ – مشكەكە پشیلەكەی فڕاند .

٢ – دەستی بڕی .

لە ڕووی سینتاكسەوە ، ڕستەی یەكەم پڕ بە پڕی ڕستەیەتی تەواو كەرەسەكانی تێدا جێ بەجێ كراون . بەڵام ئەم ڕستەیە دژی « منطق »ە چونكە مشك پشیلە نافڕێنێ . لێرەدا سینتاكس بە گوێرەی یاسای سیمانتیكس كاری نەكردووە كە بریتیە لەو زانیارییەی كە لە بووندا هەیەو پێوەندی بە واتاوە هەیە . ڕستەی دووەم لە هەموو ڕوویەكەوە تەواوە بەڵام بە گوێرەی ئەو زانیارییەی كە لە كەووندایە ئەتوانرێ بە دوو شێوە لە یەك بدرێتەوەو بەم جۆرەیەی خوارەوە :

١ – كابرا بە چەقۆ دەستی بڕی .

٢ – كاتێ ئۆتۆمبیلەكەی كڕی ، دەستی بڕی .

واتە ڕستەی دووەم ڕستەیەكی ئاڵۆزە ambiguous

هەروەها ئەگەر فۆنۆلۆژی لە فۆنەتیكس جیا كرایەوە ئەبێ بڵێین : هەمو دەنگێك وێنەی (مجرد)ی هەیەو ئەو وێنەیە فۆنۆلۆژی كاری لكاندنی بە وێنەكانی ترەو جێ بە جێ ئەكات . بەڵام هەر فۆنیمێك Phoneme جۆری دروستبوونی لەوی كە جیاوازترە بەپێی جوڵانەوەی ئەندامەكانی دروست كەری دەنگ و فۆنەتیكس لەم جۆرە كارە ئەكۆڵێتەوەو لێرەدا بە هەر یەكێكیان ئەووترێ دەنگ وەیا فۆن (Phone) .

مەبەست لەم پێشەكییە بردنی خوێنەری بەڕێزە بۆ ناو باسە سەركییەكەو بۆ ئەوەی بزانین ئێمە باسی چی ئەكەین .

لێكۆڵینەوە . (Discussion)

دوای ئەوەی بە كورتی باسی چەند بەشێكی زمانمان كرد ، ئینجا با بێینە سەرنامیلكەكەی كاك ئیبراهیم عزیز كە بە ناونیشانی (هەندێ ئاوازی سینتاكس لە زمانی ئەدەبی ئیمڕۆی كوردیدا) لە لایەن ئەمانەتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوانەوە لە چاپ دراوە .

لە پێشدا ئەبێ ئەوە بڵێین كە كاكی ناوبراو بە ڕاستی لەگەڵ ئەو نامیلكەیەدا ماندوو بووەو بەڕاستی جێگەی ڕێزگرتنە چونكە هەوڵدانێكە بۆ دۆزینەوەی ڕاستییەك و گومانیش لەوەدا نییە كە بێهەوڵدان شتی ڕاستەقینە وەدەست ناهێنرێت .

بەپێی پێشەكی ئەو نامیلكەیە ئەبێ بڵێین :

جگە لە چیرۆك نووس و ئەدەبە كوردەكان ئیتر كەس خاوەنی زمانی كوردی نییەو كەسیش ناتوانێ ئامراز ، ئاوەڵكار ، ناو ، ڕاناو ... هتد بەكار بهێنێ بۆ دروست كردنی ڕستەی كوردی تەواو (ئەگەر چی ناونیشانی ئەم نامیلكەیە تەنیا بۆ زمانی ئەدەبی كوردیە بەڵام بەداخەوە ئەم كارە لەگەڵ زانستی زماندا ناگونجێ) ئایا ئەمە ڕاستەكە كەس نەتوانی ڕستەیەكی تەواو دروست بكات ؟ ئایا قسەی كوردێك (نەك قسەكردن بەڵكو ووتنی ڕستەیەك بۆ مەبەستی لێكۆڵینەوە) ڕێزمانی نیە ؟

لە وەڵامدا ئەڵێین : هەر ڕستەیەك ئەگەر لای خاوەن زمان پڕ واتا بوو ئەوا ڕستەیەكی تەواوی بێگەردە ، جگە لەمەش كوردێكی ناو چیاكانی كوردستان لەوەیە زمانەكەی لە زمانی نووسەرێك پاراوتر بێت چونكە لەوێیەو زمانەكە دەستی پێكردووەو بەزیندوێتی ماوەتەوەو پەرەی سەندووەو لەوێشدا ئەمێنێتەوە . بەڵام ، چونكە ئەم ڕاستیە خراوەتە پشتگوێ ، ووشەی ناقۆڵاو داتاشراوە بۆیە كەووتووەتە ناو زمانی كوردیەوە!! ئینجا ئەبێ ڕاستیەك بزانرێت لێكۆڵینەوەی ئەدەبی و زمانی لە یەكەوە دوورن و تەنیا ئەدەب مەڵبەندی زمان نییە .

گومانی تێدا نییە هەمو كوردێك توانای جیاكردنەوەی ڕستەی پڕ واتاو بێواتای هەیە مادام خاوەنی ئەو زمانەیە وەبەپێی زانستی زمان هەمو مرۆڤێك خاوەنی زمانێكەو زمانیش بریتیە لە چەند سێنتێك دەستوور ، بەڵام تێكستی ئەدەبی هەمیشە هەمو كەرەسەیەكی تێدا نابێ بۆ ئەوەی بەپێی زانستی زمان لە زمانێك بكۆڵیتەوەو بگەیت بە ئەنجام .

بەپێی بەشی دووەمی ئەو نامیلكەیە ئەوەی لەمەوبەر نووسراوەتەوە دەربارەی ڕێزمانی كوردی نابەجێ و هەڵەیە تەنیا ئەو نامیلكەیە نەبێ . جگە لەمەش كە یەكێك دەستی كرد بە پشكنین و لێكۆڵینەوە ئەبێ لە گونجی قەناعەتەوە سەر بێنیتە دەرەوە . بۆ وێنە لە لاپەڕە (٩)ی ئەو نامیلكەیەدا ئەڵێ :

لە زمانی كوردیدا (كەی) بە هیچ جۆر نابێتە ئاوازی گەیەنەر من سەبارەت ئەوە زۆر شتم پشكنیوە نەم دیتووە ، كە ئەمە ئاوازی گەیەنەر بێت ، هەروا زۆر چیرۆكم پشكنین بەڵكو ڕستەیەكم دەست كەوێ كە تێیدا (كەی) ئاوازی گەیەنەر بێت ، چی دەستم نەكەووت ...

ئینجا چونكە لە تێكستی ئەدەبیدا دەستی نەكەووتووە ئەوا (كەی) هەر بۆ پرسیار داناوەو زمانی كوردی ئەبێ تەنیا زمانی ئەدەبی بێ !! بەڵام لێكۆڵینەوەی زمانەوانی نابێ تەنیا لەسەر ئەساسی ئەدەب بێ . دوایە دوا بە پێی ووتنی ڕستە واتا ئەگۆڕێ (Intonation) بۆ نموونە كە ئەڵێن :

٣ – كە گەیشتمە ئاستی ئاوڕ نادەمەوە .
(بۆ حاڵەت)

٤ – كەی گەیشتمە ئاستی ؟ ئاوڕ نادەمەوە .
(بۆ پرسیاركردن)

لێرەدا چۆنیەتی ووتنی ڕستەكان واتاكانیان ئەگۆڕێ لە ڕستەی یەكەمدا وەستان نییەو ڕستەیەكی حاڵە تییە . بەڵام لە ڕستەی دووەمدا لە دوای ووشەی « ئاستی » وەستانێكی توند هەیەو ئەبێتە ڕستەیەكی پرسیاری ، ئەمەش ئەگەڕێتەوە بۆ جۆری ووتنیان و پێوەندیان بە باسە بنەڕەتیەكەوەو شێوازو مەبەست و خواست و تێهەڵكێشانی جۆرەها بیری ئاڵۆز لە قاڵبی ڕستەدا كە نووسەر بەلایدا نەچووەو موعامەلەی بۆ نەكردووە . سەرەڕای ئەمەش مرۆڤێك (ئەدیبێك) بە ئاسانی ناتوانی ببێتە زمانەوان چونكە ئەمە ڕاستە بە تەنیا تێكستی ئەدەبیش بە كەڵكی لێكۆڵینەوەی زمانەوانی نایەت . وەگەڕانەوە تەنیا بۆ تێكستی ئەدەبی بۆ مەبەستی لێكۆڵینەوەی زمانەمانی گەورەترین هەڵەی نووسەرە . وەئەبێ ئەوەش بزانرێت لە تێكستدا جاری وا هەیە (زۆر) ڕەمز بەكار ئەهێنرێت بۆ دەرخستنی مەبەستێكی شاراوەو زۆربەی جار ڕستەیەك زیاتر لە واتایەك ئەبەخشێ . ئەی ئایا (كەی) لە ڕستەی سێیەمدا وەكو ئاوەڵكارێك دەور نابینێ ؟

لە لاپەڕە (١٠)ی ئەو نامیلكەیەدا ئەڵێ :

١ – مامۆستاو زانای بەڕێز چ . خ بەكایێف لە كارەكانیدا سەبارەت بە ئامرازەكانی سینتاكس دوواوە ، لەم دووانەدا هەندێ شتی باسكردووە بەڕای ئێمە بە شێوەیەكی ترە وەك ئامرازی (ئەگەركو) لە ڕووی دروست بوونەوە بە سادە داناوە ... لە دیالیكتی سۆرانیدا بەرانبەری نییە) ، بەڵام (ئەگەركو) زۆر بەكار ئەهێنرێت و ئەبێتە (ئەگەرەكو) بە زیادكردنی ڤاوڵی (ە) بۆ وێنە :

دێم ، ئەگەر وەكو پێویستی كرد .

وە هەر ئەو قسەیەی كاكی ناوبراو ئەوە ئەسەلمێنێ كە ئەم تەنیا باسی شێوەی ئەدەبی ئیمڕۆی كوردستانی عیراق ناكات چونكە شێوەی ئەدەبی ئێمە ئەوەی ڕووسیا نیە وەئەبێ ئەوەش بزانرێت كە دیالیكتی بادینانی و سۆرانی لە ڕووی گرامەرەوە جیاوازن .

ئەبێ مامۆستا ئیبراهیم بە چی دەستوورێك ئاواز بكات بە دوو بەشەوە ؟ بەشێك تەنیا ئامراز بێ وئەوی كە ئامرازی سینتاكس ؟

كاك ئیبراهیم ئەبوایە لە پێش هەمو شتێكدا سینتاكسی بناساندایە ئینجا بیكردایەتە لێپرساو بەرانبەر بە ئامرازەكان و بیگوتایە هەندێ لە ئامرازەكانی سینتاكس .

ئەی گوایە ئاوازی كەی هێشتووەتەوە ؟ چونكە سینتاكسی نەناساندووە با ئێمە لێرەدا پێناسەكەی بە خوێنەری بەڕێزبناسێنین چونكە لەوەیە لای زۆر كەس ناوێكی سەیر بێ .

سینتاكس (Syntax) زانستێكە لە چۆنیەتی ڕیزكردنی ووشە ئەكۆڵیتەوە بۆ دروست كردنی ڕستەیەكی واتا دارو دەرخستنی پێوەندیەكانی نێوان ووشەكان بۆ وێنە ئاوەڵكار ، ئامراز ، ناو ، فرمان... هتد پێیان ئەوترێ (Syntatic Categories)

لە لاپەڕە (١٩)ی ئەو نامیلكەیەدا بەرانبەری ڕای مامۆستا كوردستان موكریانی وەستاوە كە گوایە (و)ی بە ئیزافە داناوە وەهەر خۆشی ئەڵێ لە ڕووی ئەركەوە تۆزێك ئەچێتە سەر ئیزافە . دوا جار ئامرازە پەیوەستەدارەكان ئەكات بە چەند بەشێكەوە ، ئێمە ئەڵێین (و) تەنیا بۆ بەستنەوەی دوو ڕستە بەكار دێت و بۆ درێژەپێدانی ڕستەیەكی سادە ، بەڵام ئەگەر بێ (ی) ئیزافە ووشەكانی تری ڕستەكە بە (و) نابەسترێت بەیەكەوە ، بۆ نموونە .

ئازاد كابرایەكی ئازاو زیرەك و لێهاتوو .. بوو . واتە ئەگەر (و) ئیزافەیە بۆ چی (ی) ئیزافەكە لە سەرەتاوە (و) نەبوو ؟

نازانم ئامرازی « بۆیە »ی چۆن نەكردووە بە دووكەرتەوە ؟ ئەبوایە وەكو ئامرازی « وەكو » « بەڵكو » ئەمیشی بكردایە بە ئامرازێكی لێكدراو چونكە(بۆ)ی لەگەڵدایە ئەوەی كاكی ناوبراو باسی ئەكا پەیوەندیەكی ڕاستەوخۆی بە ئیتمۆلۆژییەوە هەیە نەك بە سینتاكسەوەو نابێ تێكەڵی یەكلای بكرێن . ئەمیش خواهەڵناگرێ ئەوەی بیری پڕی پێ بردووە بەو جۆرە لە شیكردنەوەی قسووری نەكردووە . سەیرترین شت «بەڵ»)ی كردووە بە ئامرازو ناوی ئامرازی مەبەستی لێناوەو لە «كو»ی جیا كردووەتەوە . ئینجا بۆیە ئەڵێم ئەبوایە « بۆ »یشی لە « یە » جیا بكردایەتەوە . بە گوێرەی دڵی خۆی ئامرازی كردووە بە چەندە با بەهتەوە ،

دوو بەش لە ڕووی ڕوواڵەتەوەو دوو بەش لە ڕووی ئەركەوەو شیكردنەوەی چەپ وڕاستی بەسەریاندا هێناوە .

لە لاپەڕە (٣٥)دا سەبارەت بە نەبوونی فرمانی « بێت » بە پێی یاسای حەزف (Delation) ئەو فرمانە دووبارە ناكرێتەوە .. هەر وەها ڕستەی :

تۆ هەتە تیغی دەیان و من هەمە تیغی زیان

ئەتوانرێ بەم جۆرانەی خوارەوە بووترێت ئەگەر چی شاعیر ئەمەیانی ووتووە :

تۆ تیغی دەیانت هەیە ، منیش تیغی زیان .
من تیغی زیان و تۆ تیغی دەیانت هەیە .
من تیغی زیانم هەیەو تۆ تیغی دەیان .

ئەو ڕستانەی سەرەوە هەموویان لە ڕووی سیمانتیكەوە یەكن كەچی لە ڕووی سینتاكسەوە گۆڕان و فیعلەكەش دووبارە نەكرایەتەوە .

ئینجا با بێتە سەر ئەوەی كە ئایا ئەوەی لە تێكستەوە وەربگیرێ ئەبێتە ڕستەیەكی (مەنطق)ی بە جیاكار :

تۆ هەتە تیغی دەیان
من هەمە تیغی زیان .

ئەم دوو ڕستەیە هەر نەبێ تۆزێك لاوازن چونكە بەپێی قاعیدەی سینتاكس ئەبێ فیعل لە دوای ڕستەوە بێت ، لە زمانی كوردیدا . وەئەگەر ئەم دوو ڕستەیە بۆ حاڵەت بوو وەیا بۆ پرسیار ئەبێ وا بووترێ :

تۆ تیغی دەیانت هەیە .
من تیغی زیانم هەیە .

بە گوێرەی ووتنی ئەم ڕستەیە واتاكانیان لە ڕووی پرسیاركردن و حاڵەتەوە ئەگۆڕێن . وەئەبێ ئەوەش بزانرێت هەموو ڕستەیەك دوو ستراكچەری هەیە :

(Surface Structure), (Deep Structure), (Sstructure)

بەپێی قاعیدەی سینتاكس ، بەڵام ئەو ڕستەیەی سەرەوە تەنیا بۆ شاعیر ئەلوێ بیڵێ و ناكەوێتە ناو گرامەرەوە . لە هەمان لاپەڕەدا با بڵێین ئەم ڕستەیە نووسراوەتەوە .

فەرقی ئەم دوو تیغە هەر وەك ئاسمان و ڕیسمان . لەم ڕستەیەدا كوا فیعلەكە وكوا (و) دوو ڕستەی بەیەكەوە بەستووە ؟

درێژە پێدانی ئەم باسە لە ڕووی ڕوواڵەت و ناوەڕۆك و جۆری (حەزف)ەوە لەبەر ئەوەیە چونكە كاكی ناوبراو لە باسی ئامراز لایداوەو باسی فڕیدانی فیعلی كردووە گوێ بە قاعیدەی سینتاكس نەداوە .

لە لاپەڕە (٣٧)دا (ش)ی كردووە بە ئامرازی سینتاكسی پەیوەستەدار بەڵام (ش) لە ڕستەی :

من عایشانم خۆش ئەوێ نابەستێ بە ڕستەی ، ئەو منی خۆش ئەوێ . وە چونكە ڕستەكە ئەبێ وابێ .

من عایشانم خۆش ئەوێ و ئەویش منی خۆش ئەوێ لێرەدا (و) یا یۆرگلەكە ئەو دوو ڕستەیە ئەبەستێ بەیەكەوە . وە (ش) لێرەدا تەنیا بۆ هاوتا بوون بەكار ئەهێنرێت . وە بە هەمان هەڵەدا چووە لە ڕستەكانی تردا . لە لایەكی ترەوە ئەڵێ (ش) بۆ دووبارە كردنەوە بەكار دێت و « ایضا » عەرەبی ئەگرێتەوە .

ئەی لە ڕستەی :

من عایشانم خۆش ئەوێ ، ئەویش منی خۆش ئەوێدا « ایضا »ی عەرەبی ناگرێتەوە ؟ وە ئەم ڕستە پڕاوپڕی ئەم ڕستە عەرەبییە :

انا احب عائشه وعائشة تحبنی (ایضا) وەهەروەها بە ئینگلیزیش :

I love Aisha and she loves me too.

ئەی ئەبێ «ش» لە نموونەی لاپەڕە (٤٥)دا چی بێ ؟

ئاغاش بێوچان ئاوڕی ئەدایەوە بۆ ئەخنایەوە ، وەكو بیەیەوێ دڵ نەوایی بكا .

كاكی ناوبراو ئەڵێ (وەكو) دوو ڕستەی سادە بەیەكەوە ئەبەستێ . كامەیە ڕستە سادەكان ؟ تۆ بڵێی :

ئاغاش بێووچان ئاوڕی ئەدایەوە بۆ ئەخنایەوە .

ڕستەیەكی سادە بێت ؟ ئەی ئەمە ناگەڕێتەوە بۆ بەشی پێشەوەی تێكستەكە ؟ ئەی ڕستە ئەگەر وەكو ئەم ڕستەیە بوو نابێتە ڕستەی لێكدراو چونكە لە بنەڕەتدا ڕستەكە هەرنەبێ وایە :

ئاغاش بێوچان ئاوڕی ئەدایەوەو بۆی ئەخنایەوە .. سەرەڕای ئەمەش « ئاغا » چۆن « ش » لە گەڵدایە ئەگەر ڕستەكە كەرت نەكرابێ چونكە ئەو ئەڵێ «ش» ئاوازی بەستنەوەیە ئەی چۆن لە سەرەتای ڕستەكەوە هاتووە ؟

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

پیاچونەوە (پاشماوە)

لە لاپەڕە (٦٣)دا ئەڵێ (بۆ ئەوەی) دەتوانێ بکەوێتە پێشەوە ، بەڵام ئەو ڕستەیەی ئەو هێناویەتی دژی (منطق)ە. چونکە ڕستەی : بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆی لـــەمــەو لابکەمەوە ، هیچم نەدۆزییەوە هەڵەیە . چونکە ئەو ڕستەیە ئەبوایەوا بوایە .

هیچم نەدۆزییەوە بۆ ئـــەوەی دەرگای گفتوگۆی لەمەولای پێ بکەمەوە . ئەگەر تۆزێك بیری لێبکەینەوە ئەوا بۆمان دەرئەکەوێ کە لە (خ. ئا) بوودا ئەم ڕستەیە بە هەڵە ووتراوە ، ئەگەر لە پێشەوە وەیـــا لە پێشـــەوە ڕوون نەکرابێتەوە . واتە ڕێزمان لەسەر تیکستی دابنرێو هیچی کە هەڵەیە . وەئەتوانرێ ئەو کۆمەڵە ووشەیە بەم شێوەی خوارەوە ڕیز بکرێت : (چونکە بەلای منەوە زۆربەی ئەوانەی کاکی ناوبراو هێناویانیەتەوە بەنموونە بە پێی زانستی زمان ناشێن بۆ لێکۆڵینەوەی زمانەوانی) .

بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆی لەمەولا بکەمەوە ، گـەڕام هیچم نەدۆزییەوە .

لە کۆتاییدا ئەڵێم قاڵبی زمانێك لە مێشکی خـــاوەن زماندایە .

گەشتێك (پاشماوە)

خـــاکی خۆیدا لـــە گەڵیدا دەجـەنگێت .. هەروەهـــا پێخۆشحاڵیی خۆیانیان سەبارەت ئەو سەرکەوتنە مەزنانە دەربڕی کە هەموو ڕۆژێك سوپای دلێری عیراق تۆماریان دەکات .

کـــە هەموو یەکیان گرتـەوە بەرەو قەسری شیرین گەڕانەوەو ، لە ناو یەکێك لە پارچەکانی سوپادا نیوەڕۆژەیان کرد ، پاشان فەرماندەی هێزەکانی مەنسوور بە شانازییەوە باسی پاڵەوانێتیی هێزەکانی خۆی بۆ کردن ، کـە چـۆن توانییانە لـە ماوەیـەکی دیاری کراودا هێزەکانی دوژمن تێكبشکێنن‌و ، بگەنە ئامانجـەکانی خـۆیان‌و ئەو ئامانجـانە وەدیبهێنن کە بۆیان نەخشە کێشراوە .

هەروەها لـە دەستپێشکەری‌و خۆفیداکاری‌و وورەی بەرزی سەربازو ئەفسەرەکان دووا ، کـە چۆن جـەنگاون‌و بریندارەکان نەیانخواستووە پشوو وەربگـرن بەڵکـو لـــە مەیدانی جەنگ تیمارکراون‌و شان بە شانی براکانی تریان بە سەربەرزی جەنگاون .. هەروەها لە چەشنی ئەو چەکانە دووا کە فارسە رەگەزپەرستەکان لەم جەنگەدا بەکاریان هێناوە .

پاشان فەرمانددەی هێزەکانی زیاد ، لە دەوری هێزەکانی خۆی لە جەنگی قادسیەی صەدام ، لەم کەرتەدا دووا ، باسی ئەوەی کرد کە ئەرکی هێزەکانی ئەوەبوو یارمەتیی هێزەکانی مەنســـوور بدات ، بۆ پاراســـتنی ئـــەو سەرکەوتنانەی وەدەستهێنران ، سەرەڕای ئابلۆقەدانی پاشماوەی هێزە شکێنراوەکانی دوژمن‌و سەرکۆت کردنی هەر هەوڵێکی هێرش هێنانی دوژمن .. بە شانازییەوە ڕوونی کردەوە کە هێزەکانی زیاد ئـەرکی خـۆیان بـە جوانی‌و ڕێك‌و پێکی ئەنجـام دا ، سەرەڕای ئەوەیش ئامادەن هەر فەرمانێکیان پێبسپێررێت بە ڕێك‌و پێکی جێبەجێی بکەن‌و جەنگی پیرۆزی قادسیەی صەدام بـە سەرکەوتنی یەك لـە دوای یـەك تر دەوڵەمەند بکـەن .

پێش ئـــەمە فلیمێکی تۆمارکـــراو سـەبارەت بـــە سەرکەوتنەکانی ســـوپای نەبەرد لـــە قەسری شیریندا پیشان درا .

پاشان کە لە ووتەکانیان بوونەوە بە هەموو ئەفسەرو سەربازەکانـەوە وەفـدی ڕۆژنامەنووسەکانیـان بەڕێکـردو وەفدەکە گەڕایەوە بنکە هێزەکانی سەعد ، لەوەوێیش ماوەیەك لەگەڵ لێپرسراوی سوپاییدا مانەوە ئەنجا بەڕێکران‌و بەرەو پایتەخت گەڕانەوە .

لە کاتی گەڕانەوەدا ، دەمێـك بوو هـەتاو ئاوابیوو ، تاریکایی باڵی بەسەر ئەو ناوەدا کێشابوو ، ڕۆژنامەنووسەکان سەرنج‌و تێڕوانین‌و زانیاریی ئەم گەشتەیان لە کاغەزەکانیاندا تۆمارکردبوو، بۆ ئەوەی کە گەڕانەوە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکانیاندا لە سەر گەشتەکە بنووسن‌و شتی دەربارە بلاو بکەنەوە .

گەشتی (پاشماوە)

داوای کرد هەموو ئـــەرك‌و تواناکان یەك بخریـــن‌و بـــە گورجی پرۆگـــرامەکانـــی پەرەپێدان لە ناوچەکـــەدا جێبەجێ بکرێن لەم بـــارو دۆخەی وولاتەکەمانی پێـــدا تێدەپەڕێت بـۆ پاراســـتن‌و پتەوکردنی گیانی سەرکەوتن. لەم چاوپێکەوتنەدا ئەمیندارە گشتییەکانـــی کاروبـــاری دارایی‌و ئابووری‌و شارەوانـــی هاوبنەهەوارەکان‌و کۆمەڵایەتی لە ناوچەی ئۆتـــۆنۆمـــی‌و پارێزگاری دهۆك‌و هـــاوڕێ ئەمینـــداری نهێنـــیی سەرکردایەتی لقی حزب لـــە دهۆك ئامادەبوون‌و لە ڕەوتـــی کارکردن لـــە پـــڕۆژەکان کۆڵرایەوە کە لە قـــەزای ئامێدی‌و ناحیەی سەرسەنگدا جێبەجێ دەکرێـــن‌و ڕێکای چارەسەرکردنی ئەو کۆسپانەی دێنە ڕێگایان .

پاش ئەوە بەڕێز محمـــد امین احمد سەری لە بنکەی سەرکردایەتیی لقی حـزبدا لە دهۆك‌و لەگەڵ پارێزگاری دهۆك‌و هاوڕێیان ئەمینداری نهێنـــی‌و ئـــەنـــدامانی سەرکردایەتی لقی دهۆکـی حزب کۆبـــووەوەو لـــەم کۆبوونەوەیـــەدا لە ڕەوتـی کـــارو ئیشـــــی دام‌و دەزگاکان‌و ئـەو پرۆژانـــــە کۆڵرایەوە کە جێبەجـــێ دەکرێـــن ســـــەرەڕای پێداویستییەکانی پارێزگاکە لە پـــڕۆژەی نـــوێی خزمەتگوزاری .

هەڵوێستی (پاشماوە)

سەر ڕێبازو پرۆگرامـــــە ـکەی بڕۆن تا نەخوێندەواری بە تەواوی بنە بڕ دەکرێـــت دووەم :

دیاریکردنی ئامانجـــــی ستراتیژی ئەم ڕێکخـــراوە ڕزگار کردنی مرۆڤـــــی نەخوێندەوارە لە چنگـــــێ هەردوو جۆرە نەخوێندەوار- یەکە ئەلف‌و بێوە شارستانـی تا دەگەیەنێتە ئەو ڕادەی کـە بە تەواوی فێری خوێنـــدن‌و نووسین بێت‌و گۆڕانکارییەك لە ژیانیدا ڕوو بـــدات‌و بە پەرۆشەوە دوای زانســـت‌و زانیاری بکەوێت ئنجـــــا بەشداری کۆمەڵ بکـــــات‌و ئەندامێکی کارامـــــــەو لێهاتووی کۆمەلەکە بێت .. بەم پێیە دەتوانین لـــــەو تێگەیشتن‌و ناوەڕۆکـــــــە بووچەڵە دەرچین کە لـــە چوارچێوەیەکی تەســـــکدا دەبیندراو ئەوەندە ســـوودی لێ وەر نەدەگیرا .. لەبـــەر ئەوە ڕێکخراوەکە هەڵگـــری ئەو دوورشمەیە کە دەبێـــت دانیشتوانی وولاتە عەرەبیەکان بە هۆشمەندیەوە باوەشـــی بۆ سەدەی بیست وبـــــەك بکەنەوە وەك هەمـــــــوو نەتەوە پێشکەوتووەکانـــی جیهان بە سەرفرازی تیـــدا بژین .

سێهەم : پەیدابوونـــــی ستراتیژی ئەم ڕێکـــخراوە لەسەر چەند هۆبەکـــــــی بنەڕەتی‌و مەبدەئێکی نەگۆڕی باوەڕ پێکراو هاتۆتە کـــۆڕ کە بە تەواوی مەبەستەکـــەی لێرە بەدی دەکرێت کە لـــــە پێش هەموو کارەکانییـــەوە نەخوێندەواری بە گەورەتریـــن کۆسپ داناوەو ئەوەی نیشان داوە کە خوێندن‌و نووســـین تەنیا بۆ مسۆگەد کـــردن‌و پێشخستنی هەندێ لایەنـــە کە بەرەو دامەزراندنـــــی کۆمەڵگایەکی نوێی سۆشیالستی دەیان بات‌و لایەنـــــــە شارستانیەکەشی ئەوەنـــــدە ئاسان‌و لە بار نییە چونکـــە پێویستی بە گۆڕێنکــــــی بنەڕەتییە تا کۆمەڵێکـــــی خوێندەواری بە توانا بێنـــە پێش‌و دەورەی خۆیان بـــۆ دیاری بکرێت مەرجـــــــی پێشکەوتنیان لێ بەدی بکرێت لە هەموو بارو زروفێکـــدا..

چوارەم ڕێڕەوی سەرکەوتنی

ئەم پرۆژەیە پێویســـــــتی بە کادری شارەزاو هاریکاری هەموو ڕێکخراوە پیشەیـــی‌و گەلیی‌و دامەو دەزگاکانــــــی دەوڵەت هەیە تا لـــــــە کارەکەیدا هیچ جـــــــۆرە کۆسپ‌و تەنگ‌و چەڵەمەیـەك قوت نەبێتەوەو بە تـــەواوی مەبەستەکە بەدی بهێنێ .

کەواتە ستراتیژی ئـــــەم ڕێکخراوە یەکەتێکی تـەواوەو ناتوانین گرنگی بە هەنـــدێ لایەنی بدەین‌و هەندێکـــــی دیکەی واز لێ بهێنیـــــن ، هەوڵدان‌و هەڵســـووڕاندنی ئاســـاری ئـــــــەم ڕێکخراوەو هەمـــــــوو ڕێکخراوەکانی جیهانــــــی‌و مسۆگەر کردنی سەرکەوتنـی ئەرکێکی پیرۆزەو کارێکـــــی نەتەوەیی‌و نیشتمانیەو لـــــە خزمەتی مرۆڤایەتیدایـــــەو ئەنجامدانی کارەکانیـــــان دەکەوێتە سەر شانی هەمـــوو لایەکمان بەبێ جیاوازی (٢)

پەراوێز :

١ – ئەو ڕێژەیە بـــــە نسبەن عیراقەوە زۆر کەمـــە چونکە خوێندن تەوزیمیـــەو ، لە ساڵی ١٩٧٨ شـــــەوە هێرشی نەهێشتنی نەخویندە- واری دەستی پێکـــردووە، ئەنجامێکی سەرکەوتـــووی داوە بە دەستەوە ـ

٢ ـ ئەم باسەمان لـــــە گوڤاری ـمعرفه ـ ژمـــارە ١٧ ساڵی ١٩٨٠ وەرگرتووە.

گیروگرفتی (پاشماوە)

پێویستیان بە شوفێر هەیەو تەنانەت زۆر جار پاسـەکانتان ڕادەوەســـتنی‌و چەنـــد شوفێرێکیش دانیشتوون !؟

× لە ڕاستیدا هەنـــدێ جار ئێمە خۆمان لە ئەنجامی پێویســـــتی خۆمـــــان‌و « بەرژەوەندی گشتی » دەیان هێڵینەوە .

× ئەگەر « جابی » یەك کە زیاتر لە (٨) ســـــەعات کار دەکات ، لەگەڵ ئەو هەمـــــوو ئازارەو ئەو هەموو خەڵکـــە جەنجاڵەدا ، تاقە پلیتێـــــك نەبڕێ ڕاستەوخۆ ـعقوبەـیەك دەخوات .. بەڵام ئەگەر چەند ڕۆژێك پاسێك فڕێ بدرێتـــە گەراج‌و کەس چاکی نەکاتەوە، لـــە کاتێکـــا چەندەهـــا کرێکار ئیشی تێدا دەکەن !

× ئێمە لە بەشی چـــــاك کردنەوە چەند کرێکارێکـــی شارەزامان هەیە کە دەتوانن لە ماوەیەکی کەمدا پاســـەکان چاك بکەنەوەو بیانخەنـــــە کار ، بەڵام هەندێ جار لـــە ئەنجامی زۆربوونی پاسـەپـەك کەوتووەکان دوا دەخرێن .

× دیاردەیەکی تاڵ لـــــەم ماوەیەدا لە ناو پاسەکانـــــی هەولێردا بڵاوبۆتەوە ، ئەویش وەرگرتنی (٥) فلسی زیادە، بە بیانۆی نەبوونی خوردە !؟

× ئەمەش دیسان لـــــە ئەنجامی نەبوونی هۆشیارییە لە ڕیزی کار کەرانی ئـــــەم بەڕێوەبەرتییەداو هیوادارین کە ئەمەو هەمـــــوو ئـــەو گیروگرفتانەی ئێوە باســــتان کرد لە ماوەیەکـــــی کەمدا چارەسەر بکرێن‌و ئێمەشــــــ لە تەقەللا بەردەوامین .

● ئەنجا ، بە ناو بەشەکانی بەرژەوەندی گواســـتنەوەدا گەڕاین‌و لە بەشێکدا داوامان کرد کۆنترین «جابـــی» ڕازو گلەیی خۆی باس بکات . ئەوە بوو کاك «یەحیا» اســـماعیل قادر » هاتە قسەو ووتـــی :

× ماوەی ١٨ ساڵە کـــــار دەکەم‌و لەو چەند ساڵانـــەدا گەلێ یادگارو خۆشــــــی‌و ناخۆشی دوو چارم بووەو لە هەموویان سەیرتر ئەوەیـــە کـــە خەڵـــك بە هیـــچ شێوەیەك بیر لـــــە ئازارو هیلاکی ئێمە ناکەنەوە کـــــە زیاتر لە (٨) سەعات لە نـــاو ئەم پاسەو لەبەر قرچـــــەی گەرماو ڕەهێڵەی باراندا لـــە خزمەتی ئەواندا کار دەکەین.

● لە بەشـــــی کارەبادا چاومان بە سەرۆکی ئەو بەشە کاك (یاسین ڕەحمان) کەوت‌و لە وەڵامی پرسیارێکدا ووتی :

× ماوەی (٢٢) ســــاڵە دامەزراوم‌و بە درێژایی ئـەو ساڵانە هەستم بـــــە هیـــچ ناخۆشییەك نەکردووە ، تەنیا لەم تاقە ساڵەی دووایییـەدا نەبێ . ڕۆژێ هەشت سەعاتی ڕەبەق ژیـــان لــــەم ژوورە بەسەردەبەم‌و هیوام وایە کە لێپرسراوان چێشتخانەیـــە ـ کمان بۆ بکەنەوە .

● لە بەشی ئیش پێ کردنی « محرکات » کاك عیسی قادر لە وەڵامـــی «هـــاوکاری»دا ووتی :

× منیش ئەوە (٢٣) ساڵە لەم بەشەدا کار دەکەم‌و (٥) کرێکارم لەبەر دەستەو بـــە چەندەهـــا ئیشـــــ‌و کـــار هەڵدەستین کە هەموویـــان قورسن‌و کادیری تایبـــەتیان دەوێت کە سەرپەرشتی ئـــەو کارانە بکات .

● ئەنجا چووینە بەشـی کوشن چاککردنەوەو لـــەوێ تەنیا کرێکارێك کار دەکات.. لە کاتی ئیش‌کردندا هێنامانە قسەو ووتی :

× ناوم – حسن مصطفی‌یەو تاقە کەسێکم کە لەم بەشەدا کار دەکەم . ڕاستی‌یەکەشی گلەییەکی زۆرم لەو خەڵکەیـە کە لە ئەنجامی هەستنەکردن بە لێپرسینەوە ڕاستەوخـــۆ بەرگی کوشنـــی پاســـەکان دەدەنە بەر چەقۆو شتی ترو هەڵی دەدڕن ، لە کاتێکا کـــە ئەمە ڕووی پاسەکانـــــان دەشێوێنێ‌و ئێمە سەرلەنوێ چاکیان دەکەینەوە .. .. تاقە گیروگرفتێ کە بەر چـــــاوی خەم ئەوەیە هیچ (خطـــورەو بدل عدوی)مان نیە !

● پاشان یەکـە یەکـــــە گیروگرفتی کرێکارەکانمـــــان نووسی‌و ڕاستەوخۆ چوینـــە لای سەرۆکی نەقابەی کرێکاران لەم بەڕێوەبەراتی‌یەداو لێمان پرسی ، ئایا زۆربەی ئـــــەو گیروگرفتانەی ڕۆژانـــــــە لەگەڵیاندا دەژیـــت چـــین‌و کرێـــکاران بـــەردەوام ڕوو بەرووی چ هەڵویستێکـــــت ئەکەنەوە ؟

× زۆربەی گیروگرفتەکانیان مەسەلەی مخصصات‌و ئەرزو کردنەوەی چەشتخانەیـــەـ ، ئێمەش هەوڵمان داوە کـــە زۆربەی گیروگرفتەکانیـــان بخەینە بەر چاوو .. هەوڵـــی چارە سەرکردنیان بدەیـــن بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆو لـــە هەوڵ‌و تەقەللادا بۆ پاشـــــە ڕۆژی ڕوونـــاك بـــەردەوام ئەبین .

شرین (پاشماوە)

دنیا چەنـــدا ب تەمـــو مژبت
چەندا پری رویڤـــــــی‌و قرش‌بت
هەر دێ مینـــــم شـــاە ســوارا
ژیانا نوی ل خر وارا

دوان دەمادا کەنی‌و گـری تێکەل‌ئێك بوون (هیستریا) یەکێ گرت‌و جار تریقینا کەنی‌و جار هاوارو گری .. کەنـی .. گری .. کەنی .. گری، چەند جارا دوێ ڕوینشتنـــێدا ل هنداف کتێبا گری‌و کەنـی تێکـــەل ئێك بـــــــوون ، سەرێ خو دانا سەر کتێبـــاو دخەو چو ، بەرێ سـپێدێ هەمی ژخەوێ هشیاربوونڤە ، لێ ... شریفە خـــو گوریا کتێبێن خوە ، بویـــــە شێت‌و دنیا ئەوان پەیڤـــا ، هەر لوێ روژێ شرین بـــو دیل‌و ئێخسیرا سەر مەزارو مناسبا ، بارهلگرا نقشتی‌یێن شێخ‌و مەلا .

دەست پێ کردنی (پاشماوە)

لەم گفت‌وگۆیەدا لە لایەنی عیراقی‌یەوە بەڕێز عزة ابراهیم جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتیی شـــــۆڕش‌و بەڕێز طه محیی‌الدین معروف جێگری سەرەك کۆمارو بەڕێز یاسین رمضان ئەندامـــــی ئەنجوومەنی سەرکردایەتیی شۆڕش یەکەمین جێگـــری سەرەك وەزیران بەشداربوون.

هەروەها لە لایـــەنـــی عیراقی‌یەوە نعیم حـــداد ئەندامی ئەنجوومەنـــــی شۆڕش سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی‌و بەڕێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتیی شۆڕش جێگرانی ســـەرەك وەزیران طارق عزیزو فەریق ڕوکنی یەکەم عدنان خیراللـە وەزیری بەرگری‌و ســــعدون غیدان وەزیری گواستنەوەو ڕێگاوبان‌و بەڕێز طارق حمـد العبدالله ئەمینداری نهێنیی گشتیی ئەنجـــوومەنـــی سەرکردایەتیی شۆڕشـــــ سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتیی کۆمار بە وەکالەت‌و دکتـــۆر ســعدون حمـــادی وەزیری دەرەوە بەشداربوون .

ئەم گفت‌وگۆیانە لــــــە کاتژمێری یەکە پاش نیوەشەودا تەواوبوون پاش ئەوەی چوار سەعات‌و نیویان خایاند .

ئەودبوو پاش نیـوەڕۆی پێرێ لیژنـەی کۆششــــی خێرخوازی ئیسلامــــــی بەسەرۆکایەتیی بەڕێز احمد سیکۆتۆری سەرەك کۆمـاری گینیا گەیشتە بەغدا ئەویشـن لە چوارچێوەی گەشتەکەیدا بۆ بەدوودا چوونی کۆششەکانی خـــۆی لـــە پێنـــاوی چارەسەرکردنی ناکۆکـــی‌ی نێوان عیراق‌و ئێران .

هێزە سەرکەوتووەکانمان (پاشماوە)

تەقەمەنی .

ڕۆژی ٣٠-٣-١٩٨١

« ١٢٤ » کـــوژراو ، دوو سەنگەری پیادە ، یەك تانك، یەك نەفەربەری زرێلـــــی‌و چواردە ئۆتۆمبیـل‌و پێنـــج تۆپخانەی هەمەچەشن ..

وەرزش و لاوان

چاوپێکەوتنێك

لەم ڕۆژانەدا چاومـــــان کەوت بە کاك – طیب – کـــە ئێستاکە مامۆستای وەرزشە لە قەڵادزێ‌و ئەم پرسیارانەمان ئاراستەی کردو ئەویش بـــە سنگێکی فراوانەوە وەڵامـــی داینەوە .

پ – کاك – طیب – ئێستا کەوتوینە کوێوەو لە گـــەڵ وەرزشدا چۆنی ؟

و – ئێستا مامۆســـتای وەرزشم لە سانەوی قەڵادزێ‌و

پ – قەڵادزێ لـــە ڕووی وەرزشەوە لە چیدایە ؟

و – شاری قەڵادزێ یەکێکە لە شارە گرنگەکانی پارێزگای سلێمانی ئەم شارە لـــــە مێژەوە ناسراوە بە لاوانـــی جەوانمێرو ئازاو لێهاتـــــو ئەوەش ئاشکەرایە لای هەموو کەسێك هـــــــەردەم لاوان کەرەسەی بناغەیین لە بنیات نانی وەرزشدا.

پ – ئەو هۆیانە چین لـە ڕێی پێشکەوتنی وەرزشـدا ئەوەستن ؟

نەبـــوونـــی یاریگـــاو کەرەسەی وەرزشی‌و کەمـی ژمارەی کادیری وەرزشـــی‌و نەبوونی دەرکی هاندان بـــۆ ڕێزخستنی لاوان بـــەرەو وەرزش

لە لێدوانێکی یاریدەدەری پارێزگاری هەولێر بۆ «هاوکاری»:

پڕۆژەی ئاوەدان کردنەوەو گەشانەوەی بەردەوام

ش.ع
نووسینگەی هەولێر

پارێزگای هـــەولێر وەك ڕووێکی دیاری ناوچـــەی کوردســـتان ، جێی بایـەخ پێدانی فراوانی سەرکردایەتی شۆڕش بووە ، بەتایبەتی لەم ساڵانەی دووایی‌دا گەشانەوە- یەکی ڕاستەقینەی بە خۆیەوە بینیوەو ئومێدی پاشە ڕۆژێکی ڕووناکتری لێ دەکرێ .

بۆ دەست نیشان‌کردنی هەندێ لەو هەنگاوە تازانەی لەم ماوەیەدا بەدی هاتوون ، چوینە بەڕێوەبردنی ناوخۆیی‌و لـەوێ چـاومان بـە مامۆستا – عبدالله حسن خفـاف – یاریدەدەری پارێزگاری هەولێر کەوت‌و داوامان لێکرد ئـەو پێشـکەوتنە بەرفراوانـەی ئاوەدان کردنـەوەی هـــەولێر ڕوون‌کاتەوەو لە وەڵامدا ووتی :

● لە ئەنجامی بایەخدانی سەرکردایەتی شۆڕش بەم ناوچـەیە ، پەرەسەندنێکی فراوان لـە هـــەموو لایەنـەکانی پێشکەوتن‌و بنیـــاتنان بەدی هـــاتووە ، چـاوەڕوانی گـەلێ خۆزگەی گەورەتریشین کە لە ماوەیەکی لەمەدا ناوچەیە بێتە- کایەوە .. بەڵام ئەتوانین تازەترین پرۆژەکان بۆ « هاوکاری » ڕوون کەینەوە کە بریتین لە جێبەجێ کردنی حەوت باخچەی منداڵان‌و بـە نیو ملیۆن دینـــارو (٤٠٠) خانوو بۆ کۆمەڵەی بەستۆرەو بە ٨٠٠ هـــــەزار دینـــارو دروست‌کردنی پانزە قوتابخـــانەی ناوەندی‌و دووا ناوەندی‌و ١١٠ قوتابخـــانەی سەرەتایی بە (٣) ملیۆن دینارو ٢٤٢ خانوو بۆ فەرمانبەران‌و بـــە (٢١٢) هـــەزار دینـــارو دروست‌کردنی مەڵبـەندی بەڕێوەبەرایەتی سنوورو بینـای کارگەیەکی ئاسنگەری بـە (٢٤٠) هەزار ینارو ئەم پرۆژانەش سەرجەمی (٣٢) ملیۆن دیناریان تێچووە .

● هەروەها بەڕێز یاریدەدەری پارێزگاری هەولێر ووتی :

ئەوەی پێویستە زیاتر پەنجەی بۆ درێژ بکرێ ئەوەیە ، کـە چەندەها پرۆژەی نوێ بـە ملیۆنەها دینـار زیادکراون ، لەوانەش دروست‌کردنی بینای بەڕێوەبەرایەتی هات‌و چۆو بە (٤٠٠) هەزار دینارو نووسینگەی ـ حنائی ـو دروست- کردنی چەندەها مەڵبەندی ئاگر کوژانەوەو بەڕێوەبەراتیەکانی کاروباری شاری‌و ئەمەش بەگوێرەی پێویست بەسەر هەموو پارێزگاکەدا دابەش‌کراون ، چ بەسەر پارێزگاکەوەو چ بەسەر گوندەکانی سەر سنوورەوە ، سەرەڕای ئەوەی کە وەزارەتی حوکمی ناوخۆیی چەندەهـــا ئەندازیاری داوە بە ئێمـــە بۆ ڕاپەڕاندنی ئیش‌و کارەکانمان هیواداریشین کـــە لـــە ماوەی داهاتوودا فراوانترین خزمەت پێش‌کەش بە هاوولاتیەکان- بکەین‌و بۆ دووا ڕۆژێکی ڕووناکتر .

جیمناستیك و مێژووی ئۆلۆمپی نوێ

لێرەدا باسی ئەو خولانە ئەکەین کە لەناوەڕۆکـــــی جیمناستیکدا لەسەر ئاستی ئۆلۆمپی وازی لێ هێنـــرا ئۆلۆمپی نوێ لەمـــاوەی خولەکانیدا زۆر لەیارییەکانی لەماوەی خولەکو زیاتـــر وەئەمانەن :-

١ – پێشبڕکێی کۆمەڵـی لە ـ لاتەریب ـ داو ـ العقلە ـ وەیەکەم جار لەخولی ئۆلۆمپی ساڵی ١٨٩٦ لە ئەثینا بـووە دواییدا وازی لـــــێ‌هێـزا

٢ – پێشبڕکێی ـ العقلە ـ ی کۆمەڵێ لەیەکەم خولـــــی ئۆلۆمپی‌دا کرا دوایـی وازی لێ‌هێزا .

٣ – خۆهەڵواسین بەپـەت لەخولی ١٩٠٤ کرا تاکو خولـی ١٩٣٢ بەردەوام بوو. دوای خولی بەرلیـــن ١٩٣٦ وازی لێ‌هێزا .

٤ – پێشبڕکێی نـــوێی تێکەڵاوو ژمارەیان ١٢ بـــاری بوو ساڵی ١٩٠٤ دەســـتی پێ‌کرد دوایی وازی لێ‌هێنرا .

٥ – پێشبڕکێی کەڵ‌وپەلەکان ، پێشبڕکێی حەوت لە ساڵی ١٩٠٤ دەستی پێ‌کرد دوایـی وازی لێ‌هێزا .

٦ – پێشبڕکێی بـــازدان لەتەنیشت ئەسپ لە ساڵـــی ١٩٢٤ وازی لێ‌هێزا .

٧ – پێشبڕکێی بازدان لەسەر ئەسپ بەپانی لەخولی ١٩٣٢ دەستی پێ‌کرا دوایـــی وازی لێ‌هێزا .

٨ – پێشبڕکێی جیمناستیکی سوێدی لەپێشبڕکێی پیاوان بە کۆمەڵە لە خولی ساڵــی ١٩١٢و ١٩٢٠ کراو دوایـــی وازی لێ‌هێزا .

١٩ – پێشبڕکێی سەربەست بەبێ کەڵ‌و پەڵ‌و ئامێـــــر بۆپیاوان لە خولەکانـــــی ١٩١٢ ، ١٩٢٠ کرا دوایـــی وازی لێ‌هێنرا .

١٠ – پشبڕکێی کۆمەڵەی ئافرەتان لەگەڵ ئامێـــــری دەستی لە ساڵی ١٩٥٢ لەخولی هلسنکی کرا دوایی لەخولـــی ملبورن ساڵی ١٩٥٦ وازی لێ هێنراو لەخولی ئۆلۆمپی نەما واتە ئەم دەیارییە لەخولـــی ئۆلۆمپی نوێ نەماو هەمـووی وازیان لێ‌هێنرا .

ئامادەکردنی : خالید ئەمین

Institut Kurde de Paris

بەبۆنەی جەژنەكانی ئازارونەورۆزەوە چەند پێشانگەیەكی هونەری لە سلێمانی

بەرێز جعفر عبدالكریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی بەبۆنەی جەژنەكانی ئازارونەورۆزەوە پێشانگەیەكی فۆلكلۆری لە بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر ئامادە بوو گەلێك كەرەسەو كەل‌وپەل‌و ئامێری كوردەواری پیان درابوون كە وێنەیەكی راستەقینەی ژیانی كوردەواری پێشتریان بۆ دەكێشاین . شایانی باسە لە بەسەركردنەوەی پێشانگەیەكی وەهادا ئەو گۆران كاری‌و پێشكەوتنانەمان بۆ روون دەبێتەوە كە بەسەر میللەتی كوردا هاتووەكە زۆر چەكی ژیانی میللەتەكەمانی گرتووەتەوە ، ئەم پێشانگەیەش دووپاتی ئەوە دەكاتەوە كە لایەنی ناوبراو تا رادەیەك ئەركی پاراستن‌و لە ناو نەچونی پێداویستی‌یەكانی سەردەمی پێشومان بەجێ دەهێنێ .

هەر بەم بۆنەیەوە هاورێ عبدالرزاق فارس ئەمینداری نهینی سەركردایەتی پارتی بەعسی عرەبی سۆشیالیست لقی سلێمانی لە كاتی كردنەوەی

پێشانگەیەكی منالاندا كە لقی مەلبەندی یەكێتی ئافرەتانی عێراق لقی سلێمانی سازی كردبو ، خەلاتی (٣) بەرێوەبەرو (٣) مامۆستای وانەی وێنەو (٩) منالی قوتابی قوتابخانە سەرەتاییەكانی زانكۆی تێكەلاو پێشكەوتن‌و مەولانا خالیدی كورانی كرد . لەم پێشانگەیەدا كە چەند سەرۆك دائرەو رێكخراوە میللی‌و پیشەییەكان ئامادەبوون‌و چەند رۆژێكی خایاند ژمارەیەكی زۆر لە بەرهەمی قوتابیانی سەركردایەتی حزب‌و شۆرش بۆ ناوچەی كوردستان ئەدواو لە لایەكی ترەوە پەلاماردانەكانی رژێمی تارانی بۆ سەر خاكی عێراق پیشان دەداو لەگەلیشیا ئەو سەركەوتنانەی سوپای دلێری عێراقی بەسەر هێزەكانی دوژمندا دووپات دەكردەوە كە سەربازەكانمان لە شەری شەرەفمەندی‌و بەرگری‌كردنی خاك‌و ئاوی نیشتمانماندا وەدەستیان هێناوە .

هەروەها بەرێز سەرۆكی زانكۆی سلێمانی لە هۆلی بانەی قوتابیان پێشانگەی (قادسیەی صدام)ی كردەوە كە لەلایەن بەرێوەبەرێتی گشتی چاودێری لاوانی زانكۆی بەصرەوە ساز كرابوو كە لە كاتی كردنەوەیدا ژمارەیەكی زۆر لە عەمیدانی كۆلێجەكان‌و مامۆستایان‌و قوتابیانی زانكۆی سلێمانی ئامادە بوون . لەم پێشانگەیەشدا كە چەند رۆژێكی خایاند بایەخێكی گرنگ بە مەیدانەكانی جەنگی رەوای وولاتەكەمان درابوو كە تیایدا كەر تەكانی عەبادان‌و ئەحوازی بە جری بەسەر كردبووەو ئەمەش زیاتر لە بەشی وێنەی فۆتۆغرافیەكەی ئەم پێشانگەیەدا وەدیار دەكەوت كە تایبەتی بوون بە جەرجوتی سوپای دلێرمان لە كاتی رزگاركردنی هەندێ

ناوچەی ناوبراودا وەك پیشاندانی ئەو چەك‌و تەقەمەنیانەی كە هێزەكانی رژێمی تاران لە دەست درێژیەكانیاندا بۆ ناو سنوری وولاتمان بەكاریان هێناوە ، هەروەها لە بەش تابلۆزەیتی‌یەكانیدا رەنگدانەوەیەكی گەورەی بەپیرەوە چونی گەلی عیراقی لەم بوارەدا پیشان دەدا وەك بەسەركردنەوەی بەیاننامەی ژمارە (١٣٠) ...

ئەمەو وەدیارخستنی جموجۆلی تایبەتی سەرەك كۆمار هاورێ صدام حسین لە كاتی بەسەركردنەوەی چونە نێو دانیشتوانی گوندو شارەكانی وولاتەوە .

هەروەها بەرێز عبدالقادر محمد امین سەرۆكی یەكێتی گشتی‌ی لاوانی عێراق لقی سلێمانی هەر بەم بۆنەیەوە پیشانگەیەكی كردەوە كە لە لایەن رێكخراوی نەوجەوانانەوە ئامادە كرابوو كە دیستانەوە ئەمەشیان دەستكەوتەكانی سەركردایەتی‌ی حزب‌و شۆرشی بۆ ناوچەی كوردستان پیشان دەداو لەگەلیشیا بارو دۆخی جەنگی رەوامانی دژبە هێزەكانی تاران بەسەر دەكردەوە .

فریا عبداللە حسین
نووسگەی سلێمانی

دەست پێ كردنی وەرزی رۆشنبیری كۆمەڵەی رۆشنبیری كوردی

- **باسێك دەربارەی شەری ئێران‌و عیراق**
- **خوێندنەوەی شیعر .**
- **فلمێك لەسەر شۆرشی كورد لە ئێران**

لە سەرەتای هەفتەی رابوردوودا ، لیژنەی رۆشنبیری كۆمەلەی رۆشنبیری كوردی لە بەغدا وەرزی رۆشنبیری خۆی بە كۆرێكی فراوان دەست پێ كرد كە سێ چالاكی دیاری تیا پێشكەش كرا .

● لە سەرەتادا مامۆستا عبدالستار طاهر شریف جێگری یەكەمی سەرۆكی كۆمەلە ، باسێكی تیروتەسەلی دەربارەی شەری عێراق‌و ئێران‌و شەری كوردو ئێران پێشكەش كرد ، كە لەم باسەدا بەوردی لایەنە رەواكانی مافی عیراقی لەم شەرەیدا دژی رژیمی رەگەزپەرستی ئێران روونكردەوە ، دوای ئەوە، هاتە سەر باسی شورشی گەلی كورد لە كوردستانی ئێراندا لە پێناوی مافی رەوای نەتەوەییداو مامۆستای خاوەن باس بە وردی باسی مێژووی بزوتنەوەی نیشتمانی گەلی كوردی كوردستانی ئێرانی كردو تا چەك هەلگرتنی ئیستای بەرامبەر هەلویستی رەگەزپەرستانەی رژیمی فارسەكان .

● لە دوای ئەوە شاعیر عبداللە عباس دوو شیعری خۆیی خوێندەوە یەكەمیان بە ناونیشانی «شۆرە سوارێكی نز »و دووەمیان « گورانیەكانی كۆچەری كوێستان ».

● دوای ئەوە ، فلمێك دەربارەی ئەو پەلامارە دڕندانەیە پیشان درا كە رژێمی خومەینی دەیكاتە سەر گەلی كورد لە كوردستانی ئێران‌و بەرپەچدانەوەی مەردانەی گەلی كورد بەرامبەر ئەو پەلامارە . دیسان هەر لە فیلمەكەدا سوپای عیراق لە بەرەگەكانی جەنگ پیشان دەدرا كە چۆن سوپای ئێران راو دەنێ ، لە كاتێكدا هەر ئەو سوپایەی لە شەری عیراق‌و ئێراندا هەلدێ ، كەچی لە كوردستانی ئێران خەریكی كوشتن‌و برینی گەلی كوردە .

● ئەمەو كۆرەكە لە لایەن كاك محمود زامدارەوە دەگێڕراو ژمارەیەكی زۆری ئەدەب‌و هونەر دۆست ئامادە بوون .

شانۆگەری «چەند تابلۆیەكی مەهابادی»

بەبۆنەی رۆژی شانوی جیهانەوەو لە چوارچێوەی چالاكیەكانی ئەم وەرزەی رۆشنبیری كۆمەلەی رۆشنبیری كوردیدا لە بەغدا، شانۆگەری « چەند تابلۆیەكی مەهابادی » لە نووسین‌و دەرهێنانی هونەرمەند كەمال هەنجیرە لە رۆژی ٢٧-٣-١٩٨١ وەو رۆژانی دوایی پێشكەش كراو ژمارەیەكی زۆر لە بینەران ئەم شانۆگەریەیان بینی .

هونەرمەند كەمال هەنجیرە كە دەرهێنەرو نووسەری شانۆگەریەكەیە ، متمانەی بە ئوسلوبێكی نوێی دەرهێنان كردوە ، كە زیاتر پەنای بردۆتە بەر بزواندن لە پیشاندان‌و دەربریندا لەوەی پەنابرێتە بەر قسەو گفتوگوی ئەكتەرەكان . لەو تابلویانەدا ، بەشێوەیەكی درامی سەركەوتو چەندان وێنەی خەباتی رەوای نەتەوەی كورد لە كوردستانی ئێران لە پێناوی سەندنی مافی رەوای خۆیدا دەنوێنرێت .

ئەوەی شایانی باسە چەند هونەرمەندێكی لاو لە قوتابیانی خوێندنگاو ئەكادیمیەی هونەرە جوانەكان ئەم كارە هونەری یەپێشكەش دەكەن ، لەمانە كچە ئەكتەری ناسراو پەیمان علی‌و هونەرمەندان رزگار كریم‌و اسماعیل شعبان‌و ژمارەیەكی تر .

زانیاری گشتی

لە بارەی ئەرد و ئاوەوە ئەگەر نەتزانیوە بزانە

● **١١٪ی وشكانی سەر رووی زەوی سەهۆل بەندانە ، ٤٠٪یشی دارستانی ، ١٦٪یشی شاخ‌و كێوە ، ٢٠٪ پتریشی بیابان‌و شۆرەكات‌و زەلكاوە . كەواتە ئەوەی ئەمێنێتەوە لە نیوەی كەمترە . ئەمەشی هەمووی كەلكی لێ وەرناگیرێ ، بەلكو بەپیت‌ترین پارچە زەوی‌یەكانی رووی ٤٠ - ٦٠٪یان لێ ئەكرێ بە كشتوكال .**

● ئاو ٧١٪ی رووی زەویی داپۆشیوە . تێكرای قوولایی دەریاكانیش ٣٨٠٠ مەترە . تێكرای بەرزایی وشكانیش لە رووی دەریا لە ٨٧٥ مەتر تێناپەرێ . ئەگەر كەسێ هەبێ بتوانێ تۆپی زەوی بەدەستەوە بگرێ‌و خلی بكاتەوە ، بەجارێ هەمووی ئەبێ بەژێر ئاوەوە !.

● **زوربەی هەرە زۆری ئاوی رووی زەوی سوێرە . ٩٧٪ی ئاوی ناو دەریاو ئوقیانووسەكانە ، ٢ر١٥٪یشی سەهۆل داپۆشیوە ، ٠ر٣١٪یشی لەژێر زەوی‌دایە. بەم جۆرە ئادەمیزاد تەنها ٠ر٣٪ی هەموو ئاوی سەر رووی زەوی بەكاردێنێ كە ئەكاتە ٤ ملیۆن كیلۆمەتری موكەعەب .**

● ئەگەر ئەم ٤ ملیۆن كیلۆمەتر موكەعەبە ئاوە دابنێین بە سەرمایە . وەك ئەو سەرمایەی ئەخرێتە بانقەوە . ئەوا پێویستە لەسەر مرۆڤایەتی . بۆنەوەی لات نەكەوێ ، بە سوودەكەی بژی . واتە بەو ئەندازە ئاوە كە لە بەكارهێنان‌و چوونەوە جێێ خۆی بەكاربردنەوەی ئەم ئەندازە ئاوە پەیدابەبێ . ئەو ئەندازە سوودە ئاوی‌یەش كە لەمەوە دەسگیر ئەبێ ، ئەكاتە ٢٠ هەزار كیلۆمەتری موكەعەب كە بەشی ٢٠ ملیار كەس ئەكا . زانایانی دیموگرافیایش ئەلێن ژمارەی ئادەمیزاد لە سالی ٢١٠٠دا ئەگاتە ٢٠ ملیار كەس ، واتە مرۆڤایەتی ئەوەندەی نەماوە لەبارەی ئاوەوە بكەوێتە سالەقاتی .

● راستەكەشی سالەقاتیی ئاو دەمێكە داكەوتووە . ئەوەش بەهۆی خراپ دابەش‌بوونی ئاوی رووی زەوی‌یەوەیە ، هەروەها بەهۆی ئەوەشەوە كە ئادەمیزاد هێشتا نازانێ ئەو ئاوەی بەكاری‌دێنێ چۆنی بداتەوە بە زەوی . بۆیە ئیستا لە گەلێ لادا خەریكی ئەوەن ئاوەرۆی گەلێ لەو رووبارانە بگۆرن كە بە شوێنی بێ‌سوودا ئەرۆن‌و ئەرژێنە ناو دەریاوە ، تا چۆلەوانی‌یان بێ ئاوەدان بكرێتەوەو بیابانیان پێ داچێنرێ‌و ئاوی خواردنی خاوێنیان لێ وەدەست بهێنرێ بۆ خەلك ، بەتایبەتی كە گەلێ لە رووبارەكانی رۆژاوا وەك (سین)و (دانۆب)و (راین)و (تایمز) بەهۆی زێراب چوونەسەرو خلتەی كیمیاییی كارگەكان - تێكردنەوە ، كەلكی خواردنەویان پێوە نەماوە ، بەلكو هەندێكیان بەهۆی ئەم مایە كیمیایی‌یانەی كارگەكانەوە كە ئەیانكەنە ناویان ، ژاراوی بوون‌و هەركەسیش بەوجۆرە بی‌یانخواتەوە ژاراوی ئەبێ .

محمدی مەلا كریم
لە عەرەبی‌یەوە وەرگێراوە

جیهانی منالان

شیعر بۆ منالان

چڵ نیشتمانی گوڵە

رۆژێك باوكی (خەلات)خان
گولە باخێ گەورەی چان
چین، چین گول... كرانەوە
حەوشەیان رازانەوە
بۆن‌و بەرامەی گولەباخ
خۆشی دەدا بەدەماخ
گولەباخی نیگا ئال
پێئەكەنی وەك منال
كە با ئەیخستە یاری
مۆسیقای لێ‌ئەباری
× ● ×
× ● ×
رێكەوت رۆژێ لەرۆژان
خەلات گولێكی قرتان
شیرین‌و شەوبۆو بەیان
رووناك‌و شلێرو رێزان
كە لە فێرگە هاتنەوە
سەرو گولبان كردەوە
گولەباخی قژ رانراو
داما وەكوو مال دزراو
ئەو گولە شۆخ‌و رەندە
نە جوانی ما نە خەندە
قورگی پڕ بوو لەگریان
هۆن هۆن فرمێسكی رژان
× ● ×
خەلات ... ئالەو كاتەوە
گول ... لەدار ناكاتەوە
نایەلێ كەسیش گولێ
بەدارەوە بولێ
ئەلێ : گولیش گیاندارە
حەزی لەپۆپەی دارە
ئەو هەموو لق‌و چلە
مال‌و هەواری گولە
كە دەس دەبەی بۆ گولێك
بیكەیتەوە لە چلێك
هاوار ئەكا : هەڤالم
هاورێی جوان‌و منالم
سەی ... چەند گولێكی ئالم
مەمكەرەوە لە دارم

- لطیف هەلمەت -

چیرۆك بۆ منالان

ئاگاتان لە خۆتان بێت

دارفرۆشێكی هەژار بارە دارێك لە دارستانێكدا كۆ دەكاتەوەو دەیگرێتە كولەوەو ، بەرەو شار دەكەوێتە رێ بۆ ئەوەی بیفرۆشێت . لەبەر ئەوەی دارەكان كەمێك درێژ دەبن ، لە بازاردا بە دەنگێكی بەرز دەلێت :

- ئاگاتان لە خۆ بێت !
ئاگاتان لە خۆ بێت ..

بەلام پیاوێكی كەلە رەق نەی‌دەویست خۆی بداتە كەنار ، بۆیە یەكێك لە دارەكان لە پالتاوەكەی گیر دەكات‌و دەیتلیشێنێت .

پیاوەكە زۆر توورە دەبێت‌و هەژارەكە بەرەو دادگا دەداتە پێش خۆی ، بۆ ئەوەی پارەی پالتاوەكەی پێ بژێرێت .

پێكەوە دەچنە بارەگای دادگا ، قازی چەند جارێك دەپرسێت چۆن رووداوەكە رووی‌دا ؟ ، بەلام هەژارەكە هیچ ووشەیەكی لەزار نایەتە دەرو ، وەلام ناداتەوە .

قازی‌یەكە لە سكالاكەرەكە دەپرسێت : بۆچی ئەم لالە بێ‌زمانەت بۆ هێناوم ؟ چۆن دەتوانم لێی تێ‌بگەم ؟

ئەویش لە وەلامدا دەلێت : جەنابی قازی ، خۆی وا لە خۆی دەكات ، ئەگینا لال نی‌یە . كە بارە دارەكەی بە كۆلەوە بوو ، بە دەنگی بەرز هەردەم دەیگوت :

- ئاگاتان لە خۆ بێت !
ئاگاتان لە خۆ بێت !

قازی‌یەكە لێی دەپرسێت : زۆر باشە ، ئەگەر ئەو بەردەوام هاواری دەكرد ، ئەدی بۆچی تۆ ئاگات لە خۆت نەبوو ؟

لە ئەنجامدا بریاری قازی لە قازانجی دارفرۆشەكە هەژارەكە دەبێت‌و ، بە رێی خۆیدا دەچێت‌و ، پیاوە كەللە رەقەكەیش هیچی دەستگیر نابێت !

● **مكرم رشید تالەبانی** ●
● **بە دەستكاری‌یەوە** ●
كردوویەتی بە كوردی ●